

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΩΝ ΖΩΝΤΑΝΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1934
ΑΘΗΝΑΙ ΕΤΟΣ Ε. - ΤΕΥΧΟΣ 256

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΑΝΤ. Ι. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

ΘΕΜ. ΤΣΑΤΣΟΣ ύφηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΚΑΡΟΡΗ 17

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: Φιλελλήνων 2

ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ: 21569

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ..... Δρχ. 150

ΕΞΑΜΗΝΟΣ ..... » 75

Διο Τραπεζας, Έταιρίας και
λοιπούς Όργανισμούς δρχ. 300

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ..... Λ.Α. 1

ΕΞΑΜΗΝΟΣ ..... ΣΕΛ. 10

ΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΝ: δολλάρια 4

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡ. 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

Τὸ ἐνώπιον τοῦ ἀριστερισμοῦ δέος.

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

Ἐπιθεώρησις τοῦ ἐξωτερικοῦ Τύπου.

ΥΠΟ *:

Αἱ συνομιλῖαι τῆς Ρώμης.

Ν. ΜΑΝΟΥΣΗ:

Ὁ θεσμός τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς ὡς διατυπῶνται εἰς τὸ
γαλλικὸν Σύνταγμα καὶ ἡ προταθεῖσα αὐτοῦ μεταρρύθμισις.

Θ. Δ. ΤΣΑΤΣΟΥ:

Ἡ ἀνάγκη ἐιδικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτι-
κῶν ὑπαλλήλων.

Δ. Α. ΤΟΥΛΟΥΠΑ:

Ὑπὲρ τοῦ ἐκκλητοῦ τῶν ἀποφάσεων τοῦ προέδρου Πρωτοδικῶν

Μ. Χ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ:

Μαθηματικὰ καὶ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη.

ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ:

Ἡ δραχμοποίησις τῶν κεφαλαίων ἀνωνύμων ἑταιρειῶν.

Γ. ΛΑΓΟΠΑΤΗ:

Αἱ γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος τροποποιήσεις τοῦ Κώδικος
τῆς Ποινικῆς Δικονομίας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Σ. Ι. ΚΑΤΗΦΟΡΗ:

Εἶναι ἐπαρκὲς ὁ χρυσὸς διὰ ν' ἀποτελέσῃ καὶ πάλιν τὴν διεθνή
νομισματικὴν βάσιν;

Ν. ΠΑΤΣΕΛΗ:

Γένεσις καὶ ἐξέλιξις τῶν Τραπεζῶν.

Ε. ΛΕΜΠΕΣΗ:

Τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς Γαλλίας καὶ ἡ διεθν. οἰκονομία.

Κ. ΛΕΟΝΤΙΔΗ:

Ἡ δημοσία ἀγροτικὴ πίστις.

— Ἡ χρηματιστηριακὴ κίνησις τῆς ἐβδομάδος.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ

ΑΛΚ.:

Αἱ παραστάσεις τοῦ δραματολογίου στὸ Ἑθνικόν.

Ν. ΛΟΥΒΑΡΙ:

SHILLER

ΑΡ. ΚΑΜΠΑΝΗ:

Ἄστοι καὶ προλετάριοι.

Β. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗ:

Ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνετοκρατίας.

ΔΗΜ. Κ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ:

Τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός.

ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ:

Μουσικὴ κέμερας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

ΤΟ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΙΣΜΟΥ ΔΕΟΣ

Από τινος έπεξετάθη και εις την Ελλάδα το καταλαβόν όλόκληρα τμήματα της ευρωπαϊκής κοινωνίας δέος ένώπιον του άριστερισμού. Το δέος τουτο υπετάχθη εις τούς ύποψηφίους δικτάτορας και απέβη το κύριον έρεισμα όσων έγκαθιδρύθησαν. Ούτοι φροντίζουν άλλως τε να το πολλαπλασιάζουν η τουλάχιστον να το διατηρούν άμειώντον. Εις την Ελλάδα η ύποταγή των κατεχομένων από το δέος τουτο εις τούς ύποψηφίους δικτάτορας δεν έχει συντελεσθή, αλλά συντελείται βαθμιαίως. Υφίσταται όμως ήδη σιωπηρά τις συμμαχία, η όποια θα διατηρηθή μέχρι ότου οι ύποψήφιοι δικτάτορες καταστήσουν φόρου ύποτελείς τούς άλλοτε συμμάχους των.

ο ισχυρισμός ότι ύποστηρίζει τον κομμουνισμόν. Και όμως, το δέος ένώπιον του άριστερισμού έχει τόσον επιδράσει την κοινωνίαν μας, ώστε κατέστη ο ψευδής και κακόβουλος αυτός ισχυρισμός εις πολλούς πιστευτός. Πρόκειται άσφαλώς περι περιπτώσεως. Άλλά περπτώσεως λίαν ένδεικτικής, της όποιας η ήθική σημασία είναι μεγάλη πράγματι.

ύποστηρίζουν ως ιερών το δέος τουτο.

Και διά να καταπολεμηθή πρέπει όχι μόνον ν' άποκαλυφθούν όσα δεινά πρόκειται να συσσωρευθή, αλλά και να διαδηλωθούν αι λανθάνουσαι δημοκρατικά δυνάμεις, αι έγκλείουσαι έν έαυταίς την άνυπέρβλητον ιδιότητα της διαρκούς άνανεώσεως διά της διαρκούς εξέλιξεως.

Πρέπει να καταδειχθή ότι το δημοκρατικόν πολίτευμα ίσως έχει ελαττώματα, άλλ' ότι τα ελαττώματα ταύτα θεραπεύονται. Πρέπει να διαδηλωθή και πάλιν ότι ως ιδεώδες η Δημοκρατία είναι πηγή, η όποια δύναται να έκθρψη άκόμη ποταμούς όλοκλήρους ιστορικής ένεργείας. Πρέπει τέλος να παύση τηρουμένη στάσις άδιαφορίας έναντι της επικινδύνως διαδιδομένης άριστεροπληξίας.

Έκ του γεγονότος ότι δεν είναι σοβαροί του κοινωνικού τουτου ρεύματος οι εκπρόσωποι δεν έπεται ποσώς ότι το ρεύμα τουτο δεν είναι επικίνδυνον. Έπί του προκειμένου μάλιστα το γεγονός ότι δεν είναι σοβαρά τα πρόσωπα, τα όποια ήγούνται της κινήσεως των κατεχομένων από το ένώπιον του άριστερισμού δέος, καθιστούν την κίνησιν ταύτην έτι επικινδυνωτέραν και την αντιμετώπισιν αυτής έτι μάλλον επιβεβλημένην.

Διότι, αν επικρατήσουν, που θα οδηγήσουν τον λαόν;

Πώς, άνίκανοι να οδηγήσουν έαυτούς, θα οδηγήσουν τούς άλλους;

Τί θα έμποδισή πλέον να γεννηθή έναντίον αυτών αντίδρασις τοιαύτη, ώστε ν' άναντρήση και τούς άριστεροπληκτους άνθρωπίσκους, αλλά και ό,τι πράγματι δίκαιον και πράγματι δημιουργικόν έν τη κοινωνία μας;

Εις το κοινωνικόν και πολιτικόν συνάμα πρόβλημα, όπερ έτέθη πλέον, αρμόζει μία μόνον απάντησις:

Η Δημοκρατία να γίνη και πάλιν ιδέα μαχητική.

Και διερωτάται τις, εάν το ένώπιον του άριστερισμού δέος δεν είνε κίνδυνος μεγαλύτερος από τον κομμουνιστικόν κίνδυνον και δεν άποτελεί στοιχείον διαλυτικώτερον των ευρύτερων της κοινωνίας ήμών βάσεων από τας όχι πάντοτε λόγου αξίας περι κομμουνιστικού παραδείσου έπαγγελίας.

Το δέος τουτο έχει, ως προκύπτει εκ της άναφερομένης άνωτέρω περιπτώσεως, άμεσον άποτέλεσμα τον άποκλεισμόν παντός ανθρώπου, του όποιου τα ιδανικά και η αντίληψις συνιστούν έχέγγυον ότι έν τη δράσει δεν θα προκαλέση την εμφάνισιν του κομμουνισμού, από την ύπηρεσίαν της πολιτείας. Έχει προσέτι ως άποτέλεσμα την άναστολήν παντός μέτρου κοινωνικής δικαιοσύνης, οδτινος η λήψις είναι προληπτική πάσης βιαίας άνατροπής. Έχει τέλος ως άποτέλεσμα ότι συντείνει και παντοιοτρόπως έξυπηρετεί την έγκαθίδρυσιν άπολυταρχικής δικτατορίας, άπεχθεστέρας ίσως και αυτού του κομμουνισμού. Συνάμα δ' επιφέρει θόλωσιν εις την αντίληψιν της ιστορικής στιγμής και άφαιρεί την ικανότητα της ειλικρινούς, ψυχραίμου και άνυστεροβούλου κρίσεως. Διά τουτο το ένώπιον του άριστερισμού δέος επιβάλλεται να καταπολεμηθή. Να καταπολεμηθή πριν η επιφέρει άνεπανορθώτους καταστροφάς, πριν έλθουν να προσθέσουν εις τον πόνον τον όποιον θα αισθανώμεθα ήμεις τότε, τα δάκρυα της μεταμελείας όσοι σήμερα με ύφος ύποκριτικόν, αλλά και με έλλειψιν αντίληψεως της σημασίας των ιδίων αυτών πράξεων και δηθεν από περιωπής

Του ούτως έξελισσόμενου γεγονότος η σημασία καθ' ήμέραν άποβαίνει μεγαλύτερα. Το δέος ένώπιον του άριστερισμού έχει καταλάβει δημοσίας ύπηρεσίας, άνώτατα ιδρύματα και μετεδόθη διά πρώτην ήδη φοράν έν Ελλάδα και εις την κυβέρνησιν. Περιοριζόμεθα ν' αναφέρωμεν την ένδεχομένως όριστικήν ματαίωσιν του διορισμού του καθηγητού κ.Α. Σβώλου επί κεφαλής του ιδρύματος των κοινωνικών ασφαλίσεων, συνεπεία των άλλεπαλλήλων αλλά και άναλλοιώτως ψευδών καταγγελιών ότι δηθεν ύποστηρίζει το κομμουνιστικόν ιδεώδες. Ο κ. Άλ. Σβώλος, δημοκράτης και φιλελεύθερος, ύπεστήριξε και ύποστηρίζει τα ιδεώδη του δημοσίου. Έντός των όρίων των φιλελευθέρων και δημοκρατικών ιδεωδών του άπαιτεί να πραγματοποιηθή όσον είναι το δυνατόν ευρύτερα κοινωνική δικαιοσύνη. Συνεπώς ήτο και παραμένει φιλελεύθερος δημοκράτης. Όσοι δεν άρκοῦνται εις την επίμονον επανάληψιν των όσων διά γνωστούς λόγους και έν γνώσει της άναληθείας ύποστηρίζουν έστερημένα σοβαρότητος πρόσωπα, όσοι άποδίδοντες σημασίαν εις τούς ίδίους αυτών λόγους, άνέγνωσαν όσα διά σειράς έργων ύπεστήριξε σαφώς ο κ. Ά. Σβώλος, γνωρίζουν πόσον άσύστατος και κακόβουλος είναι

HELLENIC BANK TRUST C^o ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ . . . . . ΔΟΛΛΑΡΙΑ 1.500.000

Δέχεται καταθέσεις και έκτελεί πάσης φύσεως τραπεζιτικάς εργασίας υπό λίαν εύνοϊκούς όρους. Οι έχοντες συναλλαγάς και συμφέροντα έν Αμερική δύνανται ν' άποτείνωνται είτε άπ' ευθείας προς την HELLENIC BANK TRUST Co, 51 Maiden Lane, New York U.S.A. είτε προς την ΕΘΝΙΚΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, έν Αθήναις μὲν εις το Κεντρικόν Κατάστημα (Τμήμα Έργασίων Αμερικής), έν ταίς Έπαρχίαις δέ εις τα κατά τόπους Έποκαταστήματα αυτής

“ΕΡΓΑΣΙΑ”

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Όργανον έρευνής των ζωντανών προβλημάτων της χώρας

ΙΔΡΥΤΑΙ:

ΝΙΚ. ΑΒΡΑΑΜ
ΑΓΓ. ΒΑΡΒΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΛΕΞ. ΒΕΡΔΕΛΗΣ
ΜΙΧ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ
ΦΩΚΙΩΝ ΖΑΪΜΗΣ
ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΛΕΩΝ ΜΑΚΚΑΣ
ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

ΧΡ. ΠΑΝΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Χρηματιστής

ΓΡΑΦΕΙΟΝ

Στά Νέου Χρηματιστηρίου άριθ. 33
Τηλέφ. 26-171

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΠΡΟΣ ΕΥΚΟΛΙΑΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ, όδός Σοφοκλέους 11, ΑΘΗΝΑΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΤΗΣΙΩΝ, όδός Πατησίων άριθ. 165.
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ, Λεωφόρος Θεσείας άριθ. 110.
ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ, όδός Εϋτυχίδου 23.
ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ, Γονία Μαυρομυχήλη και Καλλιδρομίου.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Όδός Όμήρου 16, παρά την Άγ. Τριάδα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Μ. ΣΤΟΑΣ, Λεωφόρος Μακρής Στοάς άριθ. 55.
ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ, όδός Άγ. Διονυσίου και Ψαρρών.

ΠΑΣΑΙ ΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Συναλλασσόμενοι με το πλησιέστερον συνοικιακόν παράρτημά μας άποφεύγετε τα έξοδα και την άργοπορίαν της μεταβάσεως εις το κέντρον.

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΡΕΑ
45667

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ο γαλλικός Τύπος εξακολουθεί ασχολούμενος με την έσωτερική κρίση της γαλλικής πολιτικής και την εις το γαλλικόν πολιτεύμα επιρριπτομένην ανεπάρκειαν.

Ούτω, η εφημερίς «Le Figaro» της 18ης Νοεμβρίου γράφει: «Επί δύο μηνών η πτώσις της κυβερνήσεως φαίνεται άπίθανος. Έχει ούτω εξήκοντα ημέρας εις την διάθεσιν της διά να έγκοπασταθή, να τοποθετήση τους νομάρχας και να λάβη την όριστικήν μορφήν της, εν μιά λέξει να σταθεροποιηθή. Άπρηυθύνθη εις το νέον ύπουργείον η συνήθης φράσις ότι «θα κριθή από τας πράξεις του». Ήρχισεν από άσημάντους πράξεις, έπαινετάς βεβαίως, αλλά πάντας μικράς. Συνεκρότησεν έπιτροπιάς, άπήρθηθεν έγκυκλίους άποδεικνύουσας πρόθεσιν τάξεως και πειθαρχίας, δια την όποιαν πρόθεσιν έπείγομεθα ημείς πρώτοι να συγχωράμεν την κυβέρνησιν. Αλλά δια να έφαρμοσθούν άυστηρώς οι νόμοι και τα διατάγματα, δια να κυβερνήσῃ πράγματι η κυβέρνησις πρέπει να αγωνισθή κατά των συνδικάτων τότε η δραστηριότης των κοινοβουλευτικών κύκλων θα ένταθῃ πάλιν, διότι είναι οι προστάται εκείνων, τους όποιους το κράτος θα θελήσῃ να κτυπήσῃ. Η πυγμή τότε την όποιαν θα έπιδείξῃ η κυβέρνησις θα μεταβληθῇ και πάλιν εις προσωπικήν έξουσίαν και ο κ. Φλαντίν εις ύποψήφιον δικτάτορα. Τότε θα δυνηθῇ οδτος, γνωστότερος εις τας μάχας, θα δυνηθῇ άρά γε, δια των ύπηρεσιών, τας όποιας θα έχη προσφέρει, να κάμῃ να λησμονηθούν αι ύπηρεσίαι τας όποιας προσέφερεν ο κ. Δουμέργκ; Η άναστήλωσις του κράτους θα καταστή δυνατή χωρίς συνταγματικήν άναθεώρησιν; Θα καταστή η δικαιοσύνη περισσότερον δραστήρια και μάλλον ανεξάρτητος; Θα άποδοθῇ η έλις μιάς καλύτερας ζωής; Τότε μόνον, όταν άπαντηθούν τα έρωτήματα ταύτα θα δυνηθῇ να κρίνῃ τις εάν θα είναι μακρά ή όχι η ζωή της νέας κυβερνήσεως».

Η εφημερίς «L' Intransigeant» της 20 Νοεμβρίου δημοσιεύει άρθρον του I. Fabry υπό τον τίτλον «Υπάρχει κίνδυνος πολέμου και τίνος πολέμου;» Μεταξύ άλλων ύποστηρίζει ο άρθρογράφος και τα εξής:

«Άποκαλύπτως ήδη διπλίζεται η Γερμανία και ο ρυθμός και η έκτασις της προσπάθειας της επαναφέρουν εις τον κόμον τον φόβον, την άνησυχίαν του πολέμου. Ένώπιον της ύπνωτισμένης Γερμανίας, όπου καθ' ε βεβαίον όσοι την παρατηρούν έκ του πλυσίου, πάντες ζούν με το δνείρον ή μάλλον τον έφιάλτην της προσεχούς συγκρούσεως, ή Εύρώπη δολιχέρος, άνησυχούσα, άκούει τας πολλαπλάσιάζόμενας προειδοποιήσεις. Ο κ. Μπένες, ψυχραιμος ως γνωστόν παρατηρητής, διακηρύττει ότι από της προσεχούς άνοιξεως ή εύρωπαϊκή ειρήνη θα έξαρτάται από έν έπείσθδιον, μίαν άφορμήν. Μετά τον κ. Μπάλντουιν, μετά τον κ. Μάκ Ντόναλντ, ο κ. Εντνέν βεβαίως ότι «άδύνατος ή Μεγάλη Βρετανία άποτελεί πρόκλησιν εις πόλεμον». Παντού μίαι γλώσσα νέα και παντού προσπάθειαι άλλά φύσεως τόνον άτομικής, ώστε να μη δύνανται να προσφέρουν εις την άνησυχούσαν ήδη διπλωματίαν βοήθειαν Ικανήν να έμβάλῃ τον φόβον εις τον μέλλοντα να έπιτεθῇ».

»Εάν αυτός ο κίνδυνος ύπάρχῃ πράγματι και χωρίς να παρίδωμεν τί δύνανται να πράξῃ το Καί ντ' Ορσαί δια να τον

παραμερίσῃ, τί δύνανται η στρατιωτική μας οργάνωσις δια να μάς προφυλάξῃ από τα τρομακτικά ένδεχόμενα εις τα όποια, συνεπεία τούτου, θα ύποκειμεθα;»

Και συνεχίζει:

«Η Ράιχσπερ ήρίθει 100.000 άνδρων άριστεύει ήδη 300.000 και θα άριθμῇ το 1935 400.000. Η εν στρατιωνισμοίς χωροφυλακή ήρίθει 35.000 άνδρας και άριθμῇ ήδη 100.000 κτλ. Από το μηδένος ή στρατιωτική άεροπορία και άσχετως της υπό του κράτους διευθυνομένης έμπορικῆς άεροπορίας, προσδενει άλματωδώς και θα περιλαμβάνῃ μετά τινος μηνος 50 σπολίσκους και μετά δύο ήτοι 100 σπολίσκους... Τα έργαστάσια παράγουν το μάλλον συγχρονισμένον ύλικόν... Αυτοκινητόδρομοι οδηγούν εις τον Ρήνον, τον όποιον τέμνουν πλὴν των ύπαρχουσών πρό του πολέμου 5 νέαι σιδηροδρομικαί γέφυραι και πέντε νέαι οδικαί γέφυραι... Οι Παρίσιοι, το ύπεσχημένον εις τους έπιδρομείς έπαθλον δέν θέλει ν' άποτελῇ πρόκλησιν εις πόλεμον. Αλλά θ' άποτελέσῃ τοιαύτην πρόκλησιν εάν δέν προβλεφθούν άντίποινα φοβερά, εάν ο έμφύλιος πόλεμος έρημώσῃ τας δόους του. Όταν ζητούν κυβέρνησιν κύρους, ήθικην τάξιν εις την κοινωνίαν και γαλήνην εις τας δόους, γνωρίζουν οι Παρίσιοι ότι εργάζονται δια την άσφάλειαν και την σωτηρίαν της χώρας».

Εξ άλλου αι γερμανικαί εφημερίδες άσχολονται δια μακράν με την άγόρευσιν του πρωθυπουργού Götting της 14 Νοεμβρίου ένώπιον της Ακαδημίας δια το γερμανικόν δάνειον. Ούτω η «Φραγκφούρτερ Ζάιτουνγκ» της 20 Νοεμβρίου εν κυρίω άρθρῳ ύπογραμμίζει την ύψιστην ήθικην αξίαν της έν λόγω άγορεύσεως.

«Η άγόρευσις αὕτη, γράφει, ύπῆρξε δήλωσις πίστεως πρός την ιδέαν του κράτους δικαίου. Όχι υπό την έννοιαν ότι τα συμβαίνοντα εν σχέσει πρός το δίκαιον είναι ήδη τέλεια. Αλλά υπό την έννοιαν της στροφῆς πρός την Ιδέαν, ή οποία μετά την συμπλήρωσιν της επαναστάσεως θ' άποτελέσῃ γνώμονα ενεργείας και σκοπόν έπίσημον καθ' όλην την διάρκειαν της άνωρθωτικής προσπάθειας.

Δύο ιδέαι πράγματι άποτελούν τα θεμέ-

λια παντός κράτους δικαίου και ήσαν αι διέπουσαι την άγόρευσιν του πρωθυπουργού Götting: Η άσφάλεια δικαίου και η ένώνπιον του νόμου Ισότης. Διότι και τούτο έδέχθη εν τη άγορεύσει του ο πρωθυπουργός παρ' ότι ύπέμνησεν ότι ο έθνικοσοσιαλισμός είναι και έν τῷ πεδίῳ του δικαίου ο άποκαλύπτως έχθρός της φιλελευθέρας έννοιας της Ισότητος. Διότι, όταν γίνεται λόγος περί της ανάγκης να πεισθούν άπολύτως όλα τα τμήματα της δολότητος ότι παρέχεται εις αυτά ή προστασία του νόμου, το δίκαιον έν άπαράλλεκτον Ισότητι, τί άλλο νοείται παρά η άληθής της έννοίας της Ισότητος ούσία, υπό το πνεύμα ότι ο καθείς κρίνεται άναλόγως της πράξεώς του και μόνον άναλόγως ταύτης;»

Σχετικόν πρός την έν Γερμανία κίνησιν, της όποιας τόσον έπιδεικτικήν εκδήλωσιν άπετέλεσεν η άνωτέρω σχολιαζόμενη άγόρευσις του Πρώστου πρωθυπουργού Götting είναι το άρθρον του Άντρέ Σουλύ το δημοσιευόμενον εις το «Εξέλιος» της 20ης Νοεμβρίου.

«Ο έθνικοσοσιαλισμός, γράφει ο Άντρέ Σουλύ, θέλει να παραμείνῃ έπίθετον διαρκώς μαχητικόν ή μήπως θέλει να διαμορφωθῇ κατά τρόπον όριστικόν; Το έρώτημα τούτο, το όποιον ήδύνατο να είναι άμφίβολον μέχρι και των μέσων του έτους 1934 φαίνεται ήδη ότι πρέπει να τύχῃ καταφακτικής άπαντήσεως. Ο Φύρερ έδήλωσεν ότι η επανάστασις του 1933 έτετρατίσθη και οι ρήτορες του καθεστώτος άμοιάζει ν' άναζητούν καταφύγιον εις τους άσφαλείς λιμένας του εξέλικτισμού... Το καθεστώς κατέχευται ήδη από την φροντίδα να διαμορφωθῇ κατά τρόπον όριστικόν όχι μόνον εις τας λεπτομερείας της καθημερινῆς ζωῆς, αλλά και εις τας άνωτέρας και ψυχράς σφαίρας της φιλοσοφίας και του δικαίου. Τούτο καταφαίνεται κυρίως έκ του λόγου της 14 Νοεμβρίου του πρωθυπουργού Götting, περί της έννοίας και των βάσεων του γερμανικού δικαίου».

Ο Ιταλικός Τύπος άσχολεῖται δια μακράν με την έντύπωσιν, την όποιαν προκαλεί εις το έξωτερικόν η οργάνωσις του φασιστικού κράτους και η διοικητική και οικονομική του πολιτική. Κυρίως όμως άσχολεῖται με την συνάντησιν του Αυστριακού καγκελλορίου και του κ. Μουσσολίνι. Ούτω το «Κορριέρε ντέλλα Σέρα» της 19 Νοεμβρίου άποδίδει μεγίστην οικονομικήν σημασίαν εις τα συμπεράσματα εις τα όποια κατέληξαν οι δύο ήγέται.

Εξ άλλου δολιχέρος ο Ιταλικός Τύπος άσχολεῖται με το πρόσωπον και την δράσιν του άποθανόντος καρδινολίου Π. Γκάσπαρι. Η «Στάμπα» της 19 Νοεμβρίου άφιερώνει μακρόν άρθρον έξυμνητικόν της Ικανότητος του εκλιπόντος άνδρός. Ύπενθυμίζει δε Ιδίως τας έπισήμους αὐτοῦ δηλώσεις της 14ης Ιανουαρίου 1916, καθ' ός «ή Αγία Έδρα έκ σεβασμοῦ πρός την ούβτεροτήτά της, δέν έπιθυμεί να γεννησῇ δυσκολία εις την Ιταλικήν κυβέρνησιν και έμπιστευομένη εις τον Θεόν και άναμεινούσα την τακτοποίησιν της θέσεώς της ουχι έκ της έπιβολῆς των ξένων δπλων άλλ' έκ του θριάμβου της περί δικαίου άντιλήψεως του Ιταλικ. λαοῦ, οι οίονοι του όποιου πολλαπλασιάζονται, παράγοντες αὐτά ταύτα τα συμφέροντα του Ιταλικού λαοῦ».

Αποτίει δε δολιχέρος ο Ιταλικός Τύπος φόρον τιμῆς εις τον εκλιπόντα καρδινάλιον, Ιδίᾳ δια τας ύπηρεσίας τας όποι-ας προσέφερε κατά την ύπογραφὴν των συμφωνιών του Λατερανού.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΑΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Πρό δύο εβδομάδων ο Οδγγορος πρωθυπουργός δια τετάρτην φοράν, πρό μιάς εβδομάδος ο Αυστριακός καγκελλάριος δια δευτέραν φοράν (1) (τρίτην, αν ύπολογίσωμεν και την κατά Μάρτιον μεταβάσιν εις Ρώμην του άτυχούς προκατόχου του), έλαβον την άγούσαν προς τον Ρωμαίον κυβερνήτην. Δέν δύναται τις να άρνηθῇ ότι, από άπόψεως τουλάχιστον έξωτερικής λειτουργίας, το τριμερές συγκρότημα των συμφωνιών της 17 Μαρτίου 1934 δέν ύστερεί ούτε της Μικράς, ούτε της Βαλκανικής Συνεννόησεως, καίτοι δέν χωρεί βεβαίως άπόλυτος παραβολή του προς τους στενωτέρους τούτους, νομικώς και πολιτικώς, συνδυασμούς.

Θα ήτο όμως ενδιαφέρουσα μία έρευνα υπό το φῶς των έκ των ταξιδίων τούτων παρατηρήσεων, του τί πραγματικώς απέδωσε, κατά την οκτάμηνον μέχρι τούδε ύπαρξίν του, το συγκρότημα της Ρώμης και του πῶς εμφανίζονται τα ένδεχόμενα της περαιτέρω εξέλιξεώς του.

□□

Από πολιτικής άπόψεως δύο τινα έτονίσθησαν κατά κόρον και έξ Ιταλικῆς και έξ αυστριακῆς και έξ ούγγρικῆς πλευράς. Πρώτον ότι το συγκρότημα της Ρώμης δέν άποτελεῖ μπλόκ πολεμικόν, ούτε καν πολιτικόν υπό την έννοιαν άλλων συνδυασμῶν, ως αι προαναφερθεῖσαι δύο συνεννόησεις. Δεύτερον ότι και το γράμμα και το πνεύμα των πρωτοκόλλων της Ρώμης άφίουν άνοικτὴν την θύραν της προσχωρήσεως εις πᾶν έξτερον κράτος, ένδιαφερόμενον δια την νενικὴν και Ιδίως οικονομικήν ευεξίαν της λεκάνης του Δουνάβεως.

Επιφανίζεται λοιπόν η προσχώρησις και άλλων κρατῶν ως ένα από τα κυριώτερα μελήματα των συμφωνιών, άφου αὐται δέν είναι πολιτικά, και άφου, πολὺ φυσικά, μόνον δια συμπράξεως όλων των ένδιαφερομένων παραγόντων θα ήδύνατο να έδραιωθῇ επί βάσεως στερεάς και άσφαλοῦς το οικονομικόν καθεστῶς της Μεσευρώπης.

Αὐτά ως προς την θεωρίαν και ως προς την εμφάνισιν. Έν τῇ πράξει και ένδομύχως έκαστον των τοίων μερῶν κυριαρχεῖται από την Ιδίαν του κατεύθυνσιν. Από Ιταλικῆς άπόψεως η διακήρυξις της δυνατότητος προσχωρήσεως και άλλ-

λων εις τας συμφωνίας της Ρώμης ήτο εὐστοχος, άφ' ένδς ως ζητούσα να μαρτυρήσῃ το φιλειρηνικόν της Ιταλικῆς πολιτικῆς, άφ' έτέρου ως έπιχειροῦσα να προσελκύσῃ και άλλα κράτη εις ένα συγκρότημα εις το όποιον κατέχει εξέχουσαν θέσιν, αν μη πολιτικῆς, πάντως ήθικῆς έπιβολῆς ή Ιταλία.

Αλλ' οι δύο άλλοι έταῖροι κατέχονται από Ιδίαν έκαστος φροντίδα, άποτελοῦσαν την βάσιν της έξωτερικῆς των πολιτικῆς και έπισκιαζουσας πᾶσαν αὐτῶν ενεργείαν και κίνησιν. Η μὲν Αὐστρία άποδοῦσιν ἐπὶ της άναθεωρήσεως δηλώσεως του Ντοτσε. Η εἰς τον τελευταίον του μεγάλον λόγον του Μιλάνου παράλειψις του θέματος αὐτοῦ εκρίθη γενικῶς ότι δέν ήτο τυχαία. Καί καθ' ήν στιγμὴν ο κ. Γκομπές έθώπευεν ἱσως εις Βαρσοβίαν το όραμα μιάς πενταπλῆς ούγγρο - πολωνο - γερμανο - Ιταλο - αυστριακῆς Συνεννόησεως, (2) αι Ιταλικάι εφημερίδες έφρόντιζαν να τον επαναφέρουν εις την πραγματικότητα, τονίζουσαι ότι η προώθησις της Ιταλο-ουγγρικῆς φιλίας οὐδόλως δύναται να επηρεάσῃ τας προσπάθειας προσεγγίσεως Ιταλίας και Μ. Συνεννόησεως. Καί όμως το «Φουγκέ-τλενεγκ», δημοσιογραφικόν όργανον του κ. Γκομπές, εξαίρον τα άποτελέσματα του εις Ρώμην ταξιδίου του και επαναλαμβάνον, δια πολλοστήν φοράν, μετά τους εις Βουδαπέστην και Σοπρόν λόγους του κ. Γκομπές, έν χορῶ μετὰ του «Πεσταίου Αλδούδ» και των λοιπῶν ούγγρικῶν φύλλων, την άρχήν καθ' ήν «άπαραίτητος προϋπόθεσις πάσης προσχωρήσεως εις τας συμφωνίας της Ρώμης είναι η άνανώρησις των Ιστορικῶν δικαίων της Ούγγαρίας», — άνάγνωθι η άναθεώρησις των συνθηκῶν, — δέν έδίστασε να εκφέρῃ, έν είδει α-ξιώματος, και την άδικαιολογητως άγέρωχον, ἵνα μη εἰπώμεν άφελῇ, άποψιν, καθ' ήν «πᾶσα οδός προς Ρώμην διέρχεται έκ Βουδαπέστης».

Εἶναι φανερόν ότι αι ούγγρικαί αὐταί άντιλήψεις φράσσουν πᾶσαν οδὸν προς προσχώρησιν της Μικράς Συνεννόησεως εις το δουνάβειακόν σύστημα της Ρώμης. Καί Ιδού διατί το σύστημα αὐτό, τοιούτων δεσποζουσῶν άντιλήψεων, εἶναι μοιραίον να μείνῃ τριμερές, αὐτοῦ, αν η Αὐστρία είναι κατά το μάλλον ή ήττον αδιάφορος, ή Ιταλία είναι, από τινος, σαφῶς άντίθετος. Παρήλθεν η χρυσή δια την Ούγγαρίαν εποχή της επί του προκειμένου ταυτότητος άντιλήψεων Γερμανίας και Ιταλίας (έπιβοηθοῦσης και σοβαράς μερίδος της άγγλικῆς κοινῆς γνώμης, ής ρεαλιστικώτερα, έκ της προσφάτου τροπῆς των διεθνῶν γεγονότων, άντιλήψις της καταστάσεως, άνέκοψε τους πρώτους ένθουσιασμούς). Παρήλθεν η εποχή των βαρυσσημάτων υπέρ της άναθεωρήσεως δηλώσεως του Ντοτσε. Η εἰς τον τελευταίον του μεγάλον λόγον του Μιλάνου παράλειψις του θέματος αὐτοῦ εκρίθη γενικῶς ότι δέν ήτο τυχαία. Καί καθ' ήν στιγμὴν ο κ. Γκομπές έθώπευεν ἱσως εις Βαρσοβίαν το όραμα μιάς πενταπλῆς ούγγρο - πολωνο - γερμανο - Ιταλο - αυστριακῆς Συνεννόησεως, (2) αι Ιταλικάι εφημερίδες έφρόντιζαν να τον επαναφέρουν εις την πραγματικότητα, τονίζουσαι ότι η προώθησις της Ιταλο-ουγγρικῆς φιλίας οὐδόλως δύναται να επηρεάσῃ τας προσπάθειας προσεγγίσεως Ιταλίας και Μ. Συνεννόησεως. Καί όμως το «Φουγκέ-τλενεγκ», δημοσιογραφικόν όργανον του κ. Γκομπές, εξαίρον τα άποτελέσματα του εις Ρώμην ταξιδίου του και επαναλαμβάνον, δια πολλοστήν φοράν, μετά τους εις Βουδαπέστην και Σοπρόν λόγους του κ. Γκομπές, έν χορῶ μετὰ του «Πεσταίου Αλδούδ» και των λοιπῶν ούγγρικῶν φύλλων, την άρχήν καθ' ήν «άπαραίτητος προϋπόθεσις πάσης προσχωρήσεως εις τας συμφωνίας της Ρώμης είναι η άνανώρησις των Ιστορικῶν δικαίων της Ούγγαρίας», — άνάγνωθι η άναθεώρησις των συνθηκῶν, — δέν έδίστασε να εκφέρῃ, έν είδει α-ξιώματος, και την άδικαιολογητως άγέρωχον, ἵνα μη εἰπώμεν άφελῇ, άποψιν, καθ' ήν «πᾶσα οδός προς Ρώμην διέρχεται έκ Βουδαπέστης».

Εἶναι φανερόν ότι αι ούγγρικαί αὐταί άντιλήψεις φράσσουν πᾶσαν οδὸν προς προσχώρησιν της Μικράς Συνεννόησεως εις το δουνάβειακόν σύστημα της Ρώμης. Καί Ιδού διατί το σύστημα αὐτό, τοιούτων δεσποζουσῶν άντιλήψεων, εἶναι μοιραίον να μείνῃ τριμερές, αὐτοῦ, αν η Αὐστρία είναι κατά το μάλλον ή ήττον αδιάφορος, ή Ιταλία είναι, από τινος, σαφῶς άντίθετος. Παρήλθεν η χρυσή δια την Ούγγαρίαν εποχή της επί του προκειμένου ταυτότητος άντιλήψεων Γερμανίας και Ιταλίας (έπιβοηθοῦσης και σοβαράς μερίδος της άγγλικῆς κοινῆς γνώμης, ής ρεαλιστικώτερα, έκ της προσφάτου τροπῆς των διεθνῶν γεγονότων, άντιλήψις της καταστάσεως, άνέκοψε τους πρώτους ένθουσιασμούς). Παρήλθεν η εποχή των βαρυσσημάτων υπέρ της άναθεωρήσεως δηλώσεως του Ντοτσε. Η εἰς τον τελευταίον του μεγάλον λόγον του Μιλάνου παράλειψις του θέματος αὐτοῦ εκρίθη γενικῶς ότι δέν ήτο τυχαία. Καί καθ' ήν στιγμὴν ο κ. Γκομπές έθώπευεν ἱσως εις Βαρσοβίαν το όραμα μιάς πενταπλῆς ούγγρο - πολωνο - γερμανο - Ιταλο - αυστριακῆς Συνεννόησεως, (2) αι Ιταλικάι εφημερίδες έφρόντιζαν να τον επαναφέρουν εις την πραγματικότητα, τονίζουσαι ότι η προώθησις της Ιταλο-ουγγρικῆς φιλίας οὐδόλως δύναται να επηρεάσῃ τας προσπάθειας προσεγγίσεως Ιταλίας και Μ. Συνεννόησεως. Καί όμως το «Φουγκέ-τλενεγκ», δημοσιογραφικόν όργανον του κ. Γκομπές, εξαίρον τα άποτελέσματα του εις Ρώμην ταξιδίου του και επαναλαμβάνον, δια πολλοστήν φοράν, μετά τους εις Βουδαπέστην και Σοπρόν λόγους του κ. Γκομπές, έν χορῶ μετὰ του «Πεσταίου Αλδούδ» και των λοιπῶν ούγγρικῶν φύλλων, την άρχήν καθ' ήν «άπαραίτητος προϋπόθεσις πάσης προσχωρήσεως εις τας συμφωνίας της Ρώμης είναι η άνανώρησις των Ιστορικῶν δικαίων της Ούγγαρίας», — άνάγνωθι η άναθεώρησις των συνθηκῶν, — δέν έδίστασε να εκφέρῃ, έν είδει α-ξιώματος, και την άδικαιολογητως άγέρωχον, ἵνα μη εἰπώμεν άφελῇ, άποψιν, καθ' ήν «πᾶσα οδός προς Ρώμην διέρχεται έκ Βουδαπέστης».

(1) "Ιδε Εξωτερικόν Δελτίον επί των Ιταλοαυστριακῶν συνομιλιῶν της Φλωρεντίας του παρελθόντος Αυγούστου, έν τεύχει 243 της «Εργασίας».

(2) "Ιδε και Εξωτερικόν Δελτίον περί του ταξιδίου του Ούγγρου πρωθυπουργού εις Πολωνίαν, έν τεύχει 253 της «Εργασίας».

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

ΕΠΙΤΑΓΑΙ

καί να μη γίνη πολυεδρικό.

□□

Ἄλλ' οὔτε ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως ἔσχον τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα τὰ πρωτόκολλα τῆς 17 Μαρτίου. Ἡ ὁπωσδήποτε μεγαλυτέρα ἐπιτυχία ὑπῆρξεν ἡ αὐξήσις τῶν εἰς Ἰταλίαν αὐστριακῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, ἰδίως μηχανῶν. Ἀλλ' ἡ προσδοκωμένη ἀπὸ τὴν Οὐγγαρίαν ἀποσυμφόρησης τῶν γεωργικῶν πλεονασμάτων, δὲν ἔδωκεν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, οὐσιώδεις καρπούς. Οὔτε χοίροι, οὔτε ἀραβόσιτος ἐτοποιηθήσαν ἐπαρκῶς, ἡ δὲ ἐξαγωγή ἀλεύρων εἰς Αὐστρίαν ἐφάρσεν μόλις τὰ 7 % τῆς προϋπολογισθείσης. Διαρκούσης τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Γκομπόες εἰς Βιέννην, ὁ Οὐγγρος πουργὸς τῆς Γεωργίας κ. ντὲ Καλλὰυ προέβη εἰς ἐργώδεις διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Αὐστριακοῦ συναδέλφου του ἐπὶ τοῦ ἔμπορίου κ. Στόικγκερ, εἰς τὰ πορίσματα τῶν ὁποίων βασίζονται ἤδη ἐλπίδες τινές.

□□

Καὶ συνέβη καὶ εἰς τὸ σύστημα τῆς Ρώμης, ὅτι συμβαίνει συνήθως ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔχουν μέγα ἔδαφος προωθήσεως αἱ πολιτικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ προσπάθειαι: ἐστράφη ἡ προσοχὴ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πνευματικῶν δεσμῶν, τῆς φιλολογικῆς, καλλιτεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἀμοιβαίας ἐκμαθήσεως τῶν γλωσσῶν καὶ κατανόησεως τῶν πολιτισμῶν.

Καὶ μετὰ τὴν Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας αἱ τοιαῦται σχέσεις εὐνοοῦνται ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ ὁπωσδήποτε ἀπρόσκοπτον παλαιὰν διαβίωσιν ἐν τῇ πλαίσιῳ τῆς τέως Αὐαδικῆς Μοναρχίας. Μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Οὐγγαρίας συνεζητήθη, καὶ ἀπεφασίσθη, φαίνεται, κατ' ἀρχὴν ἡ εἰσαγωγή τῆς ἰταλικῆς γλώσσης εἰς τὴν μέσσην οὐγγρικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἡ δημιουργία ἐδρῶν τῶν ἰταλικῆς λογοτεχνίας εἰς τὰ πανεπιστήμια Βουδαπέστης, Σεγκεντίν, Ντεμπρετσέν καὶ Πέτς, ὅσον καὶ τῆς οὐγγρικῆς εἰς ἰταλικά πανεπιστήμια. Μεταξὺ τέλος, Ἰταλίας καὶ Αὐστρίας ἀπεφασίσθη ἡ ἰδρυσις κοινῶν πνευματικῶν Ἰνστιτούτων εἰς Ρώμην καὶ Βιέννην.

Κατὰ ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον ὑπῆρξεν ἡ νύξις πού ἔκαμεν, εἰς τοὺς λόγους του, ὁ Σοβινικὸς περὶ αὐστριακοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ λατινικὸν πνεῦμα. Τοῦτο ἐβεωρήθη ἅψ' ἐνὸς ὡς ἐνσάρκωσις, ἀπὸ τὴν νέαν Αὐστρίαν, τοῦ μεσογειακοῦ πνεύματος τοῦ Γκαίτε, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν βαρβαρὴν νορβικὴν ἰδεολογίαν τοῦ χιτλερισμοῦ, ἅψ' ἐτέρου ὡς ἀπάντησις εἰς τὰς θεωρίας τὰς ὁποίας ἀνέπτυξε, κα-

τὰ τὴν τελευταίαν εἰς Στυρίαν καὶ Καρινθίαν (τὰ προπύργια ταῦτα, ὡς ἀπέδειξαν τὰ γεγονότα τοῦ Ἰουλίου, τοῦ γερμανισμοῦ ἐν Αὐστρίᾳ) περιοδεῖαν τοῦ κ. φὸν Πάπεν, καθ' ὅς τὸν πολιτικὸν Ἄνσλους εἶναι κάτι τὸ δευτερεύον ἀπέναντι τοῦ ἐπιδιωκτέου διανοητικοῦ Ἄνσλους εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τρόπον τοῦ ζῆν καὶ τοῦ σκέπτεσθαι, ἀντίληψιν τῆς τέχνης, τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ δικαίου, οἰκονομικὰ ἰδεώδη, ἐνὸς ψυχικοῦ Ἄνσλους τὸ ὅποιον τρομάζει τὴν Αὐστρίαν ἐξ ἴσου μὲ τὸ πολιτικόν.

*.

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ «Γεωργικὴ Προμηθευτικὴ Ἐνωσις» μᾶς ἀπέστειλε τὴν ἀκόλουθον ἀνακοίνωσιν τῆς ἐν σχέσει μὲ τὰ λιπασματα:

Ἡ Ἐταιρεία Λιπασμάτων Κανελλοπούλου ἐδημοσίευσεν διὰ τῶν ἐφημερίδων ἀνακοινωθὲν τοῦ ὁποίου ἡ προκλητικότης τοῦ ὅρους συναγωνίζεται τὴν θρασυτητα μὲ τὴν ὁμολογίᾳ ἰδία πόσον τερατωδῶς ἐκμεταλλεύεται τὸν ἀγροτικὸν κόσμον.

Ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου πράγματι διὰ τοῦ ἀνακοινωθέντος τῆς αὐτοῦ, ἅψ' ἐνὸς μὲν ἰταμώτατα διελὶ ὡς κατὰ τὸν ὅρον τῆς ὁμοσεύς—εἰς ὅργανισμους ὡς ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα—τῆς ὁποίας τὸ ἐγγύημα ὑπῆρξεν ὅτι ἐμπιστευτικῶς ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν ὑπουργεῖον Γεωργίας ἀπεκάλυψε τὰ τεχνάσματα αὐτῆς—ἅψ' ἐτέρου δὲ ὁμολογεῖ ἀπεριφρόντως ὅτι θεωρεῖ δικαίωμα τῆς νὰ ἐκμεταλλεύεται τοὺς χωρικοὺς παλοῦσα τὰ λιπασμάτα τῆς ὅσον θέλει.

Δὲν ἔχομεν κανένα λόγον νὰ παρουσιασθῶμεν ἀντιθέτως ὑπερασπισταὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζης. Δὲν πρόκειται ἐπίσης νὰ ἀντιπροσώσωμεν τὴν Ἐταιρείαν Κανελλοπούλου εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ παραλανήσῃ τὴν κοινὴν γνώμην, ἀνασκυλίζοντες τοὺς ἀριθμοὺς τοῦς ὁποῖους παρέχει διὰ τὰ καταλῆξαι αὐθαίρετως εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἔχομεν μεγάλα περιθώρια κέρδους εἰς τὰς τιμὰς εἰς τὰς ὁποίας πωλοῦμεν τὰ λιπασμάτα μας. Θὰ περιορισθῶμεν μόνον νὰ θέσωμεν τὸ ζήτημα μὲ μίαν συγκεκριμένην ἐρώτησιν, τὴν ἑξῆς:

Κατὰ τὰς τιμὰς μὲς πωλήσεως κατὰ λιπαντικὴν μονάδα τὸν τύπον 4—10—5 ἡμεῖς τὸν διατιμῶμεν πρὸς δραχμὰς 148,50 τὸ ἡμισακόν.

Ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου τὸν πωλεῖ κατὰ τὸ ὑπόμνημα ἀριθ. 57.834 τῆς 29/10/34 τῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζης πρὸς δραχμὰς 157,25 συνυπολογισμένον καὶ τοῦ διὰ τὴν Ἐταιρείαν Κανελλοπούλου χωριστὰ εἰσπραττομένου φόρου κύκλου ἐργασιῶν τὸν ὅποιον αὐτὴ δὲν συμπεριλαμβάνει ὡς ἡμεῖς εἰς τὰς τιμὰς τῶν τιμολογίων τῆς.

Ἐπομένως τὸν τύπον 4—10—5 ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου πωλεῖ ἀκριβώτερον ἀπὸ ἡμᾶς κατὰ δραχμὰς 8,75 τὸ ἡμισακόν, ἡδη κατὰ 175 δραχμὰς τὸν τόννον. Κατὰ τὴν ἰδίαν δὲ ἀναλογίαν πωλεῖ ἀκριβώτερον καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους τύπους τῆς.

Ἐάν ὅθεν ἡμεῖς ἔχομεν τὰ περιθώρια τὰ ὁποῖα λέγει ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου εἰς τὸ ἀνακοινωθὲν τῆς, ἐρωτᾶται:

Ποῖα κολοσσιᾶ, τερατώδη πλέον, περιθώρια ἔχει κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς διὰ τοῦ ἀνακοινωθέντος τῆς γενομένην ὁμολογίαν ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου, ἡ ὁποία ὄχι μόνον πωλεῖ 175 δραχμὰς τὸν τόννον ἀκριβώτερον ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ κερδίζει διὰ τὸν τύπον αὐτὸν ἄλλας 200 δραχμὰς τὸν τόννον (ὅσα ἀναλογεῖν διὰ τὸ περιεχόμενον ὑπερασφισμένων εἰς τὸν τύπον αὐτὸν) ἐν τῷ ὅτι αὐτῆς ἐπιδηθέντος ἀπαγορευτικοῦ δασμοῦ, τὸν ὅποιον ἡμεῖς πληροῦμεν ὅταν εἰσάγωμεν τὰ φωσφορικά μας, ἡ δὲ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου δὲν

τὸν πληρώνει μὲν, τὸν εἰσπράττει ὅμως ἀπὸ τοῦς καλλιεργητῆς;

Ἡμεῖς, παλοῦντες τὸν τόννον τοῦ αὐτοῦ τύπου πρὸς 2970 δραχμὰς μέσα εἰς τὰς ὁποίας περιέχονται αἱ 200 δραχμαὶ τοῦ δασμοῦ, συστατικῶς διατιμῶμεν αὐτὸν πρὸς 2770 δραχμὰς τὸν τόννον.

Ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου τὸ ἰδίον λιπασμα τὸ διατιμᾷ χωρὶς νὰ πληρῶνῃ δασμόν, 3145 δραχμὰς.

Ἐάν λοιπὸν ὑποθετῇ ὅτι ἡμεῖς μὲ τὰς 2770 δραχμὰς τὸν τόννον κερδίζομεν πράγματι, κατὰ τοὺς λογισμοὺς τῶν κ. κ. Κανελλοπούλων, μεταξὺ 12 % ὥς 30 %, ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου, πωλοῦσα πρὸς 3145 δραχμὰς, δὲν ὁμολογεῖ ἡ ἰδία ὅτι κερδίζει 40 %—100 %;

Καὶ ἀφοῦ τόνον κερδίζει, ὅπως ἀπὸ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀποδεικνύεται, ὅτι πράγματι κερδίζει, εἶναι τοῦτο κέρδος ἡ εἶναι διασφαλὴ;

Ἡ κοινὴ γνώμη, ἐνώπιον τῆς ὁποίας τίθεται τὸ ζήτημα χωρὶς περιστροφὰς καὶ σοφὰ μεροδμήματα, ἅς κρῖναι, τί εἶδους χαρατὴς ἐτήσιον πληρώνει εἰς τὴν Ἐταιρείαν Κανελλοπούλου ὁ ἀγροτικὸς κόσμος, ἡ δὲ κυβερνήσις καὶ εἰδικώτερον τὸ ὑπουργεῖον Γεωργίας ἅς σκεφθῶν τὴν θὰ σημαίνει πλέον διὰ τὸν τόπον αὐτὸν (μετὰ τὸ χθεσινόν, ἐπαναστατοῦν τὴν ψυχὴν καὶ ἐλευθέρου ἀνθρώπου διὰ τὴν ἰταμώτητα τοῦ ἀνακοινωθέντος τῆς Ἐταιρείας Κανελλοπούλου) ἡ διατήρησις ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν ἡμέραν τοῦ ἀπαγορευτικοῦ ὑπὲρ αὐτῆς δασμοῦ, ὅταν μάλιστα, ἀσέπως πρὸς τὰς τιμὰς, ὁ ἀγροτικὸς κόσμος ἀπ' ἑαυτοῦ εἰς ἑαυτὸν τῆς ἑλλάδος ἐξεγερθεὶς, χαρακτηρίζει διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ ὡς ἀχρηστὰ τὰ λιπασμάτα διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Ἐταιρεία Κανελλοπούλου προστατεύεται.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Νοεμβρίου 1934
ΓΕΩΡΓ. Μ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ
Πρόεδρος τοῦ διανοητικοῦ συμβουλίου
τῆς ἀνωτάτης Ἐταιρείας «Γεωργικὴ Προμηθευτικὴ Ἐνωσις».

Ἡ συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ κ. Γ. Φαρμακίδου «Ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι περὶ πολιτικῶν κομμάτων» θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος.

ΕΛΛΗΝ. ΕΤΑΙΡ. ΚΑΛΤΣΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΑΦΟΙ ΣΙΝΑΝΟΓΛΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ:

ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΛΑΩΤΙΣΣΗΣ 9

ΤΗΛ. 23-454

SALONIQUE LONDON TOULOUSE

1932 1933 1934

Ἡ κάλτσα «HERMES» εἶναι ἡ ἀρίστη ἀνδρική κάλτσα.

Πωλεῖται εἰς τὰ καλλίτερα καταστήματα.

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΛΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ, ΩΣ ΔΙΑΤΥΠΟΥΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΤΑΘΕΙΣΑ ΕΠ' ΑΥΤΟΥ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

Τοῦ κ. Ν. ΜΑΝΟΥΣΗ, Βουλευτοῦ Σερρών

Ἡ διάχυτος ἀνὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ ἰδιὰ κράτη τάσις πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐννοίας τοῦ κράτους, πρὸς τόνωσιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, πρὸς τοποθέτησιν αὐτῆς εἰς θέσιν ἀνωτέραν νομικῶς καὶ πολιτικῶς τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ὅπου λειτουργεῖ τοιαύτη, δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ ἐπηρέασθαι καὶ ἀρισμένους ἐπιστημονικοὺς καὶ πολιτικοὺς κύκλους ἐν Γαλλίᾳ. Ἀλλ' ἐνῷ ἡ τάσις αὕτη μέχρι τῶν μέσων τοῦ 1933 ἐνεφανίζετο μᾶλλον ὡς τάσις μεταρρυθμιστικῆς θεωρητικῆς μορφῆς, προκαλοῦσα μὲν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὰς συζητήσεις, ἀλλ' ἐνδιαφέρον καὶ συζητήσεις μᾶλλον ἀκαδημαϊκᾶς, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1933 καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1934 εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐνεργου πολιτικῆς συζητήσεως καὶ ἀπὸ τῶν γεγονότων τῆς 6 Φεβρουαρίου 1934 καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς παρατηθείσης πρὸς ἡμερῶν κυβερνήσεως Δουμέργκ ἐνεφανίσθη ὡς ἐπιδιώξις πολιτικῆς σαφούς, ἐκπερασμένη καὶ ἔντονος ὀρισμένης πολιτικῆς μερίδος μὲ ἐκπρόσωπον τὸν παρατηθέντα πρωθυπουργόν. Καὶ ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ μεταρρυθμιστικὴ κίνησις ἀπέβη ἀντικείμενον πολιτικῆς προγραμματικῆς ἐπιδιώξεως, συνεκentrῶν εἰς ὀρισμένας προτάσεις, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη καὶ βασικὴ εἶναι ἡ ἀφορῶσα τὸν θεσμὸν τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς. Ἐπὶ τῆς προτάσεως αὐτῆς ἐκρίναν οὐκ ὀλίγοι νὰ ἀπασχολήσωμεν τὰς στήλας τῆς φήλης «Ἐργασίας» καὶ νὰ ἀναβάλωμεν εἰς εὐθεώτερον χρόνον τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν ἐν γένει μεταρρυθμιστικῶν τάσεων τῶν ἀπὸ ἐτῶν ἐμφανισθεισῶν ἐν Γαλλίᾳ, πρῶτον μὲν διότι τὸ θέμα τοῦτο παρουσιάζει σήμερον καὶ πολιτικὴν ἐπικαιρότητα καὶ ζωντὴν τὸ ἐνδιαφέρον, δεύτερον δὲ διότι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του ἐπάγεται τοῦ γενικοῦ συνταγματικοῦ προβλήματος τῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας καὶ εἰδικώτατα σχετίζεται μὲ τὴν σύγχρονον τάσιν τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, περὶ τὴν ὁποῖαν πλέκονται τόσοι ἀντιδημοκρατικοὶ καὶ ἀντικοινοβουλευτικοὶ καταστάσεις τοῦ φασισμού, χιτλερισμοῦ, μολοσεβικισμού, ὅσον καὶ ἐνδοδημοκρατικοὶ καὶ ἐνδοκοινοβουλευτικοὶ ζυμώσεις καὶ κατευθύνσεις. Τὸ θέμα δὲ τοῦτο παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅτι τελικῶς ἐπ' αὐτοῦ κεφαλαιωδῶς διεξήχθη ἡ τελευταία πολιτικὴ μάχη ἐν Γαλλίᾳ, ἡ προκαλέσασα τὴν πτώσιν τοῦ ὑπουργείου Δουμέργκ.

□□

Τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως, προϊόν τῆς συνταγματικῆς πρακτικῆς τῆς Ἀγγλίας, μετεφευθὲν εἰς ὅλα τὰ κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα τῆς Εὐρώπης τὰ προπολεμικά, ὡς εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 1831 Σύνταγμα τοῦ Βελγίου, εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 1866 Σύνταγμα τῆς Σουηδίας, εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 1867 Σύνταγμα τῆς Δανίας καὶ τῆς Ρουμανίας. Ὑπὸ τὴν ἐπὶ τῆς τάσεως ταύτης ἐξηγήθη ἡ ἀναγραφὴ τοῦ καὶ εἰς τὸ Γαλλικὸν Σύνταγμα τοῦ 1875, τὸ ὅποιον καθέριον ὀριστικῶς τὴν Γ' Δημοκρατίαν μετὰ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ἀλλὰ τότε ἐπολεμήθη ἐν τῇ γαλλικῇ Βουλῇ τόσοι σφοδρῶς ἐκ μέρους τῶν δημοκρατικῶν στοιχείων, κατεκρίθη τόσοι ἐντόνως ὡς λείψανον τῶν μοναρχικῶν καθεστώτων καὶ ὡς ὁμοίωμα τῶν προνομίων τοῦ στέμματος.

Ὡς ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ τελικῇ ἐπιφύσει τοῦ σχετικοῦ ἀρθροῦ, ἠναγκάσθησαν οἱ φαναστικοὶ ὑποστηρικταὶ τοῦ ὁπαδοῦ τοῦ μοναρχισμοῦ καὶ τῆς ἀκρας δεξιᾶς νὰ δεχθῶσι σπουδαιότατον περιορισμόν, ὅστις εἰς οὐδὲν ἄλλο προπολεμικὸν κοινοβουλευτικὸν Σύνταγμα ἐτέθη. Ὁ περιορισμὸς δὲ ὁ ὅτι εἶναι ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δύναται μὲν νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν πρὶν ἢ λήξῃ ἡ περίοδος αὐτῆς, ἀλλὰ μετὰ σύμφωνον γνώμην τῆς Γερουσίας.

Εἶναι ἀληθές ὅτι μεταπολεμικῶς τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως διετυπώθη ἀπολύτως εἰς ὅλα τὰ Σύνταγματα ἀνεῦ τοῦ περιορισμοῦ «τῆς συμφώνου γνώμης τῆς Γερουσίας». Μόνον εἰς τὸ ἑλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1927 περιελήφθη ὁ γαλλικὸς περιορισμὸς. Τοῦτο ὅμως δὲν καθιστᾷ περιττὴν τὴν ἐρευνᾶν δύο βασικῶν ἀποφάσεων, τὰς ὁποίας προκαλεῖ σήμερον ἡ ἐπιζητούμενη ἀναθεώρησις τῆς σχετικῆς διατάξεως τοῦ γαλλικοῦ Συντάγματος.

Ὑπεστηρίχθη ἅψ' ἐνὸς ὅτι ἡ ἀναθεώρησις αὕτη, τείνουσα νὰ καταργήσῃ τὸν περιορισμόν «τῆς συμφώνου γνώμης τῆς Γερουσίας» ὄχι μόνον εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς βάσεις τῆς Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ὁμαλὴν καὶ ἰσορροπὴν λειτουργίας τῆς Ὑπεστηρίχθη ἅψ' ἐτέρου ὅτι διὰ τῆς προτεινόμενης μεταρρυθμίσεως ὄχι μόνον θὰ ἀρθῶσι τὰ πολιτικὰ μειονεκτήματα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ καὶ ἰδιὰ ἡ μειωσις τῆς κρατικῆς ἐπιβολῆς καὶ ἡ ἑλλείψις κυβερνητικῆς εὐσταθείας, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπιτευχθῶσι τὰ δύο ἀγαθὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ κρατικοῦ γοήτρου.

Ἀπὸ τῶν δύο τούτων πλευρῶν θὰ ἐξετάσωμεν τὸν θεσμὸν τῆς διαλύσεως, ὡς προτείνεται ὑπὸ τῶν ἀναθεωρητικῶν καὶ ὡς ἤδη διατυπώται εἰς τὸ Γαλλικὸν Σύνταγμα. Ἀλλὰ πρὶν ἢ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἐρευνᾶν ταύτην κρίνομεν ἀπαραίτητον ὡς ἐν παρενθέσει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὁ θεσμὸς παρουσιάζει ἐνδιαφέρον μόνον ἐντὸς τῆς Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας ἢ καὶ τῆς Κοινοβουλευτικῆς Βασιλείας. Οὐδεμίαν, οὔτε θέσιν, οὔτε ἀξίαν, ἔχει εἰς πολιτεύματα ἀπολύτου χωρισμοῦ τῆς νομοθετικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ὡς ἦτο ἐπὶ παραδείγματι τὸ γαλλικὸν πολίτευμα τοῦ 1791, κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ὁποίου «τὸ νομοθετικὸν σῶμα δὲν δύναται ὁπωσδήποτε νὰ διαλυθῇ πρὸ τῆς λήξεως τῆς περιόδου του», τὸ γαλλικὸν Σύνταγμα τοῦ 1848 κατὰ τὸ ἄρθρον 68 τοῦ ὁποίου «πᾶν μέτρον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διαλύει τὴν Βουλὴν εἶναι ἐγκλημα ἐσχάτης προδοσίας» καὶ τὸ Σύνταγμα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Α'.

Ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας πρὸς διάλυσιν τῆς Βουλῆς καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας τῆς, ὡς τοῦτο διατυπώται ἀπαραίτητος εἰς ὅλα τὰ προπολεμικά κοινοβουλευτικὰ Σύνταγματα, πλὴν τοῦ γαλλικοῦ, καὶ εἰς ὅλα τὰ μεταπολεμικά δημοκρατικά-κοινοβουλευτικὰ Σύνταγματα, πλὴν τοῦ ἑλληνικοῦ, ἐκρίθη ὡς ἀποτελοῦν ὅρον sine qua non τοῦ γνησίου κοινοβουλευτισμοῦ καὶ μηχανισμὸν ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἰσορροπίαν τῶν δύο ἐξουσιῶν, νομοθετικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς, εἰ-

ναι ἀναμφισβήτητον. Ὑπεστηρίχθη ἀπὸ τοὺς πλείστους καὶ ἐπιφανεστέρους πολιτεολόγους.

Ὁ Duguit ἀνήγαγε τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς ὅρον οὐσιώδη τοῦ γνησίου κοινοβουλευτισμοῦ καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ γαλλικὸν πολίτευμα ὡς ψευδο-κοινοβουλευτικὸν σύστημα, διότι λείπει ἀπὸ αὐτοῦ ὁ οὐσιώδης αὐτὸς ὅρος, τὸ δικαίωμα, τὸ ἀπαραίτητον, τῆς διαλύσεως. (Συντ. Δικ. 2α ἐκδ. 1924, τόμ. IV σελ. 581). Ὁ Haugit διετύπωσε τὰ αὐτὰ. (Συντ. Δικ. 2α ἐκδ. 1929, σελ. 459). Ὁ Esmein ὑπεστήριξε τὴν αὐτὴν γνώμην, ἂν καὶ ὀλιγώτερον σαφῶς (Συντ. Δικ. 8η ἐκδ. τόμ. I, 1927, σελ. 175 καὶ τόμ. II 1928, σελ. 182 καὶ 185) χαρακτηρίσας αὐτὸ ὡς φυσικὸν μηχανισμόν σχεδὸν ἀπαραίτητον τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος (rouage naturel presque indispensable). Τὰ αὐτὰ ὑπεστήριξεν ὁ Gaston Jéze (Ἀρχαὶ Διοικ. Δικ. τ. II 1930, σελ. 636) καὶ ὁ Redslob εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ περὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος (ἐκδ. 1924, σ. 256). Ὁ ἅψ' ἐτέρου ἡ παράδοσις καὶ ἡ ἱστορία καθέριωσαν τὸ δικαίωμα τοῦτο. Καὶ ἡ καθιέρωσις ὑπῆρξε τόσοι ἐντονος, ὥστε οὐδεμίαν ἡγέρθη ἀμφισβήτησις ὅταν ἐπεξηγήθη ἡ ἀναγραφὴ του καὶ εἰς τὰ νέα μεταπολεμικά Σύνταγματα, ὡς εἶναι τὰ δημοκρατικά Σύνταγματα τῆς Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, πρῶτον Πολωνίας, Φινλανδίας, Ἑσθονίας, Λεττονίας, Λιθουανίας κλπ.

Τόσον δὲ αὐτόματος καὶ αὐτοαποδείκτους ἐθεωρεῖτο ἡ ἐκδοχὴ αὕτη, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἄλλοιαν ἔχουν ἰδέαν περὶ τῆς πηγῆς τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ τῆς σημασίας τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ὀρίσματος νὰ ἀπολήγουν εἰς τὸ αὐτὸ πόρισμα ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀπαραίτητον τοῦ θεσμοῦ τῆς διαλύσεως διὰ τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀρχῆς. Ὁ Carle De Mabbeg, καίτοι εἰς τὴν θεωρίαν του περὶ κράτους ἀνάγει εἰς μίαν καὶ μόνην τὴν ἐξουσίαν τὴν κρατικὴν, συνεκentrῶμεν ἐν τῇ Κοινοβουλίᾳ, πάσας δὲ τὰς λοιπὰς χαρακτηρίζει ὡς λειτουργίας ἀπορροεῦσας ἐκ τῆς μοναδικῆς ταύτης ἀρχῆς, ἐν τούτοις καὶ αὐτὰς δογματίζει ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως δέον νὰ ὑφίσταται διὰ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν πρὸς ὑπαρξιν καὶ λειτουργίαν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ.

□□

Τολμᾷ νὰ διατυπώσω τὴν γνώμην ὅτι ὁ θεσμὸς τῆς διαλύσεως, παρὰ τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα, παρὰ τὴν καθιέρωσιν του εἰς τὰ γραπτὰ Σύνταγματα, δὲν ἀποτελεῖ ὅρον ἀπαραίτητον θεωρητικῶς εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ λειτουργίαν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Διὰ τὴν:

Δὲν παραγνωρίζω ὅτι συναφὴς μὲ τὸν κοινοβουλευτικὸν ἀρχὴ εἶναι καὶ ἡ τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν καὶ ἰδιὰ τῆς νομοθετικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία τῆς ἀρχῆς ταύτης δὲν προϋποθέτει ὡς ἀπαραίτητον ὅρον τὴν ὑπαρξιν τοῦ δικαίωματος τῆς διαλύσεως. Ὁ συνδῆκτος καὶ ἂν τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα ἀναγορεύει εἰς δόγμα τὴν διακρίσιν τῶν δύο ἐξουσιῶν, καθιεροὶ ὅμως ἐν τούτῳ καὶ μίαν οὐκ ἐπὶ ἱεραρχίαν τῶν δύο τούτων ἐξουσιῶν. Ἡδὴ αὐτὸ τὸ γεγονός

δτι η έκτελεστική εξουσία απορρέει και ζωοφύλακτος ζωοφύλακτος ζωοφύλακτος του Κοινοβουλίου θέτει αυτήν και υπό εποψιν της εν τόπω και χρόνω γενέσεως εις θέσιν δευτέραν εν σχέσει με το Κοινοβούλιον. Η διακρίσις ούσιωδώς ουδέν άλλο σημαίνει και εις ουδέν άλλο σκοπεύει εμμή πώς θα άφήση έκατέραν άρμοδιαν εντός του κύκλου των φυσικών αυτής καθηκόντων και έργων, πώς δέν θα επιτρέψη την άναρμοδιαν ανάμειξιν φέρ' ελπίειν της νομοθετικής εις τά έργα της έκτελεστικής και τάνάπαλιν. Η έννοια της διακρίσεως είναι κατά πρώτον κυρίως άρνητική, άπαγορεύουσα εις έκατέραν των δύο εξουσιών να παρεμποδίσουν την άλλην να επιτελέση το φυσικόν από γε το χαρακτηρισμός της έργων. Φυσικόν είναι διά την νομοθετικήν να έλέγχει και να νομοθετεί. Φυσικόν είναι διά την έκτελεστικήν να κυβερνά και να διοικεί. Έάν η έκτελεστική άντεποιείτο καθήκοντα έλέγχου και νομοθεσίας, έάν η νομοθετική άντεποιείτο καθήκοντα κυβερνήσεως και διοικήσεως, προφανώς θα παρεβιάζετο ο κανών της διακρίσεως. Περιοιπτερό ο κανών αυτός δέν έμποδίζει την συνεργασίαν των δύο εξουσιών, ως συμβαίνει όταν η νομοθετική διά του έλέγχου άρριμένον κυβερνητικών πράξεων συνεργάζεται οινει με την έκτελεστικήν και ύποδεικνύει εις αυτήν το δέον γενέσθαι, ή όταν η έκτελεστική διά της προστασίας των νόμων, διά της εισηγήσεως των νομοσχεδίων, της παροχής όλων των τεχνικών και λοιπών πληροφοριών εις τας Βουλάς και τας επιτροπάς ύποβοηθή και συνεργάζεται μετ' αυτών, ύποδεικνύουσα την πληρεστέραν όργάνωσιν της νομοθεσίας. Πέραν των δύο τούτων έννοιών, μιάς άρνητικής και μιάς θετικής, δέν φρονούμεν ότι ο κα-

νών της διακρίσεως άξιοι ως sine qua non όρον την προικοδοτήσιν της έκτελεστικής και με το δικαίωμα της διαλύσεως. Είναι άλληθες ότι η άμεσος εις τούτο άπάντησις είναι η άντίθετος. Η διακρίσις των εξουσιών δέν επιβάλλει άπλώς να άφεθί έκατέρα άρμοδία εντός του κύκλου των καθηκόντων της και να συνεργασθί μετά της άλλης, αλλά και έτι πλέον, να προικισθί έκατέρα με δικαιώματα ίσα εν σχέσει προς την ύπαρξιν της άλλης. Συγκεκριμένως, έφ' όσον η νομοθετική έχει το δικαίωμα, όσάκις κρίνει τούτο κατά την ίδίαν της πρωτοβουλίαν εύλογον, να προκαλή την πτώσιν της κυβερνήσεως και τον τερματισμόν της ζωής του ένός παράγοντος της έκτελεστικής εξουσίας, ο κανών της διακρίσεως επιβάλλει, όπως αντίστοιχως και η έκτελεστική προικισθί με το δικαίωμα να διαλύη την Βουλήν και να προκαλή τον τερματισμόν της ζωής της. Έάν δέν έδίδετο το δικαίωμα αυτό εις την έκτελεστικήν δέν θα έτηρείτο ο κανών της διακρίσεως και της ισοότητος μεταξύ των δύο. Διά τούτο δέ άκριβώς και έπιβλήθη ιστορικώς η χορήγησις του δικαιώματος τούτου. Η διακρίσις προϋποθέτει την ισοτητα και η ισοτης προϋποθέτει τας αντίστοιχα δικαιώματα. Καί αν η κοινοβουλευτική άρχή δέν επιβάλλει άπαραιτήτως το δικαίωμα τούτο, το επιβάλλει όμως άναμφισβητήτως το δόγμα της διακρίσεως.

Όμολογουμένως η έμφάνισις της έπιχειρηματολογίας αυτής ένέχει μίαν πειστικότητα Ισχυράν. Άλλά βαθύτερα έρευνα της άρχης της διακρίσεως δέν επιβάλλει τούτο. Έάν η νομοθετική έχη το δικαίωμα να προκαλή την πτώσιν της έκτελεστικής, το έχει ως όργανικήν άπόρροισαν της άλλης

άποστολής, την όποιαν έν τώ πολιτεύματι επιτελεί, δέν το έχει ως κάτι πρόσθετον, ως κάτι παράλληλον προς τας λοιπάς αυτής δικαιώματα. Ποία είναι η άποστολή της Βουλής εν τώ πολιτεύματι; Νά διδη τάς κυβερνήσεις, να έλέγχει αυτές και να ζητή όπως αότα άπολαύουν έκάστοτε της έμπιστοσύνης της πλειοψηφίας της. Μόλις άφαιρέσωμεν από την Βουλήν την άποστολήν αυτήν παύει ούσιαστικώς ύφισταμένη. Η φυσική, η φυσιολογική ύπαρξις του Κοινοβουλίου άξιοι την πρόσδοσιν εις αυτό του δικαιώματος τούτου, να ανακαλή την κυβερνήσιν. Άλλ' ένθ' διά την νομοθετικήν άποτελεί όργανικήν άνάγκην, η άναπάσαν στιγμήν Ικανότης αυτής να προκαλέση την πτώσιν της κυβερνήσεως, προς ήν έπαυσε να έχη έμπιστοσύνην δέν δύναται να ύποστηρίχθί έξ' έτέρου ότι παρομοίαν όργανικήν άνάγκην άποτελεί και το τυχόν δικαίωμα της έκτελεστικής να προκαλή την διάλυσιν της Βουλής. Εις τας κυβερνητικά και διοικητικά έργα της έκτελεστικής δέν είναι νοητόν να θεωρηθί ότι έχει όργανικήν θέσιν το δικαίωμα της διαλύσεως. Το δικαίωμα τούτο άποτελεί κάτι πρόσθετον, το παράλληλον, το αντιφυσιολογικόν, το μη άπαραίτητον διά την έκτελεστικήν. Ο κανών της διακρίσεως συνεπώς, ως άνελύσαμεν αυτόν άνωτέρω, δέν επιβάλλει όπως άπαραιτήτως προικισθί και η έκτελεστική με το δικαίωμα της διαλύσεως, ως έπροκρίσθη η νομοθετική με το δικαίωμα της καταψήφισως. Ο κανών της διακρίσεως θα έλειτούργει άκέραιος και άνευ του προσθέτου τούτου δικαιώματος της έκτελεστικής.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Η συνέχεια.

N. ΜΑΝΟΥΣΗΣ

Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤ. ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Του κ. Θ. Δ. ΤΣΑΤΣΟΥ, Ύφυγ. Παν/μιου

Οι δήμοι και έκ των κοινοτήτων αί διαθέτουσαι πλουσιωτέρας πόρους είναι όργανισμοί των όποίων είναι άδύνατος η εύρύθμος λειτουργία λόγω της πολυμερούς αυτών δράσεως άνευ της ύπάρξεως ύπαλληλικού προσωπικού, όχι μόνον πεπειραμένου, αλλά κεκτημένου και μόρφωσιν ειδικήν. Την διατήρησιν των πεπειραμένων ύπαλλήλων έξησφάλισεν εις τούς δήμους ο νόμος 5458 περί καταστάσεως δημοτικών ύπαλλήλων διά της μονιμοποίησεως των ύπηρετούντων εις αυτούς και της εισαγωγής του θεσμού της μονιμότητος ως προς τούς έφεξης προσλαμβανόμενους. Εδημιουργήθη ούτω και η άναγκαία προϋπόθεσις της προσελεύσεως Ικανών προσώπων εις τας δημοτικές ύπηρεσίας προς άξίαν άναπλήρωσιν των δημιουργουμένων βαθμιαίως διά της παρόδου του χρόνου κενών. Άλλ' αί διατάξεις περί του τρόπου της προσλήψεως των νέων ύπαλλήλων δέν έξασφαλίζουν εις τούς δήμους ότι θα κέκτηνται ούτοι και ειδικάς γνώσεις.

Ο θεσμός του διαγωνισμού δέν επιτυγχάνει τον σκοπόν αυτόν. Μόνον η ίδρυσις ειδικής σχολής ή ειδικού παραρτήματος παρ' ύπαρχούση σχολή δύναται να έξασφάλισι την δημιουργίαν ύπαλληλικού προσωπικού Ικανού να άναλάβη δημοτικήν ή κοινοτικήν ύ-

πηρεσίαν και ν' άποδόσθι άνωτέραν ποιοτικώς και ποσοτικώς εργασία. Η ύλική του ζητήματος πλευρά δέν είναι δυσχερής. Εις τας Αθήνας λειτουργεί ό ίδρυμα ή Πάντειος Έλευθέρα Σχολή των Πολιτικών Έπιστημών. Η σχολή αυτή, η όποία έτυχε και κρατικής άρωγής και ύλικώς εύσταθεί, διαθέτει όλα τα κατάλληλα μέσα διά να όργανώσει τιμήν ειδικών δημοτικών και κοινοτικών σπουδών. Το τμήμα τούτο της σχολής δέον να λειτουργή βάσει προγράμματος έγκεκριμένου παρ' της Ένώσεως των Δήμων και των Κοινοτήτων της Ελλάδος, ως ενιαίου έκπροσώπου της τοπικής έν νένι αυτοδιοικήσεως και υπό την άμεσον έποπτείαν του ύπουργείου της Παιδείας ή των Έσωτερικών, εάν τούτο φρονή ότι τοιαύτη σχολή ως ειδική δέον να τελή υπό την Ιδικήν του έποπτείαν, καθ' ό άρμοδιού επι παντός ζητήματος άφορώντος την τοπικήν αυτοδιοίκησιν.

Εις τοιαύτην σχολήν θα ήδύναντο να διδασχούν εύρύτατα το διοικητικόν δικαίον και γενικώς το δημόσιον δικαίον και όλα τα μαθήματα, τ' όποια θα παράσχουν τας άναγκαίαις οικονομικάς και τεχνικάς έν μέρει γνώσεις, τας άπαραιτήτους εις τούς δημοτικούς και τούς κοινοτικούς ύπαλλήλους. Προς καθορισμόν δέ των διδασκτέων μαθημάτων δύναται να βασισθί ή σχετική συζήτησις επί των πο-

ρισμάτων του συνεδρίου της Διεθνούς Ένώσεως των Πόλεων του συνελθόντος εις Λυών τον παρελθόντα Ιούλιον.

Προϋπόθεσιν όμως της λειτουργίας τοιαύτης ειδικής σχολής άποτελεί βεβαίως ο νομοθετικός καθορισμός του διπλώματος αυτής ως άπαραιτήτου προσόντος διά την έφεξης άνάληψιν, κατόπιν διαγωνισμού πάντοτε, δημοτικής και κοινοτικής ύπηρεσίας ύπαλληλικού χαρακτήρος.

Ρίπτομεν την ιδέαν της δημιουργίας ειδικής σχολής δημοτικών και κοινοτικών σπουδών με την πεποίθησιν ότι μίαν ήμέραν θα καρποφορήσιν. Εύχόμεθα μόνον να ύπάρξη ταχεία ή πραγματοποίησις της ίδρύσεως τοιαύτης σχολής, ίνα δημιουργηθί ταχύτερον ειδική δημοτική και κοινοτική ύπαλληλία, έξασφαλίζουσα εις τούς δήμους και τας κοινότητας νόμιμον αλλά και σκόπιμον και έξυπνητικήν των γενικών και άτομικών συμφερόντων λειτουργίαν.

Θ. Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Σχετικώς με το θέμα βλ. Th. Tsatsos: L'elaboration d'une science communale et l'enseignement des matieres d'interet communal σελ. 67-71 έν τώ εκδοθέντι υπό της Union Internationale des villes et pounoirs locaux τόμω των Πρακτικών της έν Lyon διασκέψεως της 19-22 Ιουλίου 1934.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΤΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ

Του κ. ΔΗΜ. Α. ΤΟΥΛΟΥΠΑ

Η εύρεία έκτασις της ύλης, η όποια ύπάγεται εις την παρ' τώ προέδρω των πρωτοδικών συνοπτικήν και έκτακτον διαδικασίαν και η όποια περιλαμβάνει θέματα έκ των συχνότατα άπαντωμένων εις την καθημερινήν ζωήν, επιβάλλει την λήψιν μέτρων, τ' όποια, ένθ' δέον να μη δυσχεραίνουν τον σκοπόν προς έπίτευξιν του όποίου καθιερώθη υπό της Πολιτικής Δικονομίας ή σύντομος αυτή διαδικασία θα τείνουν συγχρόνως και εις την προστασίαν των πληττομένων διά των αποφάσεων, ατινες έξέρχονται από την ταχείαν κίνησιν του δικονομικού αυτού θεσμού.

Η προστασία αυτή μέχρι τούδε παρημέληθη. Επιβάλλεται δέ τούτο μάλλον, όσον πολύ περισσότερον πιθανή είναι η έκδοσις πεπλανημένης αποφάσεως κατά την πρόχειρον εξέτασιν των εις αυτήν ύποβλημένων διαφορών, ήτις κατ' άνάγκην κρατεί χάριν της ταχύτητος και της άποφασιστικότητας, που άποτελούν άλλως τε και την δικαιολογίαν της συντόμου αυτής διαδικασίας. Ο νομοθέτης δέν άγεται άσθαιρέτως εις την ποραδοχήν του αλσθήτου των δικονομικών του όργάνων. Προσπαθεί να κολάσθι κατά τ' ό δυνατόν το μειονεκτημα το προερχόμενον έκ της χρησιμοποίησεως ανθρώπων προς άπονομήν της Δικαιοσύνης, δημιουργών εύκαιράς έπιανελημμένης εξέτασεως και των πραγματικών και των νομικών στοιχείων των έκδομένων αποφάσεων και μάλιστα προκειμένου περί τούτων, παρεσκευασμένων υπό άρτιωτέρων μηχανισμών έκ των πολυμελών δικαστηρίων. Θά ήτο άκρως συνεπές έπομένως την αυτήν λογικήν όδόν να άκολουθήσθι και επί αποφάσεων έκδομένων άνευ μεγάλης βασιάνου και έμπεριστασμένης έρευνής.

Η παρέκκλισις από της γενικής άρχης του έπιτροπικού των ένδίκων μέσων, ήτις κρατεί εις την Πολ. Δικονομίαν, προκειμένου περί αποφάσεων αί όποια δέν άφορδουσιν όλνγότερον σπουδαία στοιχεία της κοινωνικής ζωής, άποτελεί ένα από τ' ό σημεία εις τ' όποια χωλαίνει αυτή και τ' όποια σημερον κατέστησαν περισσότερον έκδηλα λόγω των μεγάλων συμφερόντων τ' όποια έξ αυτών έξαρτώνται, συνεπεία της κεφαλαιοκρατικής συγκροτήσεως της κοινωνίας και της ταχύτητος που έχει προσλάβει η σύγχρονος πλουτολογική κίνησις. Η προσπάθεια προς Ικανοποίησιν ταχείαν και άσφαλίζουσαν τας συμφέροντα τ' όποια ειναι εις την άρμοδιότητα του προέδρου των πρωτοδικών, δέν πρέπει να παραβλήτ' η το έτερον στοιχείον ευρύτητας, την έξασφάλισιν δηλαδή κοπ' άποφάσεων, εις τας όποιας άνθρωπίνα πλάνα δέν άποκλείονται να παρεσιφέρουν και τας όποι-ας η φύσις αυτής ταύτης της διαδικασίας καθιστά περισσότερον άναποτρέπτους. Και όσον σύντομος και ταχεία είναι η έκδοσις των εις αυτήν ύποβαλλομένων υποθέσεων, έξ Ισου εύκίνητος και άποφασιστική δέον να είναι και η προσφυγή κατά των ούτω έκδομένων αποφάσεων.

Το άρθρον 634 της Πολ. Δικονομίας, καθορίζον τας περιπτώσεις των υποθέσεων, αί όποιας ύπάγονται υπό την προεδρικήν διαδικασίαν, άφίνει εύθ' περιθώριον έντός του όποιου άνεξέλεγκτος κινείται η κρίσις του προέδρου, άποφασίζουσα περί της ύ-

παγωγής ή μη ζητήματός τινος υπό την δικαιοδοσίαν αυτού. Τούτο άποτελεί ένα επί πλέον λόγον δι' όν δέν δικαιολογείται η γενική άρχή ήτις τίθεται υπό του άρθρ. 638, το όποιον άποκλείει επί του είδους αυτού των αποφάσεων τ' ένδικα μέσα άνακοπής και έφέσεως.

Όπως διαγράφεται η εξουσία του προέδρου, είναι τόσον εύρεία και το σπουδαιότερον η έκτασις αυτής έξαρτάται από της κρίσεως αυτού τούτου, ώστε να επιβάλλεται η ύπέρβις άνασχαιτικού φραγμού, όστις να περιορίζη τ' άποτελέσματα εξουσίας τόσον κυριαρχικής. Πολύ μετριοτέρα είναι η εξουσία αυτή του προέδρου διά τ' υπό είδικών άρθρων ή μεταγενεστέραν νόμων συγκεκριμένως τοποθετημένα υπό την άρμοδιότητα αυτού ζητήματα, των όποιων η θέσις δέν επιδέχεται άμφισβήτησιν.

Ο νόμος 263 (1914) συνεπλήρωσε το άρθρ. 638, δέν λύει όμως το ζήτημα. Η ύπ' ούτω θεοπιζόμενη άνάγκησις ή μεταρρύθμισις αποφάσεως προέδρου δέν δύναται να έπιτευχθί, παρ' όσον υπό του δικαστηρίου, εις το όποιον άνήκει η διάγνωσις της κυρίας δίκης. Ατελής είναι έπομένως η παρεχόμενη ύπ' αυτού προστασία. Διότι δύναται μεν τούτο να έπιληφθί κατά πάσαν στάσιν της δίκης και ν' ανακαλέσθι ή μετορρυθμισήν προεδρικήν άπόφασιν σχετιζομένην προς έκκρεμή δίκην, αλλά είναι γνωστή ή βραδυτης με την όποιαν κινούται τ' έλληνικά δικαστήρια, κατατριβόμενα εις πολυπλόκους και άνωφελείς τύπους. Μέχρις ότου καταστή άποτελεσματική η έπέμβασις αυτών, η οικονομική καταστροφή του κύπτοντος υπό το βάρος της κοταθλιπτικής άποφάσεως δικαίου θα έχη έπιτελεσθί, η κοινωνική του ύπόστασις μειωθί και αν πρόκειται περί έπιχειρηματίου, τ' ό θέμλια της έπιχειρήσεως του θα έχουν ύποστή κλονισμόν καταστροφικών άνεπαπόρθετων.

Μερικήν επανόρθωσιν άποτελεί η παράγραφος ή προσταθείσα διά του νόμου 4290 διότι καθίσταται μεν ο πρόεδρος άρμόδιος ν' ανακαλέσθι προηγηθείσαν προεδρικήν άπόφασιν, αλλά μόνον μέχρι της πρώτης έπ' άκροατηρίου συζητήσεως άπαιτείται όμως μεσολάβησις πραγματικής μεταβολής δικαιολογούσης την άνάκλησιν ή μεταρρύθμισιν, όπως καταστή άρμόδιος ο πρόεδρος. Πέραν του σταδίου της πρώτης έπ' άκροατηρίου συζητήσεως έπομένως, το ζήτημα επανίσταται εις ήν θέσιν θα εύρίσκετο και άνευ της πραγματικής μεταβολής.

Σαφές διαφαίνεται διά των επανειλημμένων συμπληρώσεων αλλαγών έγένοντο, ή σταθερά τάσις του νομοθέτου, όπως περιορίσθι το άνεξέλεγκτον της κυριαρχικής εξουσίας του προέδρου. Άποτελεί τούτο μίαν απόδειξιν της έπιγνώσεως την όποιαν έχει, περί των άτελειών που ύφίστανται εις το σημείον αυτό. Άπαιτείται όμως να έπανορθωθί η κατάσταση αυτή ριζικότερον και ν' αντιμετωπισθί το ζήτημα κατά τρόπον έντελώς βασικόν. Οτι ώρίσθη διά των έπισημασμένων περιπτώσεων (ως των άρθρ. 921, 1041 Πολ. Δικ. του νόμου ΒΧΗ ως έπανειλημμένως έτροποποιήθη), θα έπρεπε γενικώς να καθιερωθί, ώστε να συστηματοποιηθί ή έκτακτος αυτή διαδικασία και να προσαρμωσθί προς τας κρατούσας συνθήκας. Νά μη μεταβάλ' η βέβαια τον χαρα-

κτήρα του έξαιρετικού μέτρου, που προορισμόν έχει την θεραπείαν άναγκών που άπαιτούν έспеυσμένην και ταχεία ένέργειαν. Έξ άλλου να παρέχ' όμως τ' άμεσα προστασίας της άμύνης εις τον αντίδικον κατά τον αυτόν ταχύν και άμεσον τρόπον. Καί να μη κινδυνεύ' ο ύτος να έξέλθι με μειωμένην την κοινωνικήν του δυναμικότητα και κλονισμένην την οικονομικήν του ύπόστασιν ένεκα δικονομικών άτελειών αί όποιας τον καθηλώνουν εις τοιαύτην θέσιν ώστε να μη δύναται ο ύτος να άμυνθί ταχέως και άσφαλώς, ύποχρεωμένος να αναμένη την επανόρθωσιν των συνεπείων προσγενομένης άδίκου άποφάσεως παρ' του δικαστηρίου της κυρίας δίκης, όταν εισαχθί αυτή.

Η νομολογία, προκειμένου περί διαφοράς, την όποιαν ο πρόεδρος παρέπεμψε εις το δικαστήριον κατά το άρθρ. 635 διατάζων να άποφασίσθι μόνος έπ' αυτής, παρεδέχθη την άποψιν καθ' ήν έπιτρέπονται κατά της άποφάσεως ταύτης του πρωτοδικείου ένδικα μέσα. Μη δεσμευομένη υπό ρητής διατάξεως, ως του άρθρ. 638, ήτις άποκλείει αυτά, έπωφελείται του ύπαρχοντος κενού, όπως άναγνωρίσθι ότι δέν θα έπρεπε να γίνη παρέκκλισις από τας γενικάς άρχας του έπιτροπικού των τακτικών ένδίκων μέσων. Δικαιολογεί δέ τούτο με την παραδοχήν της γνώμης, ότι έν προκειμένω το πρωτοδικεϊον δέν αντικατέστησε μόνον τον πρόεδρον. Εις την περίπτωση αυτήν παρουσιάζεται το φαινόμενο άρκετα χαρακτηριστικόν της άσυνεπείας που κρατεί, ότι, αν ο πρόεδρος, διατάζων, παρέπεμψε την έπίλυσιν της διαφοράς εις το πρωτοδικεϊον, να επιτρέπονται κατά της άποφάσεως αυτού ένδικα μέσα, ένθ' αν έκράτει ο ύτος αυτήν και άπεφάσκει μόνος έπ' αυτής, ν' άποκλείωνται ταύτα άπολύτως, μολονότι άκριβώς τότε πορίσεται μεγαλύτερη άνάγκη να προστατευθί ο αντίδικος κατά άποφάσεως προχείρου και άβασανίστου. Καί δέν πρέπει να ποραβλέπεται ότι και εις την μίαν και εις την άλλην περίπτωση πρόκειται περί άποφάσεως προσωρινού χαρακτήρος, δυναμένης ν' άνατραπ' υπό του δικαστηρίου της κυρίας δίκης.

Η φύσις των εκ της προεδρικής διαδικασίας έξερχομένων αποφάσεων ως προσωρινών άποτελεσμάτων, μολονότι οδμείαν έπίδρασιν άσκει επί της κυρίας δίκης, δέν στερείται έπιβλαβών συνεπειών πολλάκις κοινωπρακτικών διά τον ήττηθέντα αντίδικον.

Είναι λοιπόν κοινωνική άνάγκη η διαμόρφωσις του θεσμού κατά τρόπον περισσότερον σύμφωνον προς την έννοιαν της δικαιοσύνης, ώστε να μην έπωφελείται αυτός μόνον ο εμφανίζων έπιφανειακώς μόνον το Ισχυρότερον δικαίον. Δέον να παρέχεται η εύκαιρία διά της θεοπίσεως του ένδικου μέσου της έφέσεως, έντός συντόμων προθεσμιών έπιτροπικής, ενώπιον του προέδρου των έφετών ως Ισχυρ' άλλοτε επί των υποθέσεων έξώσεως, ή και ενώπιον του έφετείου, ως Ισχυρ' νυν, όπως επανεξετάζονται ή ύποθέσεις, έξευρισκόμενου κατά μεγάλην προσέγγισιν πλέον και του πραγματικού δικαίου.

Το άστικόν δικαίον άλλως τε δέν εγκαταλείπει έντελώς άπροστέτευτον τον δια-

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τοῦ κ. ΜΙΧ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Περίεργον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐλληνικῆς σκέψεως εἶναι ἡ ἀθεράπευτος τάσις τοῦ νὰ ἀπορροφᾷ μὲν ταχέως τὴν γνωσιολογικὴν πρόδον, ἀλλὰ νὰ τὴν χρησιμοποιοῖ πάντοτε ὑπὸ τὴν τελευταίαν τῆς μορφῆς, ὡς νὰ οὐκ ἐπὶ τὴν νέαν γνῶσιν πρὸς τὴν παλαιάν καὶ νὰ συστηματοποιῇ αὐτὰς εἰς ἐνιαῖον σύνολον.

Πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων σπουδαστῶν τῶν Πανεπιστημίων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐσαγνεύθησαν κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὴν σύγχρονον τάσιν τῆς χρησιμοποίησης τῶν μαθηματικῶν εἰς τὴν οικονομικὴν ἐπιστήμην καὶ ἐπανήλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς παῖδοι τῆς μαθηματικῆς οικονομίας. Οἱ νεόφυτοι οὗτοι μαθηματικοὶ ἐπευσαν νὰ ματῇ ἐπιστροφῇ τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς φέρουν εἰς τὴν δημοσιότητα ποικιλίαν μελετῶν ἐπὶ διαφόρων ἐιδικῶν θεμάτων τῆς ἐλληνικῆς οικονομίας, εἰς τὰ ὅποια ἐξιδίαι διαφόρους λύσεις, χρησιμοποιοῦντες τὴν μαθηματικὴν μέθοδον. Πολλὰ ἐκ τῶν μελετῶν τούτων ἀποδεικνύουν βαθύτητα σκέψεως, ἡ ὅποια καταλλήλως καλλιεργουμένη δύναται νὰ ἀποδώσῃ μελλοντικῶς, ὅλλαι ὅμως ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦν δυστυχῶς παράταξιν μαθηματικῶν τύπων, ὅπως τῶν ὁποίων κρύπτονται συγκεχυμένοι συλλογισμοὶ καὶ ἀνεπαρκὴς ἐνίοτε οικονομικὴ μόρφωσις.

Ἡ τοιαύτη συσσώρευσις Ἑλλήνων μαθηματικῶν δὲν εἶναι ἐπιφελὴς διὰ τὴν πρόδον τῆς οικονομικῆς ἐπιστήμης παρ' ἡμῖν καὶ θὰ κατατῆται ἴσως νὰ γίνῃ πρόβλημα κοινῶς ἀντὶ καλοῦ. Ὅχι διότι παραγνωρίζω τὴν συμβολὴν τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ εἰς τὴν θεωρητικὴν οικονομίαν, ἀλλὰ διότι φοβοῦμαι μήπως, ἡ μαθηματικὴ μέθοδος, ἐὰν μεταβληθῇ εἰς μόδον, καὶ χρησιμοποιηθῇ εὐρέως ἀνευ καταλλήλου προπαρασκευῆς, μεταβληθῇ εἰς πραγματικὸν ἐμπόδιον τῆς ἀναπτύξεως τῆς οικονομικῆς σκέψεως εἰς τὴν χώραν μας. Τὸ κακὸν ἔγκειται ἰδίως, ὡς ὀρθῶς παρατήρησεν ὁ κ. Κουμαριανός, εἰς τὴν διαδοχικὴν ἀταξίαν, ὅτι ἀρκεῖ νὰ διατυπωθῇ κανεὶς μίαν σκέψιν τοῦ διὰ μαθηματικῶν τύπων διὰ νὰ θεωρηθῇ αὐτεπαγγέλτως ἀκριβής. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀντιδράσῃ κοινὴ εἰς τὴν σύγχυσιν αὐτὴν ἡ ὅποια, ἐὰν συνεχισθῇ καὶ ἐπεκταθῇ, θὰ ὁδηγήσῃ τὴν οικονομικὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν

νεοστέην, ὥστε νὰ εἶναι ἀπαραίτητος ἡ διὰ τῆς προεδρικῆς διαδικασίας παρεχομένη εἰς αὐτὸν εὐνοία τῆς Δικονομίας, κατ' ὅτι κηρύσσονται παρ' αὐτοῦ ἄκυροι πράξεις γενόμεναι πρὸς καταβολὴν τῶν δανεισμάτων. Ὁ κίνδυνος δηλαδὴ τὸν ὁποῖον δυατὸν νὰ συνεπαρῇ ἡ καθυστέρησις, ἐλαχίστη ἄλλως τε, ἡ ὅποια θὰ προέβη ἐκ τῆς υἱοθετήσεως τοῦ ἐκκλητοῦ τῶν προεδρικῶν ἀποφάσεων, δύναται ν' ἀντιμετωπισθῇ ἐκ τοῦ ἀσπικοῦ δικαίου.

Ἡ συμπλήρωσις καὶ ἐπιπερίεργος κατὰ τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς Πολ. Δικονομίας θὰ ἰκανοποιήσῃ πραγματικὴν κοινωνικὴν ἀξίωσιν. Προσαρμοζομένη πρὸς τὰς συγχρόνους πραγματικὰς συνθήκας, θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐρυθμίαν καὶ ἀρμονίαν τῆς Δικονομικῆς λειτουργίας, ὥστε ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας ἔρχεται νὰ θεραπεύσῃ.

ΑΗΜ. Α. ΤΟΥΛΟΥΠΑΣ

πλήρη γελοιότητα.

Κατὰ πρῶτον λόγον ἂς ἐξηγηθῇ σαφῶς πῶς ἐννοεῖται ἡ συμβολὴ τῶν μαθηματικῶν εἰς τὴν οικονομικὴν σκέψιν. Τὰ μαθηματικὰ βοηθοῦν τὴν οικονομικὴν ἐπιστήμην κατὰ δύο τρόπους. Εἴτε διὰ τῆς χρησιμοποίησης ἀλγεβρικῶν ἢ γραφικῶν παραστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ζωηροτέραν καὶ ἐνίοτε τὴν σωστοτέραν ἀπεικόνισιν τῆς θεωρίας, εἴτε διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς μαθηματικῆς σκέψεως ὡς μεθόδου διὰ τὴν συνθετικὴν θεώρησιν τῶν οικονομικῶν φαινομένων, ἀναγομένων εἰς ποσότητας ἰσορροποῦμένους διὰ τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ. Οἱ δύο ἀνωτέρω τρόποι ἐφαρμογῆς τῶν μαθηματικῶν ἀφίστανται τεραστίως ἀπ' ἀλλήλων.

Κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον τὰ μαθηματικὰ χρησιμεύουν ἀπλῶς ὡς βοηθητικῶν ὄργανων τοῦ συγγραφέως διὰ νὰ συμπληρωσῇ, νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ ζωηροτέραν τὴν σκέψιν τοῦ μετὰ τὴν γραφικὴν ἢ ἀλγεβρικὴν παράστασιν αὐτῆς. Μεγάλῃ μερίδι οικονομολόγων ἀκολουθεῖ τὴν τακτικὴν αὐτὴν, πολλοὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν, ὅπως ὁ Marschall, θέτουν τοὺς παραστατικούς τύπους εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου τῶν, ἐν εἰδὲ παραρτήματος τῆς συγγραφῆς. Οἱ τοιοῦτοι οικονομολογοὶ ἐκφοροῦνται ἀνεκρίτως ὡς ὁποῖοι τῆς μαθηματικῆς σχολῆς. Οἱ πραγματικοὶ μαθηματικοὶ εἶναι ἀκόλουθοι τῶν δευτέρων τρόπων. Οἱ οὗτοι ἀναλύουν τὰς οικονομικὰς ἐνέργειάς εἰς ἀπλὰς καὶ πρωτογενεῖς ποσοτικὰς σχέσεις καὶ προσπαθοῦν νὰ συναρτήσῃ αὐτὰς εἰς ἐνιαῖον σύνολον, συγκροτούμενον ὀρθολογικῶς ὑπὸ μορφήν ἰσορροπίας. Ἡ ἐννοία τῆς οικονομικῆς ἰσορροπίας (ὁ κ. Κουμαριανός προτιμᾷ τὸν ὄρον οικονομικὸν ἰσοζύγιον) ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τοὺς μαθηματικούς οικονομολόγους ὡς θεώρημα, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκουν τὴν λύσιν, χρησιμοποιοῦντες ἀφθόως τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην.

Ἡ συμβολὴ τῶν μαθηματικῶν ὑπῆρξεν ἀντὶς σπουδαία, ἰδίως διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῶν βάσεων τῆς στατικῆς οικονομίας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονηθῇ ὅτι ἡ στατικὴ οικονομία καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσορροπίας, ἐμελετήθησαν δι' ἄλλαν ὁδὸν διὰ τῆς ἀπλῆς λογικῆς, ὑπὸ ἐτέρας ἐπίσης σπουδαιότητας σχολῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ψυχολογικῆς θεωρίας τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων, καὶ ὅτι ὁ L. Walras, ὁ πρῶτος ἀνακαλύψας τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσορροπίας, ἐστηρίχθη ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ψυχολογικῆς ταύτης βάσεως, ἀνευ τῆς ὁποίας τὸ μαθηματικὸν οἰκοδόμημα θὰ κατεκρημνίζετο ἀφ' ἑαυτοῦ, καθιστᾷ ἀπαραίτητον τὴν ἐξέυρεσιν κοινῶς μετρου ἀκριβοῦς ἰσοζυγισμοῦ τῶν ἀτομικῶν συναισθημάτων, ἡ ὅποια ὑπερβαίνει τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις. Ἡ μαθηματικὴ μέθοδος ὁρμάται ἀπὸ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον, χωρὶς νὰ δύναται νὰ καταμετρήσῃ αὐτό, καὶ διὰ τοῦτο μᾶς δίδει μὲν μίαν μεγαλειώδη ἀληθῶς εἰκόνα τῆς ἰσορροπίας τῶν οικονομικῶν δυνάμεων, δὲν εἶναι ὅμως ἰκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ αὐτήν, καὶ ζητεῖ οὕτω τὴν συνδρομὴν τῆς ψυχολογικῆς θεωρίας διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὸ κενόν. Παρ' ὅλην τὴν μὴν τοῦ V. Pareto κατὰ τῆς καταστάσεως τοῦ εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τῆς ψυχολογικῆς σχολῆς, αἱ δύο αὐταὶ θεωρίαι συγχέονται τὰ ὅρια τῶν καὶ δὲν εἶναι πάντοτε εὐχέρης ἡ ὑπαγωγή ἐκάστου συγγρα-

φέως εἰς τὴν μίαν σχολὴν ἢ τὴν ἄλλην.

Ἡ μαθηματικὴ μέθοδος εἶναι ἀκατάλληλος φύσει διὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐρμηνείαν τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος. Ὁ Pantaleoni, θεωροῦμενος ἐν τούτοις ὡς μαθηματικός, ψέγει αὐτὴν διότι ἀρκεῖται νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὸ πῶς γίνεται ἡ ἰσορροπία, ὅχι ὅμως καὶ τὸ διατί γίνεται οὕτω. Κατὰ μείζονα λόγον ἡ μαθηματικὴ μέθοδος δὲν ἔμπορεῖ νὰ προβλέψῃ τὰς οικονομικὰς μορφὰς τοῦ μελλοντικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φαινομένων τοῦ παρόντος. Αἱ ἐνδιαφέρουσαι προσπάθειαι καταρτισμοῦ οικονομικῶν βαρομέτρων σπερδοῦνται μοιραίως ἀκριβείας, διότι παραμελοῦν καὶ πάλιν τοὺς ψυχολογικοὺς παράγοντας, τῶν ὁποίων ὁ μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς εἶναι ἀνεφικτός.

Ἀς θέσωμεν λοιπὸν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν τῶν. Ἀς μὴ λησμονῶμεν ἐπίσης ὅτι διὰ νὰ εἶναι κανεὶς μαθηματικός, δὲν ἀρκεῖ ἀπλῶς νὰ ἔχῃ προδιάθεσιν εἰς τὸ μαθηματικὸν σκέπτεσθαι, ἀλλὰ πρέπει συγχρόνως νὰ εἶναι καὶ οικονομολόγος. Διότι οἱ ἀριθμοὶ τοὺς ὁποίους καλεῖται νὰ χειρισθῇ, ἐκφράζουν τὰς οικονομικὰς ἐνέργειάς, αἱ ὁποῖαι κινεῖται κατ' ἴδιον μηχανισμόν καὶ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰς κοινωνικὰς ἐνέργειάς, τῶν ὁποίων εἶναι τμήμα. Ἡ μαθηματικὴ σκέψις ἀρεῖται λοιπὸν νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν γνῶσιν τῆς οικονομικῆς θεωρίας, προκειμένου δὲ περὶ ἑλληνικῶν ζητημάτων, μὲ ἀσφαλεῖς πληροφορίες ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς οικονομικῆς πραγματικότητος. Οἱ παρ' ἡμῖν νεόφυτοι μαθηματικοὶ ἂς ἔχουν ὑπ' ὄψιν τὴν ταύτην, καὶ ἂς ἐνθυμούνται πάντοτε τὴν εὐφροσύνην παρατήρησιν τοῦ μακαρίτου E. Gide, ὅτι ἡ μαθηματικὴ μέθοδος «εἶναι μύθος ὁ ὁποῖος βγάζει ἀλεύρι ἀνάλογον μὲ τὸ σιτάρι ποῦ θὰ τοῦ βάλουν».

ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΜΟΝΟΝ ΕΓΩ ΑΓΟΡΑΖΩ!!!

Χρυσὰ κοσμήματα.—Αρχαῖα νομίσματα.—Αδάμαντας.—Μπριγιάντ. Δακτυλιοθήκες.

Πάνος ἀξίας, παντὸς εἶδους ὁρολόγια, παλαιὰ ἀσήματα, παντὸς εἶδους παράσημα, νομίσματα ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ (Φοινῆς). Εἰκόνες βυζαντινῆς, παλαιᾶ Ἑλληνικὰ χαρτονομίσματα (ἀνέμια), κομπόλοι καὶ πίτες, κεχρημάρια καὶ γιοῦστερ, φιλίτση καὶ κοράλια με ἀνωτέρας τιμὰς ὅλων τῶν ἄλλων καταστημάτων. Ὅστις μᾶς πώλησῃ τὸ χρυσὸν ὁρολόγιόν του, ἀναλαμβάνομεν τὴν τοποθέτησιν τῆς μηχανῆς του εἰς νικελῖνα κάσα.

Λόγῳ γενλήμας ἐπισκεπτόμενος ὁρολόγια ἐγγυημένα διὰ δύο ἔτη πρὸς 40 δρχ. διὰ πᾶσαν βλάβην.

Ἐπίσης κατασκευάζω καὶ ἐπισκευάζω παντὸς εἶδους καλλιτεχνικὰ κοσμήματα με τιμὰς πολὺ εὐθηνὰς. Ἔχω τοὺς καλύτερους τεχνίτας.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!

Μὴ πωλήσετε τὰ κοσμήματά σας πρὸς τοῦ μᾶς ἐπισκεφθῆτε καὶ τοῦτο πρὸς τὸ συμφέρον σας. ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ!! εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ τὸν ἀριθμὸν 56.

ΧΡ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁρολογοποιὸς — Χρυσόχοος
Ἀθῆναι 56.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΔΡΑΧΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Τοῦ κ. ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ

Εἰς κυβερνητικὴν ἐφημερίδα, συνδεομένη μὲ τὸν ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας ὑπουργόν, ἐδημοσιεύθη ἡμεπίσημος πληροφωρία, καθ' ἣν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀναγκαστικοῦ νόμου περὶ δραχμοποίησης θὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν εἰς ξένα νομίσματα κεφαλαίων ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐταιρειῶν διὰ νομοσχεδίου κατατιθεμένου τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον πρὸς ἄρσιν οἰαδήποτε παρρηγοῦντος τοῦ ἰσχύοντος ἀναγκαστικοῦ διατάγματος, ὅπερ, κατὰ τὴν κυβερνήσιν, προβλέπει ὡσαύτως τὴν τοιαύτην δραχμοποίησιν. Διὰ τοῦ ἐν λόγω νομοθετικοῦ μέτρου ἐπιδιώκει ἡ κυβερνήσις α) τὴν μὴ ἐξαγωγήν συναλλάγματος πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ εἰς ξένον συναλλάγμα κεφαλαίου, β) τὴν ἐν καιρῷ ἐξαγορὰν τῶν προνομιακῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ καταβολῇ τῆς ἀξίας τῶν ἐγκαταστάσεων τῶν οὐκ εἰς τὴν τότε ἀξίαν τῶν ξένων νομισμάτων, ἀλλ' εἰς δραχμάς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δραχμοποιήσεως (ἐπομένως, κατὰ τὸ παραστατικὸν παράδειγμα τῆς ἀνακοινώσεως, ἐγκαταστάσεις ἀξίας Λ.Α. 400.000 θὰ ἀγορασθοῦν ὅχι ἀντὶ 213.200.000 δραχμῶν, ἀλλὰ ἀντὶ 184.585.000, ὅπερ μάλιστα ποσὸν εἶναι ἀνακριβὲς διότι μετὰ λίραν 350.50 τὸ ἀκριβὲς ποσὸν εἶναι δραχμ. 140.200.000).

Ἡ πληροφορία αὕτη προκαλεῖ κατάπληξιν τοῦ μὲν διὰ τὴν ἀμείνων τῶν ἐισηγητῶν τῆς σοφῆς αὐτῆς ιδέας, τὸ δὲ διὰ τὸ πρακτικῶς ἄτογον (ἵνα μεταχειρισθῶ ἐπιχειρῶν) αὐτῆς, μάλιστα εἰς παραμονὰς τῶν μετὰ τὸν ὁμολογιούχων διαπραγματεύσεων.

Τὸ ἀναγκαστικὸν διάταγμα τῆς 29 Ἰουλίου 1932 ὁρίζει ὅτι «ὁ φεῖλαι πάσης φύσεως εἰς ξένον νόμισμα ἢ συναλλάγμα, πληρωτέαι ἐν Ἑλλάδι λογιζονται μετατραπέσια εἰς δραχμάς. Καὶ οἱ δευτεροετείς φοιτηταί τῆς νομικῆς γνωρίζουν ὅτι ἡ σκέψις τῆς ἐταιρείας πρὸς τὸν μέτοχον δὲν εἶναι «ὀφειλὴ πληρωτέα», ὅτι ὁ μέτοχος δὲν εἶναι πισωπότης τῆς ἐταιρείας ἀλλὰ ἐταίρος, ὁ ὁποῖος, εἰς οἰονδήποτε νόμισμα καὶ ἂν ἐκφράζηται τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον, ὁ τίτλος τοῦ, δὲν ἔχει ἀξίωσιν κατὰ τῆς ἐταιρείας εἰς ἀπόληψιν χρηματικὸν ποσοῦ ὁρισμένου, ἀλλὰ συμμετοχὴν εἰς ποσοστὸν ἐπὶ τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐταιρείας ἐξ οἰονδήποτε περιουσιακῶν στοιχείων καὶ ἂν ἀποτελῇται αὕτη. Τὰ περιουσιακά τοῦτα στοιχεῖα δύναται νὰ εἶναι ἀκίνητα, ἐμπορεύματα, κινητὰ ἀξία, νομίσματα ἑλληνικὰ ἢ ξένα. Συνεπῶς οὐδεὶς τυχὼν στοιχειώδους νομικῆς μορφῆς δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι αἱ μετοχαὶ ἀνώνυμων ἐταιρειῶν ἔχουσιν ἐκπεφρασμένον τὸ κεφάλαιόν τῆς εἰς ξένον νόμισμα ἢ συναλλάγμα συνιστοῦν ὀφειλὰς πληρωτέας εἰς ξένον νόμισμα κλπ. ὥστε νὰ ὑπάγονται εἰς τὴν δραχμοποίησιν.

Λέγεται ὅτι ὁ πατὴρ τῆς δραχμοποιήσεως ἠθέλει νὰ περιλάβῃ εἰς ταύτην καὶ τὰ μετοχικὰ κεφάλαια. Καὶ ἂν τοῦτο εἴνε ἀληθές, πάντως δὲν τὸ ἐξέφρασε διὰ τοῦ ἀναγκαστικοῦ διατάγματος, ἀνευ δὲ ρητῆς τοιαύτης διατάξεως, ἀπορροῦσας ἐκ τῆς σαφούς βουλήσεως τῶν ἐκδόντων τὸ διάταγμα τοῦτο παραγόντων (προέδρου τῆς δημοκρατίας καὶ ὑπουργικοῦ συμβουλίου) ἢ μὴ ἐκφρασθεῖσα ἐνδόμυχος

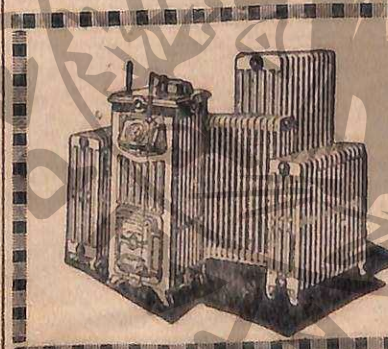
διάθεσις ἐνὸς ὑπουργοῦ εἶναι ἐστερημένη πάσης σημασίας. Δι' ὅ καὶ ἡ ὀλομέλεια τοῦ νομικοῦ συμβουλίου μετ' ἐκπλήξεως, διαφανομένης διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τῆς ἀπαντήσεως διὰ τὸν περίεργον τοῦ ἐρωτήματος, ἀπῆλθεν ὁμοφώνως ὅτι αἱ μετοχαὶ δὲν δραχμοποιούνται.

Ἄλλ', ἡ ἀμείνων γίνεται ἐπὶ βαρυτέρα, ὅταν λέγεται ὅτι διὰ τῆς δραχμοποιήσεως τῶν κεφαλαίων ἀνώνυμων ἐταιρειῶν ἐπιδιώκεται ἡ μὴ ἐξαγωγή συναλλάγματος. Διότι εἰς οἰονδήποτε νόμισμα καὶ ἂν ἐκφράζεται τὸ κεφάλαιον, ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐξυπηρετοῦντος αὐτὸ συναλλάγματος, ἐφ' ὅσον ὁ μέτοχος κατοικεῖ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὑπάγεται ὁπωσδήποτε εἰς τοὺς περιορισμοὺς τοῦ νόμου. Τοῦτο ὁμολογοῦν καὶ οἱ ἐισηγηταὶ τοῦ μέτρου διὰ τῆς περιέργου καὶ ἀντιπαικῆς πρὸς τὰ μέγιστος προηγούμενα φράσεως, ἡτις ἀπλῶς ἐπιβεβαίωσιν τὴν πλήρη ἀγραμματισμὴν αὐτῶν ὅτι «ἡ περίπτωσις αὕτη σήμερον δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν, καθόσον ἀπαγορεύεται ὀλοκληρωτικῶς ἡ ἐξαγωγή μερισμάτων εἰς συναλλάγμα». Ἀλλὰ οὕτω «αὐριον» δὲν θὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν, ἐάν δηλαδὴ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαγωγή μερισμάτων, διότι καὶ τότε εἰς οἰονδήποτε νόμισμα καὶ ἂν ἐκφράζεται τὸ κεφάλαιον, θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξαγωγή τοῦ μερισματος.

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μέρος τοῦ ἐγχειρήματος. Αἱ ἐπιχειρήσεις, τὰς ὁποίας ὑπαίνειται ἡ ἀνακοινώσις, ἔχουν μίαν σύμβασιν μετὰ τὸ κράτος, δι' ἣς «ἀνεξαρτήτως οἰαδήποτε διατάξεως τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας ἢ οἰονδήποτε ἰσχύοντος ἢ ἰσχυμένου περιορισμοῦ ἢ κανονισμοῦ» δικαιοῦνται νὰ ἐκδίδουν μετοχὰς ἢ ὁμολογίας ἢ συναπτὸν προσωρινὰ δάνεια μετὰ τὴν ἀγγλικὴν λίραν, νὰ τηροῦν τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀγγλικῆς λίρας καὶ νὰ προμηθεύονται οἰονδήποτε ποσὸν συναλλάγματος εἰς λίρας ὅπερ ἠθέλει ἀναγκαῖον εἰς αὐτὰς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιχειρήσεως. Συνεπῶς χωρὶς νὰ παραβιάσῃ τὸ κράτος τὴν ὑπογραφήν του, χωρὶς νὰ ἐγκολάσῃ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ σίγμα τῆς κακοπιστίας, καὶ τοῦτο ἐπὶ μεταίφῃ διότι καμμία δικαιοσύνη δὲν ἐὰν ἀναγνωρίσῃ τὴν κακοπιστίαν ταύτην ἐνέργειαν, δὲν δύναται νὰ δραχμοποιήσῃ τὰ κεφάλαια τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν, οὐτε νὰ τὰς ἐξαγοράσῃ εἰς τιμὴν δραχμοποιήσεως, ἀφοῦ τὰ κεφάλαια τῶν εἶναι συμβατικῶς εἰς λίρας. Τόσον εἶναι βέβαιον τοῦτο, ὥστε, προσφάτως μάλιστα διὰ συμβάσεως μετὰ τῆς τηλεφωνικῆς Ἑταιρείας συνομολογηθείσης καὶ κυρωθείσης ἐπὶ τῆς παρούσης κυβερνήσεως διὰ τοῦ νόμου 6175, ἡναγκασθῇ τὸ κράτος νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι «θεωροῦνται ὡς μηδέποτε ἰσχύουσαι οἰαδήποτε τε ἄλλαι διατάξεις γενικαὶ ἢ ἐιδικαί, διοικητικαὶ ἢ νομοθετικαὶ (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ, φορολογικῆς καὶ δασμολογικῆς φύσεως) καὶ ὁπωσδήποτε μεταβάλλουσαι ἢ διαφόρως ρυθμίζουσαι καὶ ἐφαρμόζουσαι οἰονδήποτε διατάξιν τῆς ἀρχικῆς... συμβάσεως».

Ἐνῶ οὕτω τὸ κράτος ἐορίσκει εἰς ἀδυναμίαν νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν καμικὴν αὐτὴν ἀπειλήν, ἡ ὁποία μόνον θὰ μᾶς θέσῃ ὡς κράτος ἐκ τῶς τιμῆς, ἀπλῶς καὶ μόνον ἡ μωρὰ ἐξαγγελία τοιαύτης τινὸς προθέσεως εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ πρωθυπουργικοῦ ἢ ὑπουργικοῦ εἰς Ἀγγλῶν ταξιδίου πρὸς ἐπανόληψιν τῶν διαπραγματεύσεων μετὰ τῶν ὁμολογιούχων ἀποτελεῖ ἀληθὴ ἐγκληματικὴν πράξιν κατὰ τῆς χώρας. Τὸ ράπισμα, τὸ ὁποῖον προσφάτως μάλιστα μᾶς κατηνέχῃ ἐκ μέρους τῶν ὁμολογιούχων τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης λόγω τῶν στρεψοδικιών, τῶν δικολαβισμῶν καὶ τῆς κακοπιστίας τοῦ κράτους ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ ζητήματος τούτου, ἡτις ἐνδέχεται ν' ἀπολήρῃ εἰς ματαιότητα, ἡτις ἐνδέχεται αὐτοῦ λύσεως, ἢν ἐναγωνίως τῆς εὐνοικῆς αὐτοῦ λύσεως, ἢν ἐναγωνίως ἀναμένει ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία, τὸ ράπισμα, λέγω, τοῦτο δὲν ὑπῆρξε, φαίνεται, ἀρκετὸν διὰ νὰ σωφρονίσῃ τοὺς χειριζομένους τὰ ζητήματα τῆς δημοσίας πίστεως. Προστίθεται εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ σημείου ἐκεῖνον ἀνοησίας καὶ νέας, χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὴν σημαίνουσαν γνῶσιν μεταξὺ τῶν ὁμολογιούχων ἔχουν ἀκριβῶς οἱ κεφαλαιοῦχοι, τοὺς ὁποίους ἀπειλοῦμεν μετὰ τὸ φάγωμα τῶν κεφαλαίων τῶν διὰ τῆς μεθόδου τῆς δραχμοποιήσεως. Ἡ κυβερνήσις θὰ ἀντελήφθῃ ἀπὸ τὰς κατὰ τὸ πορλεθὸν ἔτος διεξαχθείσας ἐν Λονδίνῳ διαπραγματεύσεις καὶ ἀπὸ τὴν ἐκ τῶν παζαρευμάτων προκληθεῖσαν ἐντύπωσιν παρὰ τοῖς ἐκεῖ οικονομικοῖς κύκλοις, ὅτι ἡ μέθοδος ἡ ἐξασφαλιζούσα τὴν ἀποτυχίαν τῶν διαπραγματεύσεων εἶναι ἡ μὴ θεμελιωμένη ἐπὶ ἀπολύτου εὐθύτητος καὶ κολῆς πίστεως. Μεταβαίνουσα εἰς Λονδὶνον μετὰ τὸ ἀνόητον σχέδιον τῆς ἡμεπίσημης διὰ τοῦ δργάνου τοῦ ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας ὑπουργοῦ, ὅστις, ὡς λέγεται, θὰ ἡγηθῇ τῆς ἐλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, ἀνακοινώσεως, ἡ θὰ ἀναγκασθῇ νὰ τὸ ἀποκηρύξῃ δημοσίᾳ ἢ θὰ συναντήσῃ ἀτιμωφαιραν, ἡ ὁποία θὰ τὴν ἀναγκάσῃ εἰς ἀμεσον ἄπρακτον ἐπιστροφὴν, διὰ νὰ μὴ προμαντεύσωμεν χειρότερα.

ΑΛΕΞ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΣ

ΧΑΡ. Γ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΔΙΠΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

ΜΕΛΕΤΑΙ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ, ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ΘΕΡΜΑΝΣΕΙΣ,

ΑΕΡΙΣΜΟΙ, ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ

Μέγ. Μετοχικού, Σταδίου 4
Τηλέφ. 24-020

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Του κ. Ε. ΛΕΜΠΕΣΗ

Ο άγών της Γαλλίας υπέρ της διατηρήσεως της χρυσής βάσεως και της ύψιστης ισοτιμίας του φράγκου εισήλθεν εις νέον στάδιον. Κατ' αρχάς η Γαλλία διεξήγαγε τον άγωνα αυτόν στηρίζομένη επί των κολοσιαιών εις χρυσόν αποθεμάτων και επί της ύγιους αυτής πιστωτικής οργανώσεως, ιδίως ως προς το νομισματικόν της μέτωπον. 'Αλλά ήδη, από τινος οι υπεύθυνοι ήρχισαν ν' αναγνωρίζουν ότι το μέγα έλλειμμα του προϋπολογισμού έσήμαινε σημαντικόν κίνδυνον διά την ισοτιμίαν του φράγκου. 'Από των μέσων του 1932 πολλά φροντίδες συνεπώς κατεβλήθησαν διά την ισοσκελίαν του προϋπολογισμού. Τέλος, έπετεύχθησαν νέα οικονομία 4 δις σεκατομμυρίων φράγκων. 'Η δημοσιονομική αυτή νίκη της κυβερνήσεως 'Ντουμέργκ έσπερώσε γενικώς την έμπιστοσύνην τών επί την πολιτικήν σταθερότητα, όσον και επί την πίστιν του κράτους, όσον και επί την ύγιαν του νομίσματος. Πάντα ταύτα προεκάλεσαν σημαντικήν ύψωσιν των Pentes, ύψωσιν τών μετοχών και αύξησιν της κυκλοφορίας κεφαλαίων, τελείως προτιμότερα «παγιαμένης». Αί επιτυχίαι της κυβερνήσεως επί του πεδίου τούτου είναι μεγάλαί και ή έκ νέου εισοδη 40 δις σεκατομμυρίων φράγκων —προτιμότερα λιμναζόντων— εις την κυκλοφορίαν τών κεφαλαίων και εις την οικονομικήν ζωήν, συντείνει εις την γενικήν οικονομικήν άνοδον. Συγχρόνως όμως έγινε φανερόν, ότι νομισματικά και δημοσιονομικά και μόνον μέτρα δεν άρκουν, ότι ο άγών προς διατήρησιν του χρυσού νομίσματος δέον να μεταφερθή και επί της οικονομικής πολιτικής. 'Η κυβέρνησις 'Ντουμέργκ υπέταξε λοιπόν την οικονομικήν της πολιτικήν εις τον ρόλον της Γαλλίας ως φύλακος του χρυσού κανόνος και έδωκεν ούτω εις την συνολικήν δημοσιονομικήν, νομισματικήν, έμπορικην και οικονομικήν πολιτικήν της Γαλλίας μίαν ενιαίαν κατεύθυνσιν, ήτις μέχρι τούδε πολλαχώς έλειπε. 'Ο νέος αυτός προσανατολισμός της Γαλλίας είναι καθ' έαυτός ήδη αξιοπαρατήρητος, δύναται όμως να έμπρεθή και την διεθνή οικονομίαν σημαντικώς, όπερ ενδιαφέρει πολύ γενικώτερον. 'Αφού η Γαλλία διά της δυνάμεως των πραγμάτων, έγινε ο φύλαξ

Εκδοτικών Τραπεζών πρέπει να παρευσιάζη άρισμένην ύψηλην αναλογίαν ου μόνον προς τόν έν κυκλοφορία χαρτονόμισμα, αλλά και προς τας λοιπάς απαιτήσεις έφωσ εις της Τραπεζής. 'Ακόμη και αν οι 'Εκδοτικοί Τράπεζαι είχαν κεκαλυμμένα εις χρυσόν όλας των τας απαιτήσεις έφωσ κατά 100 %, ή νομισματική σταθερότης δεν θα ήτο εξασφαλισμένη. 'Οταν πρόκειται περί καθαρής κινήσεως κεφαλαίων, νινουμένων εν πανικου ή κερδοσκοπικών έλθέσεων κατά τερρατίας ποσότητας, από κέντρον εις κέντρον και με ταχύτητα άστρακιάζαν, οι κλασσικαί θεωρίαι περί έπιτεύσεως του ίσοζυγίου πληρωμών δεν είναι δυνατόν να παίξουν ουδένα ρόλον.

Ούτω, ο μέγας κίνδυνος, ο σήμερον ύφιστάμενος διά την νομισματικήν σταθερότητα του κόσμου όφείλεται εις τόν τεραστίον όγκον των περιπλανωμένων κεφαλαίων. Και όμως, έφ' όσον ή νομισματική σταθερότης δεν άποκαθίσταται καθ' ήτο δύσκολον να πείσθι κανείς τούς διαδετοντας τα κεφάλαια ταύτα να τα τοποθε-

της χρυσής βάσεως επί της εύρωπαϊκής ήπειρου, κάθε στερρώσεως της θέσεως της Γαλλίας σημαίνει στερρώσιν της θέσεως όλων των χωρών του χρυσού κανόνος και πέραν αυτών μάλιστα, σημαίνει στερρώσιν της θέσεως και των χωρών εκείνων, που έμειναν μέχρι τούδε πιστά εις την ισοτιμίαν του νομίσματος των. 'Η μετά την τοιαύτην γαλλικήν πολιτικήν έπιτευχθείσα στερρώσις όλων των χρυσών νομισμάτων ένέχει λοιπόν εύρύτεραν σημασίαν.

II

Ο νέος προσανατολισμός της γαλλικής πολιτικής συνίσταται κυρίως εις την μεταβολήν της γαλλικής στάσεως έναντι του προβλήματος των τιμών. 'Εάν κατά τα πρώτα έτη της κρίσεως αι καταβληθείσαι προσπάθειαι έσκόπων τον μετριασμόν της πτώσεως των τιμών και την συγκράτησιν αυτών, —ήδη σκοπεύεται αντιθέτως ή πτώσις αυτών και των εξόδων της ζωής. 'Η πολιτική των ύψηλών τιμών, ήτις ήλπιζεν ότι θα άμβλύνη τας συνεπείας της παγκόσμιου κρίσεως επί της γαλλικής οικονομίας, άπεδείχθη έν διαρκεία και έκ των ύστερων ως έπιβλαβής. 'Η πολιτική αυτή δεν ήδυνήθη ούτε την παγκόσμιον κρίσιν να σταματήσει μέχρι των γαλλικών συνόρων, ούτε να ένδυναμώσει την δύναμιν άντιστάσεως της έσωτερικής οικονομίας. 'Η διά του συστήματος των ποσοτών εισαγωγής έπιτευχθείσα άπομείνωσις της εξέλιξεως των έσωτερικών τιμών, ώδήγησε τούναντι εις την σύμπτειν του γαλλικού έσωτερικού έμπορίου, λόγω των ύψηλών τιμών και πέραν αυτής εις την άνισοσκελίαν του γαλλικού ίσοζυγίου πληρωμών, του οποίου τα τρέχοντα κονδυλία δεικνύουν από έτών παθητικόν υπόλοιπον, αδιάφορον έάν τούτο προσωρινώς ήδύνατο να έξιωθή διά μεταφορικά κεφάλαια. 'Από του τέλους του 1932 έσημειώθη όμως έξαγωγή κεφαλαίων έκ Γαλλίας, όπερ έν συνδυασμω προς την δυσμενή εξέλιξιν τρεχόντων κονδυλίων του ίσοζυγίου έσχεν ως άποτέλεσμα έξαγωγών χρυσού έκ της Τραπεζής της Γαλλίας.

Τα γεγονότα ταύτα —δεδομένων των μεγάλων εις χρυσόν αποθεμάτων της Τραπεζής της Γαλλίας— δεν ήδύνατο βεβαί-

τήσουν μάλλον παγίως. Είναι εξ άλλου άναμφισήτητον ότι ο ύπάρχων νομισματικός χρυσός δεν δύναται να έπαρκέση προκειμένου περί τούτων τερρατίων άποδημιών κεφαλαίων. Διά να έλιγυστεύση ο όγκος των περιπλανωμένων αυτών κεφαλαίων απαιτείται ν' άποκατασταθώ πρωτίτως ή πίστις εις τόν νόμισμα και ή πίστις επί την σταθερότητα του νομίσματος είναι δύσκολον ν' άποκατασταθώ έφ' όσον ή τερρατία μάζα των κεφαλαίων τούτων δύναται ν' ανατρέψη και τα μάλλον ισχυρά νομίσματα.

Είναι ένα πρόβλημα πολύ σοβαρόν, εις του οποίου την λύσιν θα ήδύνατο να βοηθήσθι ή στενότερα συνεργασία μεταξύ των διαφόρων έκδοτικών ιδρυμάτων και ή ίδρυσις ταμείων προς ρύθμισιν του συναλλάγματος κατά τόν πρότυπον του άγγλικού Exchange Equalisation Account, αλλά περί τούτων θα γράψωμεν προσεχώς.

Dr S. I. KATHOPHES
Graduate College
Princeton, New Jersey

ως να θέσουν εις κίνδυνον τόν νόμισμα, καθόσον μάλιστα τόν παθητικόν υπόλοιπον του ίσοζυγίου πληρωμών δεν είναι πολύ σημαντικόν. Δεικνύουν όμως μίαν διατάραξιν των μετά του έξωτερικού έμπορικων σχέσεων της Γαλλίας. 'Η διατάραξις αυτή έδει να εκλείψη, όπως ή γαλλική οικονομία δυνηθή να λάβη ήρεμότερους και άσφαλεστέρους δρόμους εξέλιξεως. Μετά την διάψευσιν της έλπίδος, ότι ή προσαρμογή των τιμών των γαλλικών προϊόντων προς την παγκόσμιον οικονομίαν θα κατορθούτο άντιστρόφως διά της προσαρμογής των τιμών της τελευταίας ταύτης προς τας γαλλικάς τιμάς, ήτοι διά της γενικής ύψώσεως των παγκοσμίων τιμών— μετά της πτώσεως των άγγλοσαξωνικών νομισμάτων), δύο πιθανότητες ύπάρχον διά την προσαρμογήν των γαλλικών τιμών προς τας τιμάς της παγκόσμιου αγοράς: ή ή πτώσις του φράγκου, κατά τόν παράδειγμα άλλων χωρών, ή ή μείωσις των γαλλικών τιμών. 'Η άπόφασις της Γαλλίας, όπως άπορρήψη την πρώτην των δύο τούτων μεθόδων και όπως συγκράτησιν εις την θέσιν του τού φράγκου, δεν είχε βεβαίως λόγους άκαδημαϊκούς, αλλά πρακτικούς. 'Η μέθοδος αυτή, μετά ήρεμον σκέψιν επί των ύφισταμένων άναγκών και πιθανοτήτων, φαίνεται εις τούς πρώτους τών δύο μικρότερον κακόν, ως μία δυσάρεστος αλλά άναγκαία θεραπεία, εις ήν ή χώρα δέον να ύποβληθή, όπως εξέλιξε έκ της κρίσεως. Διά την στάσιν ταύτην έπαίξε ρόλον ψυχολογικός τόν γεγονός, ότι ή Γαλλία είδε μεταπολεμικώς τόν νόμισμά της έξητυλισμένον εις τόν 1)5 της αξίας του.

Αί ψυχολογικαί λοιπόν προϋποθέσεις διά μίαν νέαν πτώσιν του φράγκου δεν ήσαν πρόσφοροι. Πλήν αυτών όμως ύπάρχουν και οικονομικά προϋποθέσεις, ατινες διαφέρουν ριζικώς των άγγλοσαξωνικών τοιούτων και ατινες άνοίγουν προοπτικές προς κατάργησιν της ύφισταμένης άπομείνωσε των γαλλικών τιμών διά τόν μέτρου της μείωσεως αυτών και των εξόδων της ζωής.

'Η κυβερνήσις κατά την έφαρμογήν του συντηρητικού τούτου προγράμματος—άν τι της πτώσεως του φράγκου— δύναται να τι της πτώσεως την ύποστηρίξειν της εύρείς ύπολογισις εις την ύποστήριξιν της εύρείας μάζας των μικροεισοδηματιών, της οποίας ή έπιρροή επί του κράτους δεν δύναται ούδ' επί στιγμήν να ύποτιμηθή, δεδομένης της κοινωνικής συνθέσεως της γαλλικής οικονομικής δημοκρατίας.

III

'Η εξέλιξις των γαλλικών τιμών έπηρεάζεται κυρίως έκ του γεγονότος, ότι ή Γαλλία μεταπολεμικώς έσταθεροποίησε τελευταία τόν νόμισμά της. 'Η νόμυσταθεροποίησις έγινε περί τα μέσα του 1928, δηλαδή μικρόν διάστημα πριν ή ή παγκόσμιος οικονομία έφθασεν εις τόν ύψιστον σημείον της περιόδου ευημερίας. 'Ως έκ τούτου, μόλις έξερράγη ή παγκόσμιος κρίσις αι γαλλικά τιμά ήσαν, σχετικώς προς άλλας χώρας, πολύ χαμηλαί, έπειδή και ή σταθεροποίησις του φράγκου έγινε επί επιπέδου θεωρουμένου γενικώς ως ύποτιμημένου και αι γαλλικά τιμά δεν είχαν άκόμη προσαρμοσθή προς την νέαν ισοτιμίαν. Εις τα πρώτα έτη της κρί-

σεως παρατηρείτο έπομένως ύψωσις των γαλλικών τιμών. 'Επί μερικών πεδίων ή προσαρμογή αυτή καθύστερεί άκόμη και σήμερον. Ούτω λ.χ. τα έννοκια διά προπολεμικάς κατοικίας εύρίσκονται άκόμη εις τόν έπίπεδον, εις δ ύπολογισθασιν, βάσει του έξευτελισμού του νομίσματος, τόν 1914! Τοιούτοτρόπος ή κατεύθυνσις της εξέλιξε-

ως των γαλλικών τιμών κατά τα έτη της κρίσεως ήτο έντελώς διαφορετική των πλείστον άλλων χωρών. Μία σύγκρισις των τιμαρίθμων (μολονότι ή σύνθεσις αυτών δεν δύναται να αξιώση άκρίβειαν) δείδει μίαν κατά προσέγγισιν εικόνα της τού αυτής καταστάσεως:

Μέσος όρος εις χρυσόν (1913 ή 1914=100)	1928	1929	1930	1931	1932	1933	'Αρχαι 1934
Τιμαρίθμος χονδρικού έμπορίου							
Γαλλία (126 έμπορεύματα)	129	126	110	102	87	81	80
Γερμανία	140	137	125	111	96	93	96
Ιταλία ('Εμπ. 'Επιμ. Μιλάνου)	134	131	112	94	85	77	75
Έλβετία	145	141	126	110	96	91	91
Όλλανδία	149	142	117	97	79	74	80
Τσεχοσλοβακία	143	135	118	108	100	96	81 (*)
Μ. Βρετανία (Board of Trade)	140	137	120	98	73	69	46
Ήνωμ. Πολιτεία (Bureau of Labor)	140	138	124	105	93	75	64
Ιαπωνία (Τράπεζα της Ιαπωνίας)	167	163	143	120	72	57	53
Τιμαρίθμος κόστους ζωής							
Γαλλία (Παρίσι)	104	111	116	116	107	106	106
Γερμανία	152	154	147	136	121	118	121
Ιταλία (Μιλάνου)	144	149	145	132	118	123	125
Όλλανδία ('Αμστερνταμ)	169	168	162	151	141	139	142
Έλβετία	161	161	158	150	138	131	131
Μ. Βρετανία	165	164	157	135	103	95	87
Ήνωμ. Πολιτεία (Bureau of Labor)	166	170	164	148	134	96	86

(*) Μετά την ύποτίμησιν της κορώνας.

'Η πτώσις των άγγλοσαξωνικών νομισμάτων, έν συνδυασμω προς την διεθνή πτώσιν των τιμών, κατεβίβασε τόν έπίπεδον των τιμών των χωρών τούτων (εις χρυσόν) περίπου κατά τόν ήμισον, ως προς τόν έπίπεδον του 1929, ένψ αι γαλλικά τιμά χονδρικού έμπορίου έπεσαν μόνον κατά 35 %, τόν δέ κόστος της ζωής κατά 5—10%. 'Εν τούτοις, ή άπόστασις των γαλλικών τιμών από του έπιπέδου των τιμών έν 'Αγγλία και 'Αμερική είναι σημαντικός έξαρτάται από τας τιμάς, όσον από την άγοραστικήν δύναμιν των άπόρων τάξεων των καταναλωτριών χωρών.

Μόνη ή μεταβολή της οικονομικής άτμοσφαιράς και τόν υπό της κυβερνήσεως έκδοθέν σύνθημα της μείωσεως των τιμών δύναται να έχη μεγάλην έπιρροήν εις μίαν χώραν, εις την οποίαν παίζουν τοιούτον ρόλον οι ψυχολογικοί παράγοντες. Μέχρι πολυ σημείου δα φθάσθι ή μείωσις των γαλλικών τιμών, ούτως ώστε να διευκολυνή τα γαλλικά προϊόντα εις τόν συναγωνισμόν επί της παγκόσμιου αγοράς, τούτο δεν δύναται άκόμη να καθορισθή, έπειδή αι διαφοραί μεταξύ των διαφόρων βιομηχανικών κλάδων είναι σημαντικά. 'Υπάρχουν γαλλικά έμπορεύματα, των οποίων τόν κόστος παραγωγής έπιτρέπει ήδη τόν έπιτυχή συναγωνισμόν μετ' άλλων χωρών, ένψ άλλα είναι υπερτιμημένα έναντι των προϊόντων των άλλων χωρών κατά 20—25 %. Μία μείωσις των τιμών κατά 10—15 % θα ήτο ίσως έπαρκής, προϋποτιθεμένου τόν σημερινόν παγκόσμιον έπίπεδον των τιμών. 'Η μέχρι τούδε εξέλιξις των γαλλικών έξαγωγών δεικνύει, ότι ή μείωσις των γαλλικών τιμών δεν χρειάζεται να γίνη εις μέγαν βαθμόν, όπως κατορθώ-

θή ή προσαρμογή των προς την παγκόσμιον αγοράν. 'Ενώ τόν παγκόσμιον έπίπεδον, κατά τούς ύπολογισμούς της Κ.Τ. Ε.—ύπέστη μεταξύ 1929 και 1933 πτώσιν κατ' αξίαν 70 %, ή γαλλική έξαγωγή δεικνύει κατά τόν αυτό χρονικόν διάστημα πτώσιν 63 %. 'Επίσης σειρά δολόκληρος έξαγωγικών βιομηχανιών της Γαλλίας είναι βιομηχανία ειδών πολυτελείας, των οποίων ή έξαγωγή δεν έξαρτάται τόν από τας τιμάς, όσον από την άγοραστικήν δύναμιν των άπόρων τάξεων των καταναλωτριών χωρών.

IV
'Η σύνθεσις λοιπόν της γαλλικής οικονομίας δεν έπιβάλλει ποσόν τόν μέτρον της ύποτιμώσεως του νομίσματος. 'Η έκ του πληθωρισμού πείρα των τελευταίων έτών, ή ύπαρξις και πολιτική έπιρροή εύρέος κοινωνικού στρώματος μικροεισοδηματιών, ή σχετικώς μικρά σημασία της έξαγωγικής βιομηχανίας και ή ιδιαιτέρας έν αυτή και έκτός αυτής θέσις της βιομηχανίας ειδών πολυτελείας, προσέτι δέ ο μικρός όρισμός των άνέργων (340.000 λαμβάνουν τελευταίως έπίδομα άνεργίας), τόν σημαντικόν εις χρυσόν άποθέμα της Τραπεζής της Γαλλίας και τέλος τα σημαντικά εις κεφάλαια άποθέματα της χώρας άπο-

δεικνύουν ότι διά την Γαλλίαν χρειάζεται μικρά μόνον προσπάθεια προς προσαρμογήν αυτής εις την παγκόσμιον οικονομίαν. 'Επί πλέον ή συγκράτησις του γαλλικού νομίσματος συμπίπτει προς έποχην άρχομένης παγκόσμιου οικονομικής ζωογονήσεως, ήτις είναι δυνατόν να ύψώσθι τας τιμάς της παγκόσμιου αγοράς και να δημιουργήσθι ούτω και έξ άλλης πλευράς διευκόλυνσις της προσαρμογής της γαλλικής οικονομίας. 'Η γαλλική κυβέρνησις περιμένει προσέτι μίαν φυσικήν ευνοϊκήν έπίδρασιν της παγκόσμιου οικονομικής άναρρώσεως επί της Γαλλίας, λόγω του οποίου γεγονότος αι προσπάθειαι της προς οικονομικήν μεταβολήν είναι μετρημέναι, ή δέ ολοκλήρωσις του έργου έπαφίεται εις τας φυσικάς δυνάμεις της οικονομίας. 'Η ισοσκελίσις του προϋπολογισμού δεικνύει τών μισθών και συντάξεων των δημοσίων ύπαλλήλων κατά 5—10 % χρησιμεύει ένταύθα ως άφετηρία της ένδυναμώσεως της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Διά του μέτρου τούτου έπιτυγχάνεται: άφ' ένός μία πτώσις των έπιτοκίων (τόν σπουδαίον τούτου παράγοντος τόν κόστους παραγωγής) προκαλουμένη διά της ένισχύσεως της έμπιστοσύνης προς την κρατικήν πίστιν και προς τόν νόμισμα. 'Αφ' έτέρου δέ από της μείωσεως των μισθών και συντάξεων άναχωρεί ένα κύμα μείωσεως των τιμών, τόν όποιον θα κατοστήσθι δυνατόν την μεταφοράν της μείωσεως των μισθών εις την ιδιωτικήν οικονομίαν. 'Η άναληφθείσα μεταρρύθμισις του πεπαιδαγωμένου και πολυπλόκου φορολογικού συστήματος άποτελεί άλλο στοιχείον μείωσεως τόν κόστους παραγωγής. Αι κοινωνικά έπιδράσεις της χρυσής βάσεως θα μειωθούν διά περιωρισμένον προγράμματος άπορροφήσεως των άνέργων έκ κεφαλαίων των κοινωνικών άσφαλίσεων. Ειδικά μέτρα προς μείωσιν τόν κόστους της ζωής συμπληρούν την άλλην προσπάθειαν.

'Η κυβερνήσις είχε με τα πρώτα της μέτρα μεγάλην έπιτυχίαν, αλλά τόν πρόβλημα, τόν όποιον έθεσεν εις έαυτήν απαιτεί πολλήν άκόμη εργασία. 'Ενα ιδιαιτέρως δύσκολον κεφάλαιον άποτελεί ή γεωργία, της οποίας τόν έπικερδές δέον ν' άσφαλισθή έναντι των έν μέρει καθυστερημένων τιμών, πράγμα τόν όποιον θα ήδύνατο ίσως να έπιτευχθή διά της μείωσεως των κερδών του ένδιαμέσου έμπορίου. 'Αφού ή ισοσκελίσις του προϋπολογισμού έπιτεύχθη, τώρα μένουσιν ειδικά μόνον μέτρα, τα όποια θα εύρεθούν με όσον τόν δυνατόν μικρότερον έπιβάρυνον των καθ' έκαστον ένδιαφερομένων, —όπερ έν τη γαλλική οικονομία και κοινωνία πολύ εύκολώτερον ή λ.χ. έν τη γερμανική, —προς έπίτευξιν του γενικού σκοπού.

Ε. ΛΕΜΠΕΣΗΣ

ΒΑΛΕΡΙΟΣ ΜΑΡΣΕΛΟΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ

Έταίρος της Διεθνούς Ουρολογικής Έταιρίας
Μέλος της Γερμανικής Έταιρίας Ουρολογίας

Τ. Ε. βοηθός του καθηγητού Joseph εν τω Πανεπιστημίω του Βερολίνου.

Ειδική έφαρμογή Ένδοθερμογονίας (Diathermie).

ΔΕΧΕΤΑΙ ΕΝ ΤΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΤΟΥ

Λυκαβηττού—'Αλ. Σούτσου 21.—Τηλέφωνον 20.660

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ

Του κ. Κ. ΛΕΟΝΤΙΔΗ

Α'.

Μεταξύ των πολλών οικονομικών προβλημάτων, άτινα, κατά καιρούς, έτέθησαν ενώπιον της ελληνικής οικονομίας, η αγροτική πίστις καταλαμβάνει, άναμφισβητήτως, θέσιν δεσπόζουσαν.

Περί του ρόλου της αγροτικής πίστεως ως οικονομικής δυνάμεως και ως παράγοντος οικονομικής προόδου, πολλά παρά πολλών εγράφησαν. Διά τον λόγον τούτον, εν τη παρούση μελέτη, δεν θα αντιμετώπιζω την αγροτική πίστιν υπό την έννοιαν ταύτην, αλλά θα επιχειρήσω να εμφανίσω τον δημόσιον χαρακτήρα ταύτης. (1) Έν τη προσπάθειά δέ ταύτη, έκτιμώντες την αξίαν του παρελθόντος, θα συμβουλευθώ, εν πρώτοις, συντόμως, την ιστορίαν της αγροτικής πίστεως. Θά διακρίνω εν αυτή δύο περιόδους. Πρώτον, την περίοδον, η οποία έγκολποῦται τὸ ἀπὸ τοῦ έτους 1896 καὶ μέχρι τοῦ 1915 χρονικὸν διάστημα. Δεύτερον, την περίοδον, η οποία εκτείνεται ἐπὶ τὴν ἀπὸ τοῦ 1915 καὶ μέχρι τοῦ 1929 έτών. Τὴν διάκρισιν ταύτην ἐκρίνανε ἀναγκαίαν, κατὰ πρῶτον μὲν λόγον, διὰ τὸ διεκρινίσωμεν καλῶτερον τὰ γεγονότα καὶ τὰς περιστάσεις, ἔνεκα τῶν ὁποίων τὸ κράτος εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κατατάξῃ τὴν ἀγροτικὴν πίστιν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν κωδικόνων αὐτοῦ, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν εξέλιξιν ἣν ἐσημείωσεν ἡ δημοσία ἀγροτικὴ πίστις σχετικῶς μὲ τὴν μορφήν της διαχειρίσεως καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἐπεφορτίσθη ἑκάστοτε μὲ τὴν ἀσκίαν αὐτῆς. Ἀκολουθῶς, θὰ ἐνδιατρίψωμεν, εἰδικῶς, ἐπὶ τοῦ δημοσίου χαρακτήρος της Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ μελετήσωμεν ἐν τέλει, ὅφ' ἐνός μὲν, τὸ ζήτημα της δυνατότητος, ἡ μὲν, τῆς ὑποβολῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου της Ἐπικρατείας κατὰ τῶν πράξεων της Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ὅφ' ἑτέρου δέ, τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τοῦ Κράτους καὶ της Τραπεζῆς ταύτης.

□□

Ἡ ἀγροτικὴ πίστις πορίζεται τὰ διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς ἀπαιτούμενα κεφάλαια ἐκ της ἀγορᾶς κεφαλαίων. Καὶ διὰ νὰ λεπτολογήσωμεν, ἀντὶ αὐτῆς κεφάλαια, ἀναλόγως, ὁλόως τε, τῶν ἀναγκῶν της εἰς μακροπρόθεσμοις ἢ βραχυπρόθεσμοις πιστώσεις, εἴτε ἐκ της ἀγορᾶς μακροπρόθεσμων κεφαλαίων, εἴτε ἐκ της ἀγορᾶς βρα-

(1) Σημ. Ἡ ἀγροτικὴ πίστις λαμβάνεται ἐν ταύτῃ ἀπὸ διπλῆν ἔννοιαν. Πρῶτον: ὑπὸ τὴν ἔννοιαν της γεωργικῆς πίστεως (crédit agricole), σκοπὸς της ὁποίας εἶναι νὰ παράσχῃ εἰς τὴν ἀγροτικὴν ἐπιχείρησιν τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια ἐπιμεταλλεύσεως, ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ἀγρότην νὰ ἀναμεινῇ τὴν εὐθετον στιγμὴν διὰ τὴν πώλησιν της ἐσοδείας του. Δεύτερον: ὑπὸ τὴν ἔννοιαν της κτηματικῆς πίστεως (crédit foncier), ἡς ἀντικείμενον εἶναι ἡ ἀπόκτησις ἢ ἡ βελτίωσις της ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας.

χυπρόθεσμων κεφαλαίων. Ἀποτελεῖ, ὅθεν, αὕτη ἐν ἐκ τῶν διαμερισμάτων ἐκατέρως τῶν ἀγορῶν τούτων καί, ἐπομένως, ἐπηρεάζεται ἐκ της καλῆς ἢ κακῆς καταστάσεως αὐτῶν. Ἐνδιαφέρει, κατὰ ταῦτα, νὰ ὑπομνήσωμεν δι' ὁλίγων λέξεων τὰς συνθήκας ὅφ' ἃς διετέλει εἰς τὰς ἀρχὰς της πρώτης περιόδου, ἡ ἐν γένει ἀγορὰ κεφαλαίων.

1.—Ὅτι γενικῶς ἐχαρακτήριζε τὴν ἀγορὰν κεφαλαίων, κατὰ τὰς ἀρχὰς της ἀντιμεταπιζομένης περιόδου, ἦτο ἡ ἀσθητὴ ἀνεπάρκεια αὐτῆς ὅπως ἱκανοποιῇ τὰς πολλαπλὰς εἰς κεφάλαια ἀνάγκας τῶν διαφόρων κλάδων της ἐθνικῆς οικονομίας. Τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο δὲν ὠφέλιτο εἰς μεμονωμένην πηγήν. Τὴν συνιστομένην αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πλείστων ὅσα αἰτία, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα ἦσαν: ἡ πενιχρότης της ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως, ἡ δυσπιστία τοῦ ξένου κεφαλαίου πρὸς τὴν χώραν ἡμῶν καὶ αἱ καταχρήσεις της δημοσίας πίστεως. Τὸν ἀντικειμενικὸν λόγον της καταστάσεως ταύτης της ἀγορᾶς κεφαλαίων ἠρᾶνετο, δυστυχῶς, ζωηρότερον ἡ γεωργία. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι τὸ κεφάλαιον, ἔχον ὑπ' ὀψει τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμέναι αἱ γεωργικαὶ ἐπιχειρήσεις, ὡς καὶ τὴν μικρὰν οικονομικὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν, ἐδεικνύετο ἐφεκτικὸν εἰς τὰς πρὸς ταύτας τοποθετήσεις. Βεβαίως τὰ κεφάλαια δὲν ἐλείπον, ἐντελῶς, ἐκ της γεωργίας. Πλὴν, ταῦτα δὲν προσεφέροντο, κατὰ κανόνα, παρὰ ὑπὸ δυσβάστακτους ὁρους, ἐγγίζοντας πολλὰς τὰς ὁρίας της στυγνοτέρας τοκοφυλίας, γεγονὸς οὗτινος αἱ συνέπειαι ἦσαν προφανεῖς: Ἡ προκύπτουσα μεταξύ τῶν ὑπερόγκων βαρὺν καὶ της πτωχῆς ἀποδοτικότητος (rentabilité) τῶν ἀγροτικῶν ἐπιχειρήσεων δυσαναλογία ἐγίνετο πρόξενος νέας διαταρξείας τοῦ οικονομικοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἀγροτῶν καί, κατ' ἀκολουθίαν, πρόσθετος λόγος ἐφεκτικότητος τοῦ σοβαροῦ κεφαλαίου πρὸς αὐτοὺς.

Τῆς ταύτης καταστάσεως τὸ κράτος δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ποραμένη ἀπαθῆς θεατῆς. Τὴν σκέψιν αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διαφεύγῃ τοῦ γεγονὸς ὅτι ὠδηγεῖτο εἰς τὸν μαρασμὸν τοῦ γενομένου κλάδος της ἐθνικῆς οικονομίας. Ἀντελαμβάναντο κυρίως ἐπὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνενίσχῃ μετ' ἐμπιστοσύνης τὸν περίφημον αὐτόματον ρυθμιστικὸν μηχανισμόν τοῦ νόμου της προσφοράς καὶ της ζήτησεως. Καταφανὲς ἦτο πλέον ὅτι ἡ ὕψους τοῦ τόκου, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, προκαλεῖ τὴν αὐξήσιν της προσφοράς τῶν κεφαλαίων καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν πτώσιν τοῦ τόκου, ἐμενεν ἀνευ ἀποτελέσματος, τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγροτικὴν πίστιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ γλισχρότης τῶν πρὸς τὴν γεωργίαν κατευθυνόμενων κεφαλαίων ἐφελκυσε, κατ' ἐπανάληψιν, τὴν προσοχὴν τοῦ κράτους. Ἐν τούτοις, ἀπὸν καὶ ζωντανὸν τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ, πρὸς ἀποκατάστασιν καλῶς ὀργανωμένης ἀγροτικῆς πίστεως, ἀναφαίνεται μόνον ἀπὸ τοῦ έτους 1896. Ὁμολογουμένως, ἡ χρονολογία αὐ-

τὴ σημειώνει τὴν ἀφαιτηρίαν της σταθερᾶς ἐπιθυμίας τοῦ κράτους ὅπως δημιουργήσῃ τοὺς ὁρους ἐκείνους, οἵτινες θὰ συνετέλουν εἰς τὴν αὐξήσιν της μερίδος της γεωργίας ἐπὶ τῶν εἰς κεφάλαια διαθεσιμότητων της χώρας.

Ἐρωτάται δὲν: Ποίαν ὁδὸν ἠκολούθησε τὸ κράτος διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν τούτου; Ἐπὶ τοῦ πεδίου της ἀγροτικῆς πίστεως τὸ κράτος παρενέβη διττῶς: ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐπιχειρηματίου καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ νομοθέτου.

11.—Ὑπὸ τὴν πρώτην ἰδιότητα αὐτοῦ, τὸ κράτος κατηύθυνε τὰς ἐνεργείας του πρὸς τὴν ὀργάνωσιν της ἀγροτικῆς πίστεως ὡς δημοσίας ὑπηρεσίας, ὡς δημοσίας ἐπιχειρήσεως.

Ἡ λογικὴ καὶ ἡ σκοπιμότης της κρατικῆς ταύτης ἐνεργείας εἶναι ἐξῶφθαλμος. Ἐφ' ὅσον ἡ ἀγροτικὴ πίστις, ἡ ὁποία ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς ἐκπληροῖ ὑψίστην οικονομικὴν καὶ κοινωνικὴν λειτουργίαν ἦτο ἐκτεθειμένη εἰς τὴν ἀδυναμίαν ἢ εἰς τὴν ἀβελτηρίαν της ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τὸ κράτος εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὴν τύχην αὐτῆς. Τὸ καθήκον αὐτοῦ ὡς ὑπερτάτου φύλακος τοῦ γενικοῦ συμφέροντος ἐπέτασσε νὰ ἐγγράψῃ αὐτήν, ἀνευ οὐδεμιᾶς πλέον ἀναβολῆς, εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἔργων καὶ τῶν φροντίδων αὐτοῦ.

Ἀλλὰ νὰ θέσῃ τις ἴσως τὸ ἐρώτημα: Ἡ παρέμβασίς αὕτη τοῦ κράτους δὲν εὐρίσκειται ἐν ἀντινομίᾳ πρὸς τὰς ὁρεοδόξους ἀντιλήψεις περὶ τοῦ ρόλου τοῦ κράτους; Εἰς τοῦτο ἀπαντῶμεν ὡς ἑξῆς: Ἡ φιλελευθέρᾳ οικονομίᾳ ἀνεγνωρίσθη πάντοτε νόμιμον καὶ δικαιολογημένην τὴν ἐπέμβασιν τοῦ κράτους πρὸς ὁράνωσιν δημοσίων ὑπηρεσιῶν πίστεως, ὁσάκις ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἀπεκαλύφθη ἀνύπαρκτος ἢ ἀνεπαρκὴς καὶ ἡ ζήτησις κεφαλαίων τοιαύτη, ὥστε ὁ τόκος αὐτῶν νὰ μεταφέρηται εἰς ἐπίπεδα ὑψηλά.

Ἄς διεκρινισθῇ ὁμως ἀμέσως ὅτι τὸ κράτος, προσχωρήσας εἰς τὴν ἰδέαν της ὀργανώσεως δημοσίας ἐπιχειρήσεως ἀγροτικῆς πίστεως, δὲν διανοήθη καὶ νὰ υποκαταστάῃ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἰδιαίτατα, ἡ σκέψις περὶ καταργήσεως της νομικῆς δυνατότητος τοῦ συναγωνισμοῦ διὰ της ἐγκαταστάσεως τοῦ μονοπωλίου της ἀγροτικῆς πίστεως ὑπῆρξεν ἐντελὲς ξένη πρὸς αὐτό. Ἡ δὲ τοιαύτη στάσις αὐτοῦ ἐξηγεῖται ἐν κόλῳ: Ὁ σκοπός, εἰς ὃν ἔπαινε, δὲν ἦτο ἡ πραγματοποίησις κερδῶν, ἀλλ' ἡ, κατὰ τὸ δυνατόν, οικονομικωτέρα ἱκανοποίησις τῶν εἰς πιστώσεις ἀναγκῶν της ὑπαίθρου.

Ἀντὶ τοῦ μονοπωλίου, ἐπρωτίμην ὀργάνωσιν της ἀγροτικῆς πίστεως, ἔχουσιν πρωτίστως χαρακτήρα ρυθμιστικόν. Ὑποθέτῃ, δηλονότι, σύστημα ἐπιμετρώσεως ἐπὶ της ἀγορᾶς κεφαλαίων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ της ἀμέσου ἐπενεργείας ἐπὶ της τιμῆς (τοῦ τόκου) τῶν εἰς τὴν γεωργίαν κατευθυνόμενων κεφαλαίων διὰ της ρυθμίσεως της ζή-

τήσεως αὐτῶν. Ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἐπεφόρτισεν ὀρισμένην Τράπεζαν νὰ χορηγῇ εἰς τὴν γεωργίαν μέρος τῶν κατ' ἔτος ἀναγκαζομένων αὐτῇ κεφαλαίων ἐπὶ ἐπιτοκίῳ μικροτέρῳ τοῦ δυναμένου νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ τοιοῦτου. Εἶναι φανερόν ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον οὐσιαστικῶς ἐπεζητεῖτο διὰ τοῦ μέσου τούτου ἦτο ἡ ἀραίωσις της ζητήσεως κεφαλαίων ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν ἵνα ὡς ἐκ τούτου ἐπέλθῃ μείωσις τοῦ τόκου τῶν εἰς τὴν γεωργίαν προσφερομένων κεφαλαίων, συνεπείᾳ τοῦ συναγωνισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἠγέλρετο μεταξὺ τῶν κατόχων τῶν κεφαλαίων τούτων.

Ἡ κριτικὴ της πολιτικῆς ταύτης ἐξέρχεται τῶν ὁρίων της παρουσίας πραγματείας. Τοῦτο ὁμως δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ εἰπωμεν ὅτι τὰ κεφάλαια, ὅτινα διέθετεν ἡ Τράπεζα ὑπὲρ της γεωργίας, τοῦλάχιστον μέχρι τοῦ 1914, ἦσαν ἐλάχιστα διὰ νὰ ἐπηρεάσουν αἰσθητῶς τὴν ζήτησιν ἐν τῇ ἐννοίᾳ της μειώσεως. Δὲν θὰ παραλείψωμεν ἐπίσης νὰ τονίσωμεν ὅτι ἡ πολιτικὴ αὕτη δὲν ἐθερμάπευε τὰς ὀργανικὰς αἰτίας της ἀπομακρύνσεως τοῦ κεφαλαίου ἐκ της Γεωργίας.

Πάντως, τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω πιστοποιοῦσιν ἐπαρκῶς ὅτι τὸ κράτος τὴν ἀγροτικὴν πίστιν ἠνένησε νὰ καταστήσῃ ἀντικείμενον τῶν φροντίδων αὐτοῦ. Τοῦτο εἶναι σπουδαῖον, διότι ὁρος ἀπαραίτητος της ὑπάρξεως της ἐννοίας της δημοσίας ὑπηρεσίας τίθεται ὑπὸ της ἐπιστήμης ἢ θέλησις της πολιτείας ὅπως ἡ θεραπεία ὀρισμένων συλλογικῶν ἀναγκῶν πολιτῶν αὐτῆς ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον της φροντίδος αὐτῆς.

Τούτου δεκτοῦ γενομένου, δυνάμεθα νὰ προσχωρήσωμεν πρὸς τὴν ἔξτασιν ἑτέρων σημείων τοῦ θέματος μας, ἀνταποκρινόμενων εἰς τὰς ἐξῆς ζητήματα:

1) Ἡ δημοσία ἀγροτικὴ πίστις εἰς ποῖον διοικητικὸν πρόσωπον προσηρτήθη διὰ νὰ λειτουργήσῃ;

2) Ποίαν μορφήν δημοσίας ἐπιχειρήσεως περιεβλήθη αὕτη;

Πρὸ πάσης ἀπαντήσεως ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐρωτήματος, ἐξηγήσεις τινὲς περὶ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν εἶναι ἀναγκαῖαι.

Αἱ δημοσίαι ὑπηρεσίαι ὀφείλουν τὸν λόγον της ὑπάρξεως αὐτῶν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἄνθρωποι, βιοῦντες ἐν κοινωνίᾳ ἔχουσιν ἀνάγκας συλλογικὰς χρῆζουσας ἱκανοποιήσεως. Τῶν συλλογικῶν τούτων ἀναγκῶν ἡ συμφέροντων, τὰ μὲν εἶναι γενικά, τὰ δὲ εἰδικά. Ἐν τῇ πρώτῃ κατηγορίᾳ περιλαμβάνονται τὰ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα εἶναι κοινὰ εἰς πάντας τοὺς πολίτας, ἐνῶ εἰς τὴν ἄλλην ἀνήκουν τὰ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἰδιαίτερα εἰς τινὰς μόνον κατηγορίας πολιτῶν. Πρέπει νὰ προστεθῇ ἀκόμη ὅτι αἱ δημοσίαι ὑπηρεσίαι διὰ νὰ ἐκπληρώσωσιν τὴν ἀποστολήν των προσαρτῶνται εἰς τὰ διάφορα νομικά πρόσωπα τοῦ δημοσίου δικαίου, οἷα τὸ κράτος, ὁ νομὸς, ὁ δήμος ἢ ἡ κοινότης καὶ τὰ δημοσία ἱδρύματα. Ἐννοεῖται ὁμως ὅτι διὰ τὴν προσάρτησιν της δημοσίας ὑπηρεσίας εἰς τοῦτο ἡ ἐκείνο τὸ νομικὸν πρόσωπον λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ βαθμὸς της γενικότητος καὶ ἡ ἑκτασις της σημασίας τῶν πρὸς θεράπειαν συλλογικῶν συμφερόντων.

Πάντως, κατὰ κανόνα, ἡ ἱκανοποίησις τῶν γενικῶν συμφερόντων, ἀναλόγως, ἄλλως τε, τοῦ ἐθνικοῦ ἢ τοπικοῦ χαρακτήρος αὐτῶν, ἀνατίθεται εἰς τὰ διοικητικὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα τυγχάνουν ἐν ταῦτῳ καὶ διοικητικὰ μονάδες, ἦτοι εἰς τὸ κράτος, τοὺς νομοὺς (1), τοὺς δήμους ἢ τὰς κοι-

(1) Ὁ νόμος δὲ: ὁ ὁ νομὸς, παρ' ἡμῶν, ἀναγορεύεται νομικὸν πρόσωπον δὲν ἐτέθη εἰσέτι ἐν ἐφαρμογῇ.

νότητας, ἐνῶ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν εἰδικῶν συμφερόντων ἀρμόδια καθίστανται τὰ ἀπλὰ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ἦτοι τὰ δημοσία ἱδρύματα.

Κατ' ἀκολουθίαν της βασικῆς ταύτης ταξινομήσεως τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν νομικῶν προσώπων τοῦ δημοσίου δικαίου, ἡ ἐνῆσκησις της ἀγροτικῆς πίστεως θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἐμπιστευμένη εἰς δημοσίον ἱδρυμα. Δοθέντος ὅτι ἡ ἀγροτικὴ πίστις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν συμφερόντων ὀρισμένης τάξεως πολιτῶν—τῶν ἀγροτῶν, ἔδει νὰ συστήσῃ αὕτη κανονικῶς τὸ περιεχόμενον της ὑπηρεσίας δημοσίου ἱδρύματος. Ἐν τούτοις, λόγω της ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς διὰ τὴν ἐθνικὴν οικονομίαν, ἀρμόδιον ὅπως φροντίσῃ δι' αὐτὴν ὠρίσθῃ αὐτὸ τοῦτο τὸ κράτος.

Τὸ κράτος ὁμως, τὴν ἀγροτικὴν πίστιν δὲν ἤσκησεν ἀμέσως διὰ τῶν ὁργάνων αὐτοῦ. Καὶ ἡ διαπίστωσις αὕτη κέκτηται κεφαλαιώδη σημασίας, διότι μετοφέρει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ ἄλλου οὐσιώδους ἐρωτήματος. Εἰσάγει ἡμᾶς, τουτέστιν, εἰς τὴν ἔρευναν της μορφῆς διαχειρίσεως, ἣν ἡ δημοσία ἀγροτικὴ πίστις περιεβλήθη.

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, πρὸ τοῦ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος, ἐξηγήσεις τινὲς εἶναι ἀπαραίτητοι.

Ποικίλα καὶ πολυπλόκοι εἶναι αἱ μορφαὶ ὅφ' ἃς εἶναι δυνατὴ ἡ διαχείρισις τῶν οικονομικῆς φύσεως ὑπηρεσιῶν τοῦ κράτους. Ἐκ τούτων, εἶναι ἀρκετὸν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ ἀναφέρωμεν δύο, τὰς ἀπλουστέρας. Ἦτοι:

1) Τὴν μορφήν της κατ' εὐθείαν διαχείρισεως (régie directe). Τὸ ἰδίαν ἐν τῇ διαχειρίσει ταύτῃ εἶναι ὅτι τὸ κράτος ἐκμεταλλεύεται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὁργάνων καὶ διὰ τῶν πόρων, οὓς προσφέρει αὐτῷ ὁ προϋπολογισμὸς του.

2) Τὴν μορφήν διαχειρίσεως κατὰ παραχώρησιν (concession). Ἐνταῦθα, τὸ κράτος τὴν ἐκτέλεσιν της δημοσίας ὑπηρεσίας παραχωρεῖ ὑπὸ ὀρισμένους ὁρους εἰς ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν, ἡ ὁποία δρᾷ διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων καὶ φέρει καὶ τοὺς κινδύνους της ἐπιχειρήσεως.

Τὸ πρῶτον σύστημα, ἥδη, τὴν ἐποχὴν κατ' ἡμᾶς ἦν τὸ κράτος ἐλάμβανε τὴν ἀπόφασιν νὰ δράσῃ ἐν τῇ σφαίρᾳ της ἀγροτικῆς πίστεως εἰς περιπέσει εἰς μεγάλην ἀνυποληψίαν. Πολλὰ μειονεκτήματα κατελογίζοντο αὐτῷ. Ὑπερνομιζέτο ἰδίως τὸ δυσκίνητον τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἡ διασπορά τῶν εὐθυνῶν ἐν αὐταῖς καὶ αἱ πολιτικαὶ ἐπιμετρώσεις. Ὡς ἦτο φυσικόν, αἱ ἀντιλήψεις αὐταὶ περὶ τοῦ συστήματος της κατ' εὐθείαν διαχειρίσεως δὲν ἀφῆσαν τὸ κράτος ἀνεπηρέαστον. Τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν παρέχει ἡ ὑπὲρ τοῦ συστήματος της παραχωρήσεως προτίμησις αὐτοῦ.

Κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ προκηθέντος συστήματος, ἡ ἐκλογὴ της ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως ἐγένετο ἐν τῷ προσώπῳ της Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ πιστωτικὸν ἱδρυμα τοῦτο, εἰς ὃ εἶχε παραχωρηθῇ καὶ τὸ προνόμιον της ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων, ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νὰ παραχωρηθῇ ἡ ἀσκίσις της ἀγροτικῆς πίστεως.

Ἀνομφισβητήτως ἡ ἐκλογὴ της Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ὑπῆρξε λίαν ἐπιτυχῆς. Ἡ τράπεζα αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐνδεδειγμένη νὰ χειρισθῇ τὸ λεπτὸν πρόβλημα της ἀγροτικῆς πίστεως, διότι μόνον αὕτη ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τεχνικῶν ἀρχῶν δεδοκιμαμένων καὶ ὑπὸ της πείρας κεκυρωμένων. Δὲν εἶναι ὁμως αὕτη ἡ πλευρὰ τοῦ ζητήματος πρὸς ἣν προσβλέπομεν ἐνταῦθα. Μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ μάθωμεν ἐάν μετὰ τὴν παραχώρησιν ἡ ἀγροτικὴ πίστις διετήρησε τὸν δημόσιον χαρακτήρα της.

Κατ' ἀρχήν, ὀφειλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ παραχώρησις δὲν ἀφῆρεσε τὴν οὐσιαστικὴν ἔννοιαν της δημοσίας ὑπηρεσίας ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν πίστιν. Διότι ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ὠφέιλε νὰ ἀσκῇ τὴν πίστιν ταύτην ὡς δημοσίαν ὑπηρεσίαν ὑπὸ τὸν ἑλεγχον καὶ τὴν προστασίαν τοῦ κράτους. Παρὰ τοῦτο ὁμως, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι λόγω της παραχωρήσεως, ὁ δημόσιος χαρακτήρ της ἀγροτικῆς πίστεως ὑπέστη σημαντικὴν ἀβαρίαν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς εἰς τὸ κράτος, καθοδηγούμενον ἀπὸ τὸ γενικὸν συμφέρον, ὑπεκατεστάθη ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις, ἐμπνευμένη ἀπὸ τὸ συμφέρον τοῦ κέρδους, ἐμειώθη, κατ' ἀνάγκην, εἰς τὸ ἐλάχιστον ὁ δημόσιος χαρακτήρ της ἀγροτικῆς πίστεως.

111.—Περὶ τὸ τέμα της πρώτης περιόδου, παριστάμεθα ἐνώπιον νέας ἐκδηλώσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ κράτους ὑπὲρ της ἀγροτικῆς πίστεως. Τὴν πορὰν βίωσις ταύτην, τὸ κράτος δὲν ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐπιχειρηματίου διὰ νὰ ὑποκαταστάσῃ μερικῶς ἢ ὁλικῶς εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν. Ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ νομοθέτου διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ συστηματικῶς τὴν ἀτομικὰς πρωτοβουλίας τῶν ἀγροτῶν, διὰ νὰ δημιουργήσῃ τὰ νομικά πλαίσια, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὀργανοῦμενος ἐλευθέρας ὁ ἀγροτικὸς κόσμος, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς κινητήριος δύναμις τοῦ μηχανισμοῦ της δημοσίας ἀγροτικῆς πίστεως.

Βεβαίως, ἡ ὑπαρξίς πιστωτικοῦ ἱδρύματος, προθύμου νὰ συντρέχῃ τὰς εἰς κεφάλαια ἀνάγκας τῶν ἀγροτῶν ἀπετέλεσε σημαντικὴν σταθμὸν της κρατικῆς προσπάθειας πρὸς ἀποκατάστασιν ὑγιούς ἀγροτικῆς πίστεως. Τοῦτο ὁμως δὲν ἦτο ἀρκετὸν διὰ τὴν στερέωσιν καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν διάδοσιν της πίστεως εἰς τὴν ὑπαίθρου. Ἐπρεπε νὰ συνυπάρχῃ ἡ βεβαίωσις καὶ ἡ ἀσφάλεια ὅτι τὸ διαρρέον πρὸς τοὺς ἀγροτοὺς χρήμα δὲν ὑπόκειται εἰς κινδύνους ἀπωλείας.

Οἱ μεμονωμένοι καὶ οικονομικῶς κατεργασμένοι ἀγρόται τὰς ἐγγυήσεις ταύτας δὲν πορεύον. Ἐκ τούτου ὁμως δὲν ἐπεται ὅτι ἔλειπε τὸ μέσον, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ καθίστατο οὗτοι φερέγγυοι. Ἡδύνατο κάλλιστα νὰ ὀργανωθῶσιν εἰς συνεταιρισμοὺς καὶ νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀλληλέγγυον εὐδυνίαν.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, τὸ κράτος δὲν ἀλλοίωρεσεν νὰ δώσῃ τὴν δέουσαν ὠθησιν. Ἐψηφίσε τὸν νόμον περὶ συνεταιρισμῶν ἐν ἔτει 1914. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ νομοθετήματος τοῦτου εἶναι γνωστά: συνειστήθη πλῆθος συνεταιρισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο οὐ μόνον ἰσχυρὰ βοηθητικὰ ὄργανα της δημοσίας ἀγροτικῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ὑπολογίσμοι φραγμοὶ κατὰ της τοκοφυλίας.

Εἰς Τὸ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ἡ συνέχεια.

Κ. ΛΕΟΝΤΙΔΗΣ

Διδάκτωρ Οἰκον. καὶ Πολιτ. Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπ. Παρισίων, τιμηματάρχης ὑπουργ. Γεωργίας

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Διπλωματούχος της Ὀδοντοια

βιογραφία του, ότι έζησε χρόνια σ' αυτό το περιβάλλον. Άλλα οι ναυτές του 'Ιρλανδοί και Σκανδιναβοί είναι αρκετά διάφοροι από τους δικούς μας, και συνεπώς δεν θα αποδοθούν ποτέ με την φωτογραφική ακρίβεια που παρατηρεί κανείς στους άγγλοσαξωνικούς θιάσους και κινηματογράφους. Επί πλέον το έργο, καίτοι αναντιρρήτως γραφικό και δυνατό, είναι κάπως διεξοδικό· θα ήτο πολύ καλλίτερον αν αντί από τέσσαρες πράξεις είχαμε τέσσαρες εικόνες. Προσθέστε εις όλα αυτά ότι ο ρόλος της πρωταγωνίστριας είναι από τους βαρύτερους του συγχρόνου θεάτρου· στην 'Ελλάδα μόνον η 'Κυβέλη ή η Κοτοπούλη μπορούσαν να τον αποδώσουν τελείως.

Ο μόνος λόγος ίσως να μείνη η «Αννα Κρίστι» στο δραματολόγιο είναι ότι μας παρέχει την ευκαιρία να χειροκροτήσουμε τον κ. Βεάκη σε ρόλο αντίθετο του και να ιδούμε σε γραφικώτερη εμφάνιση την κ. 'Αλκαίου. Όχι ολίγοι όμως καλώς από τον κ. Βεάκη είναι ο κ. Μινωτής, άλλ' αυτόν χάριτι θεία βλέπομεν συνεχώς 'είναι μάστιγα θαύμα πώς ο λαμπρός αυτός καλλιτέχνης κατορθώνει ν' αντέχη στην τρομερά δουλειά που του φορτώνουν, ενώ τόσο άλλοι μένουν με χέρια σταυραμένα· εντός δύο εβδομάδων έπαιξε έξι μέρη το ένα βαρύτερο από το άλλο. Η κυρία Παζινού πολύ καλή στις δύο πρώτες πράξεις· η τρίτη υπερβέβαιε τας δυνάμεις της. Η σκηνοθεσία απαράμιλλος.

Ο «Ποπολάρος» ενθουσίασε όπως συνήθως το κοινό. Άλλα μόνον όσοι εγνωρίσαν την 'Επτάνησον πρό το 1890, πριν δηλαδή συντελεσθί η κοινωνική και γλωσσική αφομοίωσις με την μητέρα πατρίδα, την 'Επτάνησον που έπιζούσαν ακόμη τα λείψανα του βενετικού καθεστώτος και της αγγλικής προστασίας, ήμπορούν να εκτιμήσουν όσον του αξίζει το ήθογραφικό μέρος της κωμωδίας του κ. Ξενοπούλου. Ο ποιος θέληση να περιγράψη πώς έζοσαν, πώς ώμιλούσε, πώς έσκέπτετο, πώς έφέρετο ή κοινωνία στην Ζάκυνθο και ακόμη στην Κέρκυρα κατά τα 1885, θα βρεθί στην ανάγκη να χρησιμοποιήση αυτό το έργο, όπως όσοι έγραψαν διά την Βενετία του 18ου αιώνα προστρέχουν εις τες κωμωδίες του Γκολντόνι.

Όπως δέ και ο Γκολντόνι, έτσι και ο συγγραφέας της «Στέλλας Βιολάντη» θα επαινέθι, διότι συνεδύσαε ήθογραφικά πρὸς δραματικά χορίσματα. Η κωμωδία του είνε γραμμένη από άνθρωπο κάτοχο της σκηνής. Τό μόνον πιθανώς που θα της προσάψουν είναι ότι η τελευταία πράξις, καίτοι άρέσει τόσο στο κοινό, ήμπορσε να ήτο αρκετά βραχύτερη. Επίσης δέ τ. σως βρούν ότι ο άγγλοϊόνιος Μπρόουν καίτοι κακά να βγάξη άδικοκάπως ένα λεξικό από την τσέπη, διότι δίδεται έτσι φαρδύς τύπος σ' ένα χαρακτήρα άληθινό.

Ο «Ποπολάρος» έπαίχθηκε λαμπρά, κυριολεκτικώς λαμπρά, από τας κυρίας Μιράντα και Παζινού (αυτή παίζει τώρα άκόμη καλλίτερα τό μέρος της παρά πρό διέτις) και από τους κ. κ. Δενδραμίν, Δεστούνην, Παπαγεωργίου και 'Αρώνη· οι τρεις πρώτοι μάλιστα παίζουν σάν να ήσαν γεννήματα και θρέμματα της πατρίδος του Σολωμού. Επίσης καλή, τουλάχιστον εις την πρώτην πράξιν, και η κ. 'Ανδρεάδου. Οι λοιποί ευνόητοι. Ο κ. Παρασκευάς παίζει με την συνήθη του επιμέλειαν και με περισσότεραν ποικιλίαν παρά συνήθως, αλλά κόντες δέν είναι. Έν τούτοις, άριστοκρατική εμφάνισις διά τό πρόσωπον του κόντε Ντιμάρα είναι τόσοσώτω μάλλον άπαραίτητος, καθ' όσον έξηγει πώς σύζυγος Ιατρού, καθ' όπόθεν διατρεπούς,

του Μαρινέρη, τον άπατά με αυτόν. Εις τό 'Εθνικόν ο Μαρινέρης (Παπαγεωργίου) φαίνεται πολύ άριστοκρατικώτερος του καταστροφέως της οικογενειακής του ετυχίας.

IV
Όπως παρηγορήθημεν διά τό άπότομον κατέβασμα της κωμωδίας του Ζβάτγ με την καθιέρωσιν επί σειράν ήμερών ποικίλου δραματολογίου, έτσι παρηγορούμεθα διά την επάνοδον εις τό σύστημα των συνεχών παραστάσεων με τό γεγονός ότι τουλάχιστον δι' αυτήν την υποτροπήν προετιμήθη ελληνικόν έργο, και δη τό «Φιντανάκι».

Πρόκειται περί έργου τό όποϊον, όπως και ο «Ποπολάρος», είναι έν ταύτῳ άρίστη ήθογραφία και ένα πολύ καλά καμωμένο θεατρικό κομμάτι. Αύτός ο συνδυασμός που φαίνεται εύκολος, είναι ιδίως στην 'Ελλάδα έξαιρετικός. Χρειάζονται διά να εμφανισθί δώρα που χαρίζει μόνον ή φύσις, άλλ' απαιτείται επίσης και πείρα της σκηνής που δέν άποκτάται παρά με μακράν έργασια. Δι' αυτό δέ όσοι άγαπούν την νεοελληνικήν δραματογραφία και έλπίζουν στο μέλλον της πρέπει να ένθαρρύνουν τους νέους μας δραματικούς να δίδουν ένα τουλάχιστον κομμάτι τον χρόνον.

Άς διδασθούν από τα παραδείγματα των κ. κ. Ξενοπούλου και Χόρν. Αυτοί εκ μίας άρχης έδειξαν έξαιρετικά θεατρικά χαρίσματα, άλλα τους έχρειάσθηκε έντατική παραγωγή διά να φθάσουν εκεί που έφθασαν. Παραβάλλετε λ.χ. την «Φωτεινή Σάνδρη» με τον «Ποπολάρος», τους «Πετροχάρηδες» με τό «Φιντανάκι». Τα δύο παλαιότερα έργα έχουν θέματα πλέον ένδιαφέροντα· άλλα έλλείπει πείρα της σκηνής τα θέματα αυτά δέν απέδωκαν διά ήμπορσαν ν' αποδώσουν. Στα δύο τελευταία αντίθετως η ήθογραφία είναι πλουσιωμένη με πολλά επιτυχή στοιχεία έπεισοδικά πρόσωπα, τό δέ ένδιαφέρον του θεατού διατηρείται άμειωτο χάρις σέ μία δεξιοτεχνική σκηνηκή οίκομυία.

Μία οίκομυία που θα ήταν μάλιστα τελεία, χωρίς μία τελευταία πράξι, που τραβά κάτω σέ μάκρος. Διότι πρέπει να τ' όμολογήσουμε, και η τελευταία πράξις του κ. Χόρν δέν είναι όσον έπρεπε γοργή. Χωρίς δέ μάλιστα τον κ. Βεάκη, αί αισθηματικές σκηνές του πατέρα, που έπαναλαμβάνει κατ' ούσίαν ότι μας έχει πη και προηγουμένως, θα μας έφάνιντο κουραστικές. Άδύνατος είναι και ένας έπεισοδικός ρόλος δημοσίου υπαλλήλου που παρμιμάκει καθαρεύουσα. Τολμώ να συστήσω του κ. Χόρν και τον ρόλο αυτό να καταστήση φυσικώτερο και γενικώτερα να μη διστάση να κλαδέσση ή και, χωρίς να μεταβάλη τες γενικές της γραμμές, ν' άναχωνεύση την όλη πράξι.

Έρχομαι στην άπόδοσι. Η σκηνογραφία είναι άνταξία της ήθογραφίας· σ' αυτήν όπως και στο έργο άναξή όλη η Πλάκα.

Και στον σκηνογράφο και τον σκηνοθέτη αξίζει ένα μέγα εδγε.

Τό αυτό δυστυχώς δέν μπορεί να λεχθί διά τό παίξιμο των ήθοποιών. Και αναντιρρήτως μέν η κ. 'Αλκαίου έδειχθη έφάμιλλος όχι μόνον των καλλιτέρων ήθοποιών της 'Ελλάδος, άλλα και των καλλιτέρων ήθοποιών του κόσμου, στο πρόσωπον της κυρά Κατίνας. Άντάξιοι δέ αυτής έφάνησαν οι κ. κ. Βεάκης και Μινωτής και η κ. Παζινού. Επίσης και οι κ. κ. Δεστούνης, Παπαγεωργίου και Ταλάνος έκράτησαν καλά τους ρόλους των.

Άλλ' οι άλλοι δευτερεύοντες ρόλοι έπαίχθησαν κατά τρόπον πολύ μετριώτερον, τό δέ χειρότερον δύο σπουδαιότατοι γυναικείοι ρόλοι άπεδόθησαν άνεπαρκέστατα.

Όταν πρωτοεπαίχθη πέρσι τό «Φιντανάκι» στο 'Εθνικόν, περιώρθη να γράψω ότι η ύποδυθείσα τό πρόσωπον της ήρωίδος ήτο η μετριώτερα Τούλα που είχαμε ιδη στας 'Αθήνας. Δέν ήθέλησα να δειχθώ άσχηρότερος, με την έλπίδι ότι η νέα και άπειρος ήθοποιός, εις την όποιον είχε με κάποιαν έλαφρότητα δοθί τό άραιότατον άλλα δύσκολο ρόλο, θα έβελτιούτο με τον καιρόν. Δυστυχώς τό αντίθετον συνέβη. Πλέον παρά ποτέ έδειχθη μετρία μαθήτρια, κλαψιέρα και ψευτική. Επί πλέον δέ τό όπωσδήποτε εύχάριστον έξωτερικόν της, που μας έκανε να συγχωρούμε την μετριότητα της σέ δευτερεύον ρόλο του «Ποπολάρου», δέν έχει τίποτε τό λαϊκό. Και αυτό ήτο πρόσθετος λόγος διά να μη της διωμενθθί τό πρόσωπον της Τούλας.

Τό ρόλον της μητρος έπαίχθη επίσης άνεπαρκέστατα. Η ήθοποιός που τό άνέλαβε δέν στερείται όληθως πείρας της σκηνής, άλλα παίζει με τας παραδόσεις του παλαιού κακού κομπού, με υπερβολικές δηλ. φωνές και χειρονομίες. Ένώ η Τούλα μας υπενθύμιζε μαθητικήν έπίδειξιν, αυτή μας μετέφερεν εις τό μακαρίτικο θέατρο της Νεαπόλεως.

Γενικώτερα έντύπωσι παλαιού λαϊκού θεάτρου μας άφηκε και ο τρόπος που έπαίχθησαν οι καυγάδες της β' και γ' πράξεως. Ο θόρυβος και αί φωνές άνεπιλήρως την ζωήν. Καλά θα κάμη η διεύθυνσις να φροντίση να διορθωθί αυτό τό σφάλμα τό ταχύτερον, διότι επί τέλους τό έθνικόν θέατρο δέν είναι Μεταξουργείο.

Παρ' όλα αυτά, τόσο καλό είναι τό έργο του κ. Χόρν, που, παρά την έτεροσκελή άπόδοσι, κατηχαρίστησε θεατάς των όποιων έν τούτοις οι περισσότεροι δέν τό έβλεπαν διά πρώτη φορά.

ΑΛΚ.

ΧΑΡΤΙΑ ΤΟΙΧΩΝ

Πριν καταλήξετε εις την αγοράν των χαρτιών τοίχων, που σας χρειάζονται, ρίξτε ένα μάτι εις την νέαν Μεγάλην Σουλ. λογικήν του «ΡΥΘΜΟΥ», Βουλής 22. Τιμαί άσυναγωνίστοι.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΙ - ΒΙΟΤΕΧΝΑΙ

Μη προβαίνετε εις αγοράν

ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΗΡΩΝ

Πριν ιδείτε τους ηλεκτροκινητήρας και τό άσυναγωνίστον των τιμών των

ΕΒΗ

Έκθεσις: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 25.

Α. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Σ. ΠΕΡΠΙΡΟΓΛΟΥ

ΜΙΑ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗΝ ΤΗΣ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αι έκδόσεις δύο 'Ενετών συνδίκων και του 'Ελληνος λογιστού των

«Την πολυθαύμαστον Κρήτην, τιμήσωμεν». Πολυθαύμαστον διότι είναι άρχαιοτάτος ο πολιτισμός της—ο άρχαιότερος του πολιτισμού της Εύρώπης και ένας από τους δύο ή τρεις άρχαιοτάτους πολιτισμούς της Γης—και πολυσχιδής ή δόσις της εις όλας τας έκδηλώσεις της άνθρωπίνης δραστηριότητος.

Κατά τον παρελθόντα αιώνα ο κόσμος ήσυχλειτο κυρίως με την ήρωϊκήν Κρήτην, με τους πατριωτικούς δηλαδή αγώνας της, οι όποιοι έπροκαλούσαν τον παγκόσμιον θαυμασμόν. Από των άρχών του παρόντος αιώνα, όποτε η Μεγαλήννηος, έλευθέρα πλέον και ήνωμένη με την 'Ελλάδα, άσχολεται εις έργα πολιτισμού και προόδου, ο κόσμος άσχολεται με την ιστορικήν Κρήτην, με τας διαφόρους περιόδους της ιστορίας της, από της μινωικής εποχής μέχρι της ενετοκρατίας και της τουρκοκρατίας. Παρέχουν εις τό έργο αυτό τήν συμβολήν των πολλοί σοφοί, άλλα δέν ύστερούν οι 'Ελληνες, και μεταξύ αυτών δέν είναι όλίγοι οι Κρητικοί.

Πολεμιστής του τέλους της ήρωϊκής εποχής, εκ των δρασάντων εις τους αγώνας των πρό της ένάσεως χρόνων, ο άρχιμανδρίτης 'Αγαθάγγελος Σηρουχάκης, έχει άναδειχθί σήμερον ένας από τους έγκριτωτέρους ιστοριοδίφας, άσχολούμενος ειδικώτερον εις τ' άφορώντα την Ιστορίαν της Κρήτης. Άπόφοιτος του Ιστορικού Πανεπιστημίου του Παταβίου (Παδούης), διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Βολωνίας, μαθήτης του μεγάλου σοφού Κανταντινίου Σάβα, έφημερεύσας επί μακράν σειράν έτών εις τας θρηδοδόους ελληνικάς κοινότητας Τεργέστης και 'Ενετίας, έφημέριος ήδη από δωδεκαετίας της έν Βιέννη ελληνικής κοινότητος της 'Αγίας Τριάδος, ο κ. Σηρουχάκης έκτοφελήθη και των σπουδών του και της μακράς (δεκαπενταετούς νομίζω) έν 'Ενέτιαν διαμονής του διά να συμβάλη με την έκδοσιν διαφόρων έργων του εις την διαφώτισιν ώρισμένων περιόδων της ιστορίας της πατρίδος του, της ήρωϊκής Κρήτης.

Εις έν από τα πρώτα έργα του κ. Σηρουχάκη άφείλω και εγώ πολλά. Από αυτό έμαθα πώς οι Κρητικοί Νικολέττι, εκ των πρώτων οικιστών της 'Ενετίας, έκτισαν την όνομαστήν εις τους μετέπειτα αιώνας και μέχρι σήμερον γέφυραν του Ριάλτο, πώς έφεραν από την Κρήτην τα πρώτα περιστέρια του 'Αγίου Μάρκου (των όποιων έπομένως άπόγονοι είναι τα σημερινά) και πολλές άλλας συναφείς πληροφορίες. Και έπειδή τας άνέφερα πολλές φορές, χαίρω διότι μοι δίδεται η ευκαιρία ν' άποδώσω φόρον τιμής εις τον, ειδικώς διά τό «μάθημα» αυτό, διδάσκαλόν μου.

Τό βιβλίον έκείνο του κ. Σηρουχάκη τό άνέγνωσε μ' έξαιρετικόν ένδιαφέρον και ο βασιλεύς της 'Ιταλίας, ο όποιος, διά του αλόχου του, άπέστειλεν εις τον συγγραφέα επαινετικωτάτην έπιστολήν. Έπείρασεν πολλά χρόνια από τότε. Και τού κ. Σηρουχάκη, όπως και πολλών εκ των πρώτων άναγνωστών του, άσπρισαν έν τό μεταξύ ή τουλάχιστον έγιναν γκριζα τα μαλλιά. Ο Κρητικός όμως και κριτικός συνάμα συγγραφέας έξακολουθεί άκαταπόντος τό έργο του. Αύτās τας ήμέρας πάλιν μας έδωκεν ένα ένδιαφέρον βιβλίον διά

σωστή. Και η γλώσσα των διδακτικών βιβλίων—των χτεσινών—μύριζε γλωσσικό ζήτημα. Όσο για τα σημερινά, δέν είναι να γίνεται λόγος. Τα κυβερνάει ο καθολογικός σχολαστικισμός: Από τη Σκύλα στη Χάρυβδι λοιπόν.

Ταζικό περιεχόμενο δέν ύπάρχει στο γλωσσικό ζήτημα. Και ο 'Γλωσσικός σύλλογος, όπως είπα πιδ πάνω, δέν πρόκειται ν' άνακατωθί σέ ποικίλους άγώνες. Ο ρόλος του είναι περιορισμένος. Και καθορισμένος.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

την Βενετοκρατούμενην 'Ανατολήν, την Κρήτην δηλαδή και την 'Επτάνησον, διότι τας νήσους αυτές υπενόουν οι 'Ενετοί με τον όρον «Λεβάντε». Είς τα άρχεία της 'Ενετίας—με τα όποια ο κ. Σηρουχάκης, ο Κερκυραίος ιστοριοδίφης και λογίος κ. Σπ. Θεοτόκης και μερικοί άλλοι σύγχρονοι 'Ελληνες έχουν οικειότητα μεγαλυτέραν από εκείνην που έχομεν σεις και εγώ με τα όλίγα ή πολλά βιβλία της άτομικής βιβλιοθήκης μας—ο συγγραφέας της «Βενετοκρατούμενης 'Ανατολής» έμελέτησε τα σωζόμενα φύλλα (κώδικας) από τας έκθέσεις δύο συνδίκων, των ευγενών 'Ιωάννου Γρίτη και 'Ιουλίου Γκαρζόνι, τους όποιους η Γαληνοτάτη έστειλε κατά τό 1582 να κάμουν έλεγχον εις τας κτήσεις του «Λεβάντε», της 'Ανατολής, να εξετάσουν τα παράνομα των πληθυσμών και να τιμωρήσουν τους τυχόν ένόχους εκ των διοικήτων και λοιπών άνωτέρων και κατωτέρων υπαλλήλων, συνάμα δέ να εξέλγουν τας διαχειριστικάς υπηρεσίας, τα δημόσια ταμεία, τας άποθήκας του Δημοσίου κλπ. Κυρίως όμως έμελέτησε τας σημειώσεις τας όποιās έκράτησε χάριν των δύο συνδίκων ο συνοδός και λογιστής των Πέτρος Καστροφύλακας.

Ηδη ο καθηγητής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών κ. 'Α. 'Ανδρεάδης και ο προαναφερθείς ιστοριοδίφης κ. Θεοτόκης είχαν έρευνήσει τους κώδικας αυτούς διά τα συγγράμματά των «περί οίκονομικης διοικήσεως της 'Επτανήσου επί Βενετοκρατίας» ο πρώτος, «Μνημεία της 'Ελληνικής 'Ιστορίας» ο δεύτερος. Ο κ. Σηρουχάκης παραθέτει όλα τα ένδιαφέροντα την Κρήτην και την 'Επτάνησον μέρη των κωδικών και έτσι δίδει εις τους άναγνώστας του έντάκτως ένδιαφερούσας πληροφορίας διά την ελληνικήν ζωήν της εποχής εκείνης.

Χορηγός διά την έκδοσιν του έξαιρέτου αυ-

τού βιβλίου ύπήρξεν ο έν Βιέννην επιτετραμμένος της 'Ελλάδος κ. Δημ. Τζιρακόπουλος ο όποιος, καθώς φαίνεται, συγκαταλέγεται μεταξύ των πλουσίων ένίωνων που έχουν συναίσθησιν ότι ο πλούτος είναι κοινωνικόν λειτουργήμα.

Β. ΒΕΚΙΑΡΕΛΛΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον της 'Αγροτικής Τραπεζής της 'Ελλάδος λαβόν άφορμήν εκ διαφόρων δημοσιευμάτων προερχομένων εκ των ένδιαφερομένων εις την παραγωγήν και έμπορίαν των λιπασμάτων, έπιστοποίησε, μετά έμπεριστάτωμένην εξέτασιν, ότι η ένέργεια της Διοικήσεως και της 'Υπηρεσίας της Τραπεζής προήχθη άποκλειστικώς και μένον εκ της προθέσεως να προστατεύη τα συμφέροντα των παραγωγών και να διαφώτιση την Κυβέρνησιν περί του ζητήματος της διαχειρίσεως των λιπασμάτων και ότι είναι απολύτως ξένη προς την άντίθεσιν των συμφερόντων των ένδιαφερομένων. Την πολιτικήν αυτήν θα εξακολουθήσκει και εις τό μέλλον η Τράπεζα ύποβάλλουσα υπό την κρίσιν της Κυβερνήσεως τα κατάλληλα μέτρα προς προστασίαν των παραγωγών.

'Αθήναι, τη 22α Νοεμβρίου 1934.

ΜΗΝ ΖΗΛΕΥΕΤΕ

τους όμοίους σας έπειδή διακρίνονται διά την κομψήν εμφάνισιν των. Κ'ΕΣΕΙΣ μπορείτε να έχετε

ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΚΟΜΨΑ

ραμμένα από τα καλλίτερα ΑΓΓΛΙΚΑ και 'Ελληνικά ΚΑΣΜΗΡΙΑ εις ΤΙΜΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΣ και με ΜΙΚΡΑΣ ΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ
ΣΤΑΡΡ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ: Στοδ 'Αρσακείου 12.
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: 'Οδός Φίλωνος 46-48.
ΘΕΣΣΟΝΙΚΗ: 'Οδός Βενιζέλου 22.
ΠΑΤΡΑΙ: 'Οδός Μαϊζώνος 109.
ΒΟΛΟΣ: 'Οδός 'Ερμού 111.

ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

ΤΟΥ κ. ΔΗΜ. Κ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Και εν τούτοις είναι αλήθεια. Μάλιστα, κ. αναγνώστα, διεκρίθηκα στο Βαλκανικό πόλεμο, και αν δεν τ' πιστεύετε, δεν έχετε παρά να ρωτήσετε τους στρατιώτες μου. Παρ' όλ' τον μάλιστα, αν ήμουν γενναίος, θα αναφερόντανε το όνομά μου και στην ήμερησά διαταγή του τάγματος που ύληνέτησα. Αλλά παρεκάλεσα να μη γίνει ποτέ θόρυβος. Έμεινα ικανοποιημένος με το πολύ κολεκεντικό λόγια που είπε ο λοχαγός μου στον ταγματάρχη για την ψυχραιμία και πρωτοβουλία την οποία έδειξε στην εξαιρετική πράξι που σάς διηγούμαι.

Όταν εκηρύχθηκε ο πόλεμος έναντι της Τουρκίας, έτρεξα να παρουσιασθώ στο σύνταγμα μου. Ήμουν όλο ενθουσιασμό, όλο μένος πολεμικό. Βλέπετε ότι ακόμη τα γνωστά ζώδια του στρατιωτικού βίου στον πόλεμο δεν είχαν παρουσιασθώ, ώστε ο ενθουσιασμός μου και το πολεμικό μου μένος να λάθουν άδωρα. Αλλά, ως έ, σ' ένα νέο το αμα βράζει πολύ. Και πώς να μη δρώ; Ήμουνά τδών !!! έτών, μάλιστα τδών έτών. Πόσον τί σάς ενδιαφέρει; Αν μ' ερωτούσατε τότε θα σάς έλεγα ευχαρίστως τα χρόνια μου, αλλά από τότε περάσανε πολλά, πάρα πολλά. Τί τα θέλετε; Προτιμώ να με νομίζετε νεότερον απ' ό,τι είμαι. Μπορεί να νομίζετε ότι την εποχή εκείνη ήμουν κληροπός, δηλαδή είκοσι χρονών. Και αυτό μορδεχεται βολικό, γιατί θα διαβάσουν αυτά που γράφω και... ώραιες αναγνώστριες.

ΕΡΕΤΕ

Λοιπόν, άμα παρουσιάσθηκα στο σύνταγμα, με έντυσαν και έπειδή ήμουν βαθμοφόρος (λοχίας) μοδδωκαν και μιά διμοιρία εφέδρων να διοικήσω. Μοίπαν να τούς κάνω θεωρία λίγες μέρες, έως ότου να φύγουμε για το μέτωπο για να τους δυναμώσω το πατριωτικό τους αίσθημα. Πράγματι, άρχισα να λέω στους στρατιώτες τα καθήκοντα των προχόνων μας, τδ προς την Πατρίδα καθήκοντα και ό,τι άλλο ωφέλιμο ένόμιζε πώς έπρεπε να τούς πώ για την περίστασι. Π.χ. ότι έπρεπε να πλένουν τα πόδια τους. Ή θεωρία με διεσκέδαζε πολύ.

Πολλές φορές είχα πολλά χαριτωμένα από- οπτα. Μιά μέρα ένάμισον τού άξιωματικού μου να μού πη να κάνω θεωρία στους στρατιώτες περί διακρίσεως βαθμοφόρων. Τί την ήθελε την θεωρία αυτή σε παραμονές πολέμου ο εύλογημένος, δεν μπορώ να καταλάβω ένόμιζε. Αναγκάσθηκα να κάνω, σύμφωνα με τη διαταγή, την θεωρία αυτή στους στρατιώτες μου. Σε δύο-τρεις μέρες ο άξιωματικός ήδελψε να δη έν ή θεωρία έγινε. Άρχισα να ρωτάω τδν έννα φαντάρο, τδν άλλοτε πώς διακρίνει τδν ύπολοχαγό και πώς τδ λοχαγό. Οι περισσότεροι φαντάροι άπαντούσαν σωστά. Έλεγαν ότι ο ύπολοχαγός έχει δυδ άστρα στο λαιμό και δυδ σιρήνια στο καπέλλο και ούτω καθεξής. Πώς ο διάβολος τώφερε να ρωτήσει και τδν πιδ κοιντό φαντάρο, τδν Γκοήμα, μόλις ένανελθόντα σδν στρατό από τις γίδες μου. Ό λοχαγός ρώτησε τδν τσοπάνο αυτών πώς τδν βαθμόν τού ταγματάρχη. Τού άπάντησε κατ' άρχας ότι έχει έννα μεγάλο χρυσό άστρο στο λαιμό έπειτα όμως—κόνικαλο! Έσταμάτησε χωρίς να βγάλει κουνέντα. Ό λοχαγός έπέμνε να τδν ρωτάω και τδν άλλο. Ήθελε να ιδή αν ο φαντάρος ήξευρε ότι ο ταγματάρχης έχει έννα μεγάλο χρυσό σιρήνη στο πλίκινο. Όσο ρωτούσε τδν φαντάρο, τδσο αυτός στενοχωριότανε και ένάτιγγε ένένα. Τού ένανα έννα νόημα διά να τού ύπνευθμισώ τδ γαλόνι τού καπέλλου. Δέν έβρω πώς ο Γκοήμας άλλο κατάλαβε θυμήθηκε τη φάσα τού ταγματάρχη μου και άπάντησε άρλεόστα ότι ο ταγματάρχης γνωρίζεται από τδ μουσι που έχει!... Όλοι σκάσανε στα γέλια, μα πιδ πολλδ ό λοχαγός.

Άφού μέινανε καμιά δεκαριά μέρες στή Παρατήματα, έπήραμε φύσημα για την Ήπειρο.

Βγήκαμε στήν Κόλραινα, φορτωμένοι με γυλιό, με δυδ κουραμένες στο σκακίδιο και άρχισαμε τδ δρόμο. Σε λίγη ώρα έπιασε βροχή και έτσι πηγαίναμε περίφημα στο δρόμο που πάει στήν Άρτα. Έξυγώσαμε σ' έννα καπηλειό, έτρεξα μπηκα μέσα και έξήτησα να πω κάτι και να φάω. Μοιδωσαν έννα ποτήρι ρακί, κάτι σνκα σκουληκιασμένα. Τάπια τδ ρακί χωρίς άναπνοή, έφαγα τδ σκουληκιασμένα σνκα με τέτοια ευχαρίστησι, που ποτέ δέν την είχα αισθανθώ στή ζωή μου τρώγοντας τδ πιδ καλύτερο φαί, και τδ βράδυ είμεθα στήν Άρτα. Ξεκουραστήκαμε στο Καπνοκοπήτριο, τδ όποιον θυμάμαι ότι είπε πολλδ ένάερα δωμάτια. Ός και από τδ σάνιδια τού πατόματος έβγαπανε άέρας... Πόσες φορές δέν θυμήθηκα τδ κρεββατάκι τού σπιτιού μου τή νύχτα που πέρασα σδν Καπνοκοπήτριο!...Τήν άλλη μέρα πέρασαμε τδν Άραχβο, πήγαμε στή Φιλιππιάδα και έπειτα μās έδωκαν διαταγή να τραβήξουμε στο Λούφο, όπου θα έμεναμε όριστικό δια να έξασφαλισώμε τδ πλευρά τού στρατεύματος πρδς τδ μέρος της Τεσμουριάς...

Έγκαταστάθηκε σ' έννα μύλο μισοκαλασμένο. Είχα τδσο ταλαιπωρηθώ, ώστε σδν μύλο ένόμιζα πώς ήμουνα σε παλατάκι. Διάλεξα μιά γωνιά και άρχισα την επίκλησι. Έβαλα τδ πράγματά μου σε τάξι, τδ γυλιό μου για προσκέφαλο, την κουνέβρα μου κατά γής και για να συμπληρώσω τδ νοικοκυριό μου, άγόρασα μιά κάσσα τού πετρελαίου και έβαλα επάνω την κτένα μου, τδν καθρέφτη μου, την καραβάνα μου και τδ φαλλίδι μου και έννα κολοκοτρώνη σουγιά. Περνούσα τις ώρες μου σε περιπάτους, λίγα γυνάσια, έπαιξα στο καφενείο κοντινά με τδν δεκανέ μου, συζητώντας για τδ αύριανό σαγηντό μας: αν θα τρώγαμε τδ μεσημέρι ή τδ βράδυ κουραμένα με ρέγγα ή κουραμένα με έλνες. Φωνάζαμε τις γύφτισες και μās λέγανε την μοίρα μας και αν ήταν και καμιά νόστιμη, την φλερτάραμε και λιγανά. Στήν άναδροχή καλό και τδ χαλάξι. Για τδν έθρο; Αυτός ήτο πολύ μακρύ, και για τδ λόγο αυτό άρχισα να τδν συμπάθω πολύ. Έπί δύο-τρεις μήνες πώς άφησε και πέρασαμε ζωή ήσυχη. Ο φουκαράς ποτέ δέν μās ένόχλησε, αλλά κ' έμεις, για να είμεθα δίκαιοι, είμεθα πολλδ ευγενείς και δέν τδν ένόχλησαμε έπίσης ποτέ. Αμοιβαία ή έντιμης. Αλλά καλες εύδαιμονία δέν διαρκεί πολύ.

Τδν τοίτο μήνα μās ήλθε μιά διαταγή να πάμε στήν Καμαρίνα και σε μερικά άλλα χωριά για να έξασφαλισώμε αν ύπαρχον Άρβανίτες άντάστες στο μέρος ένεινο. Στο Στρατηγείο στή Φιλιππιάδα είχα την πληροφορία, ότι σνγκεντρώνονται πρδς τδ μέρος ένεινο άντάστες για να κατέβουν στο δρόμο Πρεβέζης—Φιλιππιάδος και να κόψουν την σνγκοινωνία.

Όμολογώ ότι ή διαταγή αυτή δέν με πύλαριστησε πολύ, άλλ' έσπευσα να σνμμορφωθώ. Έποήλησα τδ νοικοκυριό μου, την κάσσα τού πετρελαίου και τδ καμινέτο, έμάζεψα τδ στρατεύματά μου, καμιά τριανταριά φαντάρους και ξεκίνησα για την Καμαρίνα. Πόσο κουραστικός μου έφάνη ο δρόμος αυτός! Είχα ξε-

σνηθίσει να φορώ γυλιό. Στο τέλος θαρόθηκα και τδν εφόρτωσα στο μουστέρι που μετέφερε τδ καζάνι. Μετά μιά ώρα άρχισε να βραδυάζει.

Έσκέφθηκα να περάσω την νύχτα σε κάποιο σταύλο. Κατά τās έννά άρχισε ή βροχή άναφα μέσ' στο σταύλο μιά μικρή φωτιά και πυρώνόμουνα με τδν δεκανέ. Σε λίγα λεπτά είδα να παρουσιάζονται μερικοί Κρητικοί άντάστες και άφού μ' έχαιρέτησαν, ζύνωσαν στή φωτιά να ζεσταθούν. Ό άρχηγός τους έβγαλε από τδ ζουναρί του λίγο λιβάνι και έννα σπαυρό, έρριξε τδ λιβάνι στή φωτιά, έφίλησε τδ σπαυρό και έπειτα μās τδν έδωσε να τδν φιλήσωμε και μείς οι άλλοι. Δέ θα έξασα ποτέ την σνγκίνηση που αισθάνθηκα σταν φιλούσα τδ σπαυρό. Με τί θρησκευτική κατάδυξι τδν έφίλησα! Ούτε δταν μ' έπερνε ή μάννα μου μικρό στήν έγκλησία δέν είχα αισθανθώ τέτοια κατάνυξι. Τί ζωήνη έντύπισα μοι'ανε ότι οι Κρητικοί άντάστες είχαν σπαυρό και λιβάνι επάνω τους και σε κάθε εύκαιρία, πδν τούς παρουσιάζετο, έναναν την προσέγγιση τους αυτοί που ήσαν τδσο σκληροί άνθρωποι. Ό άνθρωπος άσφαλός στις ώρες τού κινδύνου θυμάται τη θρησκεία, γίνεται πιδ εύσεδής, και προσπλύνεται περισσότερο σδν θέα. Τδ θεωρεί φυσικό να ζητάω προστασία απ' τδ Θεό, έστω και αν πηγαίνη για να κάνη μιά σκληρή πράξι σδν πόλεμο.

ΕΡΕΤΕ

Ή νύχτα πέρασε και τδ πρωί σηκωθήκαμε. Είχαμε και μιά επίσκεψη πολλδ ευχάριστη. Ένεαρίσθη στο σταύλο κάποιος ευγενής σαλεπιτής και μās προσέφερε σαλέπι. Τδ ήπια με μεγάλη ευχαρίστησι. Είπα σδν σαλεπιτή να προσφέρει σε όλους τούς στρατιώτες σαλέπι και έτσι έξόδεψα διόλιχο τδ ποδόν και κάτι παραπάνω απ' ό,τι είχα εισπράξει από την πώλησι τού νοικοκυριού μου στο Λούφο.

Σε λίγη ώρα έφθάσαμε στήν Καμαρίνα. Ήλθε ο μουχτάρης τού χωριού να μās προπαντήσθ. Τού έξήτησα να μās δώση κατάλυμα, καθώς και πληροφορίες αν εφάνηκαν εκεί κοντά άντάστες Άρβανίτες. Μου έδωκε την πιδ ευχάριστη πληροφορία, ότι αυτοί είναι πολλδ ώρες μακριά και δέν σκέπτονται να τδ κινήσουν απ' εκεί. Για κατάλυμα μās ελπε να πάμε στο μοναστήρι τών Τριών Ταξιαρχών. Οι καλόγεροι μās παρεχώρησαν μιά σάλλα, όπωσδήποτε μικρή για τούς άνδρες μου. Έσκέφθηκα και να τοποθετηθώμε όπωσ τδ βιβλίο στή βιβλιοθήκη, δηλαδή στή έσπλωμένη, αλλά με τδ πλευρό. Και τδ βράδυ έτσι έγινε. Άφού έβάλαμε τούς σκοπούς έξω από τδ μοναστήρι, έπέσαμε να κοιμηθώμε. Έκανε έννα διαβολό και μιά βροχή σάν να είχαν άνοιξει οι καταράκτες τού ούρανο. Ένώ ήμουν μισοκοιμισμένος, κατά τδ μεσάνυχτα, ήρχεται κάποιος στρατιώτης, έννας άμογενής από την Αλγυπτια και με σκουντάει. Μου λέγει σιγά, ότι άκούονται βήματα γύρω στο μοναστήρι και νομίζει ότι είναι Άρβανίτες. Έδωγα έξω πράγματι άκουσα και έγώ βήματα.

—Τίς εί; φωνάζω. Καμιά άπάντησι. Τά βήματα όμως έξακολουθούσαν. Τδ πράγμα ήτο πολύ σοβαρόν. Έκύτταξα τδν έξ Αλγύπτου στρατιώτη και τδν είδα πολύ τρομαγμένο.

—Θά είναι Άρβανίτες, κύρ λοχία. Πρέπει να φύγωμε γρήγορα, μου είπε με φωνή τρεμουλιαστή.

—Πού να πάμε, μωρέ; τού λέγω άγριεμένος. Τήν στιγμή εκείνη πέφτει έννας κεραυνός.

—Θεούλη μου, φωνάζει ο έξ Αλγύπτου παλληκαράς. Έχουν και πυροβολικό!

Τόν είχε κυριεύσει ο φόβος.

—Πάψε, μωρέ, τού λέω. Θά μου διαλύσης τούς στρατιώτες. Μη φοβάσαι! Ήτανε κεραυνός. Δέν είδες στή λάμψη ότι κανέναν δέν φαί-

νεται γύρω στο μοναστήρι:

—Άμ θα κρυφθήκαμε, κύρ λοχία. Άκού πάλι βήματα. Φώναζε σά όλα, πρδς Θεού! μου λέει ο παλληκαράς.

Ή αλήθεια είναι ότι τδ βήματα άκούόντανε καθαρότερα και έδιναν την έντύπωσι σάν πολλά. Συλλογιόμουνα τί να κάνω. Δέν έπέ- ρασαν δυδ λεπτά και άκούω έναν πυροβολισμό και τη φωνή τού σκοπού «στά όλα». Οι στρατιώτες έτρεξαν πρδς τδ μέρος που άκούόντανε τδ βήματα και άρχισαν να ντουφεκάνε. Τδ ίδιο έκανα και έγώ. Έρριξαμε καμιά διακοσάρια πυροβολισμούς. Έπειδή όμως ο έχθρος δέν άπαντούσε, διάλεξα «παύσατε πυρ». Τά βήματα δέν άκούόντανε πιά. Αυδ τολμηροί στρατιώτες μου πρότειναν να προχωρήσουν διά να ιδούν τί έγινε ο έχθρος και αν άφηκε κανένα νεκρόν ή τραυματιών.

Κατάλαβα πώς πηγαίναν για πλάτσικο και τούς ελπα ότι σε λίγες ώρες θα έμπερνούμε και τότε θα ψάξουμε γύρω στο μοναστήρι να ιδούμε τί έγινε. Γυρίσαμε στο θάλαμο και έσπασαμε για να κοιμηθώμε. Δέν μπόρεσα όμως να κλείσω μάτι ήμουνά όλος χαρά διότι έπληρα τδ βάπτισμα τού πυρός. Στο τέλος έσκέφθηκα ότι άπέκρουσα τδν έχθρο, που τώλησε να μās πηλασιά. Έπειτα όμως συλλογίστηκα ότι θα ήτο φρόνιμο να αναφέρω έναιρώς τδ διατρέξαντα και να ζητήσω ένισχυσι. Ποιός ξέρει, είπα μέσα μου, αύριο μπορεί να έλθουν περισσότεροι Άρβανίτες και να μās έπιτεθούν.

Αναφα έννα κερλ και σννέταξα τη σχετική άναφορά στο λοχαγό μου:

«Κύριε Διοικητά, Έχω την τιμή να σάς άνακοινώσω ότι κατά τās πρωινάς ώρας της σήμερον, άτακτοι επετρίθησαν κατά της μονής οι ύπ' έμέ άνδρες. Κατόπιν συμπλοκής, ο έχθρος ήναγκάσθη ν' άποχωρήσθ. Ήμεις ούδεμیان άπόλειαν έχομεν άγνησιν ή άπολείας τού έχθρου. Έπί τη πιθανότητα ότι ο άτακτοι δύνανται να επανέλθωσι πολυαριθμικώς, παρακαλώ όπωσ μοι άποσταλώσιν ένισχύσεις. Εύπειθέτατος». Και έβαλα μιά ύπογραφή φαρδιά πλατιά.

Τήν άναφορά την έστειλα μόλις χάραξε έναν καλόγερο που πηγαίνε στο Λούφο. Κατά τās έξήμισον, όταν σήκωθηκαν οι ξενυχτισμένοι στρατιώτες, έβγήκαμε έξω από τδ μοναστήρι για να ψάξουμε γύρω-γύρω, για να ιδούμε αν ο έχθρος άφηκε κανένα πτώμα.

Έφάξαμε δεξιά, εύάξαμε άριστερά δέν βλέπαμε τίποτε. Κρίμα τις διακόσιες ντουφεκιές που ρίξαμε, είπα στους στρατιώτες μου. Αίφνης άκούω μιά φωνή:

—Βρέ τδν φουκαρά τδν Χασάν, είναι σκοτωμένος.

—Τί λές, μωρέ; Ποιός Χασάν; Ό δικός μας;

—Μάλιστα, κύρ λοχία, μου άπάντησε. Έπλησίασα και τί βλέπω!... Τδ άγαπημένο μας μουλάρι, που τδ λέγαμε Χασάν, ένεινο που φρόνιζε να μās μεταφέρει τδ τρώφιμα και τδ καζάνι τού άποσπάματος, ήτανε σκοτωμένο.

Έμεινα σκεπτικός.

—Μου φαίνεται, κύρ λοχία, παρατήρησε κάποιος στρατιώτης, πώς την πάθαμε. Ό έχθρος ήτανε τδ μουλάρι που ζεδέθηκε από τδ δένδρο που τδ είχαμε δέσει.

—Τί λές, έφώναξε θυμωμένος ο έξ Αλγύπτου παλληκαράς στρατιώτης. Μορέ ιδέα που πτω κατέθηκε! Άς τ' άστεία. Ήτανε ο έχθρος. Έγώ άκουσα βήματα άντρίγια και πολλδ μουλάρι, που τδ λέγαμε Χασάν, ένεινο που φρόνιζε να μās μεταφέρει τδ τρώφιμα και τδ καζάνι τού άποσπάματος, ήτανε σκοτωμένο.

Έμεινα σκεπτικός.

—Μου φαίνεται, κύρ λοχία, παρατήρησε κάποιος στρατιώτης, πώς την πάθαμε. Ό έχθρος ήτανε τδ μουλάρι που ζεδέθηκε από τδ δένδρο που τδ είχαμε δέσει.

—Τί λές, έφώναξε θυμωμένος ο έξ Αλγύπτου παλληκαράς στρατιώτης. Μορέ ιδέα που πτω κατέθηκε! Άς τ' άστεία. Ήτανε ο έχθρος. Έγώ άκουσα βήματα άντρίγια και πολλδ μουλάρι, που τδ λέγαμε Χασάν, ένεινο που φρόνιζε να μās μεταφέρει τδ τρώφιμα και τδ καζάνι τού άποσπάματος, ήτανε σκοτωμένο.

Έμεινα σκεπτικός.

—Μου φαίνεται, κύρ λοχία, παρατήρησε κάποιος στρατιώτης, πώς την πάθαμε. Ό έχθρος ήτανε τδ μουλάρι που ζεδέθηκε από τδ δένδρο που τδ είχαμε δέσει.

—Τί λές, έφώναξε θυμωμένος ο έξ Αλγύπτου παλληκαράς στρατιώτης. Μορέ ιδέα που πτω κατέθηκε! Άς τ' άστεία. Ήτανε ο έχθρος. Έγώ άκουσα βήματα άντρίγια και πολλδ μουλάρι, που τδ λέγαμε Χασάν, ένεινο που φρόνιζε να μās μεταφέρει τδ τρώφιμα και τδ καζάνι τού άποσπάματος, ήτανε σκοτωμένο.

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΜΕΡΑΣ

Άρχίζω με μιά μικρή, σχολαστική κάπως, παράθεση. Στόν καιρό της άμης τού Έκπαιδευτικού Όμιλου—πάνε τώρα κάμποσα χρόνια—είχαμε σκεφθώ, μερικοί από μās, πώς θα ήταν σκόπιμο να συζητηθώ προσεχτικά ή μετάφραση μερικών όρων μουσικών, που είναι απαραίτητοι για τδ διδασκαλία και για τδ σννενόηση. Κι άρχισαμε με πολλδ ζήλο τη δουλειά αυτή, με οδηγητή σοφδ τδν κ. Μανώλη Τριανταφυλλίδη. Δυστυχώς ή τόσο χρήσιμη αυτή έργασία έμεινε στή μέση για πολλούς και διαφόρους λόγους, από τούς όποιους ο σπουδαιότερος ήταν ή άδιαφορία τών ιδίων τών μουσικών για έννα ζήτημα τόσο σοβαρό. Κι έτσι άφέθηκε στή διάθεση τού καθενός να μεταφράζει τούς μουσικούς όρους όπωσ τού άρέσει καλύτερα, ή όπως τού έρχεται εύκολότερα.

Ένας από τούς όρους αυτούς είναι και ή «musique de chambre», που τη μετέφρασαν στή γλώσσα μας διως διόλου άστοχα, φημισική δωματίου. Τδ είδος αυτό της μουσικής, που άποτελείται από μικρές ομάδες όργάνων, κράτησε στίς διάφορες εύρωπαϊκές γλώσσες την παλιά τδν όνομασία, που θυμίζει και την καταγωγή τού: chambre music, άγγλικά kammer musik, γερμανικά musica da camera ιταλικά και όχι room—music ή zimmer musik. Όσοι άσολήθηκαν όπωσδήποτε με την ιστορία της μουσικής ξέρουν ότι ο όρος αυτός έδόθηκε στο είδος αυτό της μουσικής, που παιδύταν μέσα στίς πριγκιπικές αλές—chambres—για να τδ ξεχωρίσουν από τη μουσική που ήταν προωρισμένη για τδ θέατρο ή την έσκλησία. Γι αυτό κι έγώ προτιμάω—ως που να βρεθώ καλύτερος—τδν όρο «μουσική κάμερας», που σημαίνει κάτι ιστορικά και άποκρούσ τη «μουσική δωματίου», που δέ λέγει τίποτα, τώρα μάλιστα που τδ έργα αυτού τού είδους παίζονται σε μεγαλύτέρα θέατρα μās «Όλμπια» και «Πάλλα». Ός τόσο καλό θα ήταν να έναγνίνη με προσοχή και να καθιερωθύν με κοινή σννενόηση μερικοί τέτοιοι όροι, για να άποφευχώμε τις παρεξηγήσεις και τις άνευρές αυτές παρενθέσεις.

Θά μου επιτρέψετε λοιπόν να μιλήσω σήμερα για μιά πολύ σοβαρή έκτέλεση «μουσικής κάμερας», που άκούσαμε τη Δευτέρα, 19 Νοεμβρίου στο θέατρο «Όλμπια» από τδ νεοσύστατο Κουαρτέτο «Αθηνών».

Μιά συνανλία με τρία κουαρτέτα από τδ κλασσικότερα ως τδ πιδ μοντέρνο, είναι άρκετά για να σννυμμετρήσθ κανείς τη μουσική της ένός άκουστηρίου. Και τδ άρκετά πικρό ή άπροατήριο της σνναμίας αυτής έδειξε πώς ή μουσική ανάπτυξη τού κοινού μās έχει προοδεύσει σημαντικά. Ή αλήθεια είναι ότι χάρη στά «Θεία μās, όπου καλλιεργείται σνντηματικά ή μουσική κάμερας, χωρίς στά μουσικά συγγραμμάτα που παρουσιάζονται όλοσιν άποκωρημένοι, τδ Κουαρτέτο τού Έλ- έννα, τδ Τρίο Αθηνών, τδ Κουαρτέτο τού Ελληνικού Όδείου και άλλα παλαιότερα, έχει σννληφεί τδ κοινδ να σνγκεντρώνεται νακούει νηθίσει τδν κοινδ να νάποκαμάνει τδ άραία αυτά προσεχτικά και ναποκαμάνει τδν άγνόστη και ελλι- έργα, που άποτελούν την άγνόστη και ελλι- κρινέστερη μορφή της μουσικής. Γιατί είναι

μα τδ ήσαν σκούρα, τώβαινα σά πόδια και ο κακόμοιρος ο Χασάν που τδν έσπραν οι Άρβανίτες να τδν κλέψουν, την έπαθε.

Και με όφος τούλάχιστον στρατηγού, είπα στον δεκανέ:

—Δεκανέ, κάνε μιά άναφορά συμπληρωματική, εκείνης που έστειλα τδ πρωί. Γράψε ότι κατά την συμπλοκήν εφονεβή από τού έχθρου τδ μουλάρι τού άποσπάματος και παρακαλώ όπωσ ο λόχος μου στείλη άλλο.

—Νά γράψω δι' ένίσχυσιν, κύρ λοχία; μ' έρώτησε με πονηρίαν ο δεκανέας.

—Όχι, τδν άπάντησα άποτόμως. Σκεπτόμασθε άγρότερα γι' αυτό. Ό έχθρος δέν θα τολμήσθ να μās έπιτεθώ μετά τδ χθεσινδ πάθημά του, τούτα γελώντας.

Πώς ήτο δυνατόν να μās έπιτεθώ, άφού ο Χασάν, ο φοβερός έχθρος ήτο και μιά μακαρίτης, Καμμένε Χασάν... Αλόνια σου ή μήνημ. Γαί- αν έχεις έλαφράν...

ΔΗΜ. Κ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

μουσική και μόνον μουσική, χωρίς φιλολογία, χωρίς βοήθεια από άλλες τέχνες, ποίηση ή ζωγραφική, χωρίς τη θαυμάσια επιβολή της πολυφωνής και ποικιλοφωνής όρχηστρας. Και τδ κοινδ φάνηκε ότι ύπολάμβανε όλη την πεταχτή χάρη τού Κάυδν κι όλο τδ βάθος τού ψυχικού κόσμου τού Μπετόβεν. Κάπως διασταχτικότερο φάνηκε σδν κουαρτέτο τού Ντεμπισσύ. Κι αυτό δέ διαταγμδ μου τδν έφανερώσε με πολλή ελλεικρινεία κάποιος πολλδ φίλος μουσικός τήν ώρα που βγαίναμε από τδ θέατρο.

—Τί να σάς πώ, δέν την καταλαβαίνα αυτό τη μουσική.

Μάρεσε πολλδ ή ελλεικρινεία τού. Δέν ύπάρχει άπρόσετος σνομπισμός από κείνον που χειροκροτεί κάτι που δέν τδν νιώθει, που δέν τδν ενθαρρύνει, που νομίζει όμως πώς έτσι πρέπει να κάνει για να μη φανή άγρόματος. Δέν πρέπει κανένας να ντρέπεται γιατί δέν τού άρέσει κάτι, άρκεί ναίχι τη σερνότητα να μην τδ κρινεί, αλλά να διολογί ότι δέν τδ κατάλαβε. Τήν εποχή που πρωτοπαίχτηκε τδ κουαρτέτο αυτό σδν Παρίσι, οι κρητικοί ήταν τδσο διαταχτικοί, που οι περισσότεροι άπέφυγαν να γράψουν τη γνώμη τους. Κι όχι γιατί ήσαν άσυνήθιστοι στή μουσική κάμερας, αλλά ίσα-ίσα που την είχαν χορτάσει κι είχαν όλοι σννηθίσει να την άντικρούουν μέσα στή φόρμα που της είχαν δώσει οι μεγάλοι κλασσικοί. Και βρεθήκαμε ξαφνικά μπροστά σ' έναν καινούργιο κόσμο, σ' έννα κουαρτέτο όπου κάθε όργανο κρατεί την άστέτικη του και με τη σειρά του παίρνει μιά πρωτεύουσα θέση και τδ σννοδεύουν τάλλα. Ένα κουαρτέτο, όπου άκούμε τδ βιολιά πότε σάν κιάρες, πότε σά μαντολίνα, πότε σάν άρτες. Μιά μουσική γοητευτική, παράξενη, ασύλληπτη, με σννθούς ποικίλους, που της δίνουν μιάν άφάνταστη ρευστότητα, όπωσ τδ 15)8 σδν δεύτερο μέρος.

—Δέν τη καταλαβαίνα, έπιμένουν.

Λοιπόν ίσα-ίσα αυτό είναι τδ μουσικό. Μη ξεράτε να τδν καταλάβετε, δηλαδή να την έξηγήσετε, να την αναλύσετε, να την τακτοποιήσετε μέσα σδν τού σας. Τιποτ' απ' αυτά. Δέν μπορείτε νακούτε κάθε είδους μουσική με τδν ίδιο τρόπο. Δέν μπορείτε νακούτε Ντεμπισσύ όπωσ δεκάοιςτε Μπετόβεν. Είναι μιά τέχνη να έχει κανείς νακούει. Άν θέλετε ναπολαύσετε τη μουσική τού Ντεμπισσύ άφήστε τδν έναντ σας νακούει μόνάχα, χωρίς να σκέπτεται και ναλύσει. Τότε θαναταλύνει τδ αντί σας την άπειρη γοητεία τού ήχου ή πιδ σωστά τις άπειρες ήχότητες!—sonorités—τού Ντεμπισσύ, την ήδονη της άκοής που μās χαρίζει με τούς χαϊδευτικούς τδν άρμονικούς σννδυασμούς.

Κι ούτε να ζητάτε να σάς σννγλάνισει με τη δύναμη τού πάθους. Άπεχθάνεται κάθε σητορική, κάθε όγκο. Είναι πιδ κοινά στή λεπτή τέχνη τού χρονοκού, ή στή διακοσμητική τών παλιών γνωμειών με τις σβυσμένες άποχρώσεις, που μās κουράζουν και μάς γλυκαίνουν την αίσθηση τού καυτού. Έτσι κι ή μουσική του είναι μιά χαρά τού αθιού, χαρά όμως ενγενική, λεπτή, πολιτισμένη που δέν έχει τίποτα από τη χοντρή αισθησιακή χαρά της θέας.

Θά ήθελα πολλδ τδ λίγα αυτά λόγια μου να βοηθήσουν μερικούς που άκούουν τη μουσική, να βρουν καινούργιες πηγές αισθητικής άπόλαυσης εκεί που δέν τις περιμένουν.

Ή έκτέλεση τού όφαιου αυτού προαρχιόματός ήταν πάρα πολύ ικανοποιητική, αν λογαριάσουμε μάλιστα πώς, ως συγκρότημα, είναι πρδτή φορά που παρουσιάζεται τδ Κουαρτέτο «Αθηνών». Ός τόσο, όλοι οι καλλιτέχνες που τδ άποτελούν είναι γνωστοί: ή κ. Νέλλη Ασηματοπούλου—Έσπελντ και οι κύριοι Σκαλκιάς, Κοίλιας και Παπαδημητρίου είναι όλοι τους, έξαιρετικοί καθέναν σδν όργανό του. Άς ελπίσουμε να βαστάξθ για πολλδ χρονιά.

Ή σννεργασία τους, γιατί μόνάχα έτσι μπορεί, έπειτα από μακρόχρονη σννεργασία, ναποκτηθεί έννα κουαρτέτο τήν άπόλυτη έναινη ένότη-

τε που απαιτεί μια τέλεια εκτέλεση.

Την ερχόμενη βδομάδα θα έχουμε μια πολύ ενδιαφέρουσα συναυλία μουσικής κάμερας, την Α' Συναυλία του Κοναυρέτου του Έλληνικού Ωδείου—Σούλτσε, Αδαμάγγελος, Πρεσβύτερος, Αντωνίου. Το πρόγραμμα περιέχει το κοναυρέτο του Τσέου συνθέτου Νόβακ, τη φαντασία του Χαύν από το 51ο κοναυρέτο και το περίφημο κοναυρέτο του Σούμπερτ, όπου χρησιμοποιεί ως θέμα το ωραίο τραγούδι του «Ο θάνατος και η κόρη».

Είναι πολύ ευχάριστο να υπάρχουν τέτοιοι μουσικοί οργανισμοί, που να άμυνονται μεταξύ τους και που να δίνουν ευκαιρία στο κοινό να συγκρίνει τις διαφορετικές καλλιτεχνικές αντιλήψεις και την ιδιαίτερη απόδοση του καθενός.

ΑΥΡΑ Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Η ΙΛΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ υπό Β. Δούσανη (έκδοσις Δημητράκου). Ο συγγραφέας πραγματεύεται τα του Τρωικού πολέμου από έντελως στρατιωτικής απόψεως, αποκαθάρων αυτόν από τα διάφορα μυθολογικά έπιτεύγματα και τις έπεμβάσεις υπερφυσικών παραγόντων, παραδεχόμενος ότι σκοπός του πολέμου ήτο η ανώτατη υπό των Αχαιών της κυριαρχίας των θαλασσών, την οποίαν ά-

πώλεσαν κατά τινα άγνωστον ναυμαχίαν, νικηθέντες υπό των Τρώων, ότε ο ναύαρχος αυτόν Πάρις εδούρει την ευκαιρίαν να συναποκομίση μεθ' έαυτού και την όραιαν Έλένην, λαβών αυτήν από τον ήττηθέντα Μενέλαον, ως λάφυρον πολέμου, ο δέ Όμηρος ως ποιητής εθεώρησε ποιητικώτερον να παραδεχθή την επανόρθωσιν αυτής ως σκοπόν του πολέμου.

Υποστηρίζει επίσης ο συγγραφέας, βασίζόμενος επί του κειμένου της «Ιλιάδος», ότι μόνον το δέκατον έτος άφ' ής οι Αχαιοί άνεχώρησαν έξ Αΐλιδος, άπεδιδάσθησαν εις την παραλίαν του Έλλησπόντου διά να πολεμήσωσι από ξηρής και ότι πρό της αποδόσεως ήσυχούοντο εις άλλα πολεμικά έργα προς άποκλεισμόν των Τρώων από θαλάσσης.

Εν σχέσει προς την μνήν του Αχιλλέως κατά του Αγαμέμνονος, ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι το έπεισόδιον της Βρισηίδος έφευρήθη διά να ικανοποιηθή ή ποιήσις και ότι αΐτιαν και άφορμήν είχε κάτι το υψηλότερον, την μεταξύ δηλαδή αυτών διαφωνίαν περί του τρόπου του μάχεσθαι του στρατού των Αχαιών. Την τελευταίαν ταύτην γνώμην του ο συγγραφέας στηρίζει όχι μόνον εις ώρισμένους στίχους της «Ιλιάδος» αλλά και εις την έρευναν της τακτικής της μάχης του Αγαμέμνονος και του Αχιλλέως, την οποίαν τω όντι καταδεικνύει ως τελειώς διάφορον. Γίνεται επίσης διά μακρών λόγος περί της στρατιωτικής οργανώσεως κατά την εποχήν του Όμήρου, των μέσων της πολεμικής τέχνης, όπλων, άρμάτων, μονομαχίας, έν δε έπιλόγῳ ο συγγραφέας εξάγει τόν πολιτισμόν της εποχής εκείνης «ή ύστεροῦντος ήθικώς έτέρας έποχής πολιτισμοῦ και δυναμένου να θεωρηθῇ άρτίου καθ' όλην την έκτασιν της λέξεως».

Αι καινοφανείς αΐται θεωρίας του έπιφανούς στρατιωτικού επί του Τρωικού πολέμου υποστηρίζονται διά σοβαρών και πειστικών επιχειρημάτων ελλημένων πάντων έν του κειμένου της «Ιλιάδος», άποτελούν δε άσφαλώς σημαντικόν σταθμόν διά την μελέτην των όμηρικων έτών.

Μ. Γ. Δ.

—ΑΡΧΕΙΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ. Έκδοση έτος 3ον τεύχος του τριμηνιαίου νομικού περιοδικού «Αρχείον Ιδιωτικού Δικαίου» με έκλεκτήν, ως πάντοτε, συνεργασίαν. Δημοσιεύονται όττω άρθρα και μελέται του καθηγητού Πανεπιστημίου Παρισιών R. Dé, mogue, καθ. Τριανταφυλλοπούλου, ύφυγ. Γ. Κασσιμάτη, του έν Λονδίνο δικηγόρου James Hales, καθηγ. Χ. Φραγκίστα, Γ. Ρωμανού, Δ. Ζέπου κλπ. Έκ της δημοσιευμένης ύλης,

πλήν των δογματικών μελετών, ιδιαίτεραν σημασίαν διά τόν Έλληνα νομικόν έχει ή συστηματική παρακολούθησις της ελληνικής κυρίως, αλλά και της άλλοδαπης νομολογίας, ή όποία γίνεται όχι με ξηράν αναδημοσίευσιν των κειμένων των δικαστικών αποφάσεων, αλλά με κριτικά παρατηρήσεις και σημειώματα. Το περιοδικόν αυτό, εμφανιζόμενον όττω και ως κριτικόν νομολογικόν περιοδικόν, πληροί αισθητόν κενόν της νεωτέρας νομικής ελληνικής φιλολογίας, και δύναται να έχη αξιώσεις και μεταξύ των διεθνούς κύρους ξένων περιοδικών.

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ ΤΟΙΧΟΥ

άσφαλέστατα, άφλεκτα, από

ΔΡΧ. 500

και άνω

Έργοστασίαν

ΝΑΥΠΛΙΩΤΟΥ

Αθήναι, Ηφαίστου 18.

(Σιδ. Σταθμός) Μοναστηράκι.

ΠΛΑΣΤΙΓΓΕΣ

Μηχανουργικά — Οικοδομικά

Έργασια.

Ζητούνται άντιπρόσωποι

ΣΤΟΜΑΧΙΚΑ — ΕΝΤΕΡΙΚΑ

Κ. ΣΗΜΑΝΤΗΡΗΣ

Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Μόναχου T. Βοηθός Muller και Heldrich. Σπουδάζας και ειδικευθείς έν Γερμανία. Δέχεται δόξ Γερμανίου 6, Αθήναι. (Πάροδος Πειραιώς) 10—12 π.μ. και 4—7 μ.μ. Αριθμός τηλεφώνου 24408

ΚΗΛΗ

ΤΟ ΥΠΕΡ ΝΕΟ ΜΠΑΡΡΕΡ ΧΩΡΙΣ ΠΕΛΟΤΕΣ ΧΩΡΙΣ ΕΛΑΣΜΑΤΑ

Είναί ο μόνος κηλεπίδεσμος εις όλον τόν κόσμον που συγκρατεί 8-λας τας κήλας, και τας πλέον ογκώδεις, και δύναται ο πάσχων να εργάζεται και περιπατῇ χωρίς ενόχλησιν, ως άνθρωπος έντελώς υγιής. Το νέον αυτό σύστημα του Ιατροῦ Μπαρρέρ των Παρισίων συνιστάται από τους Ιατρούς όλης της Εύρώπης. Δοκιμαί δωρεάν παρ' ειδικού Τεχνικού εις τό:

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ Π. ΜΠΑΚΑΚΟΥ

ΟΜΟΝΟΙΑ — ΑΘΗΝΑΙ

Γεν. Άντιπρ. του Οίκου ΜΠΑΡΡΕΡ δι' όλην την Έλλάδα.

Έπίσης ΖΩΝΑΙ ειδικά διά ΠΤΩΣΙΝ ΣΤΟΜΑΧΟΥ, ΣΠΛΑΓΧΝΩΝ, ΝΕΦΡΩΝ, ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΑΙ, ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ, ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ κλ.

ΚΑΛΥΨΕΣ έλαστικές διά ΦΛΕΒΙΤΙΔΑ, έπίδέσμους ΒΕΛΠΩ, ΙΔΕΑΛ κλπ.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ εικονογραφημένα με χρήσιμους οδηγίας περί κήλης επί άποστολή 10-δραχμών ή εις γραμματόσημα. Μία δοκιμή θά σας πείσῃ.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Δραχμ. 30.000.000

Αποθεματ. Τακτ. και Έκτακτον Δρ. 120.496.030.25

Τηλ. Διεθνοῦς ΟΣΕΑΛ Αθήνας Πειραιά

Έδρα έν Αθήναις Κοραή 1

Έμπορικῃ Διεθνοῦς και Έργοστάσιον έν Πειραιεί (Δραπετσώνα)

ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΟΣΕΑ (Θεικόν, Ύδροχλωρικόν, Νιτρικόν, Θεικόν, Άνθρον). ΘΕΙΓΙΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΣ ΘΕΙΓΙΚΟΝ ΝΑΤΡΙΟΝ ΦΘΟΡΙΟΠΥΡΙΤΙΚΟΝ ΝΑΤΡΙΟΝ ΖΩΓΙΚΟΣ ΑΝΘΡΑΞ ΓΑΡΓΑΛΟΣ

ΧΗΜΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

Απλά και σύνθετα

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

Έντομοκτόνα και Παρασιτοκτόνα. (Θεικός Χαλκός, Πετροπορίνη, Θειοχλωκίνη, Μελιγρίνη, Δαυλιτίνη, Πετρελαιο-σάπων, Θειασβεστίον, Νικοτινοβχα, Άρσε-νικοβχα, Διθειοβχος Άνθραξ, Φθοριοπυριτικόν Νάτριον).

ΥΕΛΟΥΡΓΕΙΟΝ

Φάλαι παντός είδους.

Δαμνάναι πλεκτά.

Υαλοπίνακες κοινολ (Τζάμια).

Υαλοπίνακες Μάτ.

Υαλοπίνακες Διαμάντε.

Υαλικά οικιακής χρήσεως.

Διάφορα Καλλιτεχνικά.

Υαλινά είδη οικοδομής.

(Τουβλα, Κέραμοι, Φωταγωγοί).

ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ

ΣΙΔΗΡΟΠΥΡΙΤΑΙ

Κασσάνδρας

Έρμύνης

ΛΙΓΝΙΤΑΙ

Φρωσού

Κορώνης

Άντιπρόσωποι και Πράκτορες άπανταχοῦ της Έλλάδος

ΕΝΩΣΙΣ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΒΟΥΣΤΑΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΩΝ

ΚΤΗΜΑΤΟΣ

Γ. Ι. ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ

ΤΡΑΧΩΝΕΣ Α. Ε.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ 10. Τηλ. 21-148.

ΓΑΛΑ πλούσιον εις βιταμίνες και εις λίπος. Φιλτράρεται και ψύχεται άμα τῷ άμέλει. Τῷ διανεμέμεν δις της ήμέρας εις φιάλας έσφραγισμένας της μιάς και της ήμισείας λίτρας. Διαθέτεμεν και έλίγον βούτυρον παραγόμενον έν τῷ περισσεύματι του διανεμομένου γαλακτος, άρίστης ποιότητος.

ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΚΑΡΔΙΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΚΑΡΔΙΟΓΡΑΦΟΣ

Διά του μοναδικού τούτου Μηχανήματος επιτυγχάνεται άκριβής και τελεία διάγνωσις όλων των νοσημάτων της ΚΑΡΔΙΑΣ και της ΑΟΡΤΗΣ, ήτοι αι ταχυκαρδία, βραδυκαρδία, αρρυθμία, έκτακτοσυστολαί, αι μυοκαρδίτιδες, ένδοκαρδίτιδες (πάθησις των βαλβίδων) ή έξασθένησις, ύπαστροφία, ύπερλίπανσις και σύφιλις της καρδιάς, ή ύπερσυμπαθητικοτονία, ύπερβραγγοτονία, ή νεύρωσις της καρδιάς, ή κορτίτις, στηθάγχη, ψευδοστηθάγχη και έν γενεί πάσα συγγενής και έπικτητος πάθις της καρδιάς.

Το Μηχάνημα τούτο είναι έγκατεστημένο εις τό Ιδιωτικόν Ίατρείον του

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ Κ. Δ. ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΥ

ΠΑΤΗΣΙΩΝ 107, ΣΤΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝΘΑ ΔΕΧΕΤΑΙ 8—10 π. μ. ΚΑΙ 2—6 μ. μ.

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

Κ. ΓΑΡΟΦΑΛΙΔΗΣ

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Παρισιών Ancien Résident. Κλινικής Καθηγη- του Παρισιών Laignel. Δέχεται: 10 π.μ. — 1 μ.μ. και 5 μ. μ. — 8 μ. μ. ΗΛΕΚΤΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ, Στουρνάρα 33, Αθήναι. Τηλ. 23-435.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΣΦΑΛΕΙΑ — ΤΑΧΥΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΙΜΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΩΝ 16-22(11)34

(Εκ του επίσημου Δελτίου του Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν)

ΤΙΤΛΟΙ	Παρασκ.	Σάββατ.	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	ΤΙΤΛΟΙ	Παρασκ.	Σάββατ.	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη
ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ							Παρ. Ἐπιχειρ.	324,	330,	329	325	321	314
Ι. Ἐθν. Δαν.							Ὑφαντουργικῆς	1560,	—	1500	—	—	—
α) εἰς χρυσὸν							Ἀθηναίς	220,	—	—	—	—	—
1881 120 ἑκατ.	3560	3530,	—	—	—	—	Ναθαναήλ	940,	—	950,	—	—	—
1884 170 ἑκατ.	3560,	3530,	—	—	—	—	Χρυσοαλλῆς	291,	296,	291	293	290,	289,
1887 Μονοπωλ.	2890,	2850,	—	2850,	—	—	Οἰκοδομικὰ						
1889 Πάγιον	2790,	—	—	—	—	—	Ἐργοληπτικῇ	51,	—	—	—	—	51,
1890 Λαρίσης	3500,	—	—	—	—	—	Ἔργον	155,	—	—	160,	—	—
1893 Κεφαλαίωσ	3450,	—	—	—	—	—	«ΕΡ—ΘΑ»	680,	—	—	—	—	—
1898 Ἡγγυημέν.	80000,	—	—	—	—	—	Καφαμπέλης	30,	—	—	—	—	—
1902 Σιδηροδρ.	2590,	—	—	—	2600,	—	Κέρκυρα	200,	205,	—	210,	—	—
1907 Ἀιόνης	685,	—	—	—	—	—	Πρώτη Θε)νίκης	220,	—	—	—	—	—
1910 110 ἑκατ.	2575,	—	—	—	—	—	«Τέκτων»	103,	—	—	—	101,	102,
1914 500 ἑκατ.	3500,	3510,	3495,	3490,	3480,	3485,	«Ἀτλας»	82,	—	—	—	—	—
1924 Προσφ. £	4520,	4500,	4520,	—	4530,	—	«Ποσειδών»	1240,	1240,	—	1225,	1205,	1180,
1924 Προσφ. \$	22000,	—	—	—	—	—	«Κόρινθος»	77,	—	77	—	—	—
1925 Ὑδροδότης	53300,	—	53400,	—	53500,	53600,	«Τιτάν»	3100,	—	—	—	2800,	2850,
1928 Σταθερ. £	3650,	—	—	—	—	—	Μεταλλευτ.						
1928 Σταθερ. \$	18500,	—	—	—	—	—	Ἀλιβερίου	6,	—	—	—	—	—
1928 Παραγωγ.	3575,	—	—	—	2700,	—	Ἐπιχ. κοιναί	40,	—	—	—	41	—
1893 Μοναστηρ.	2750,	2780,	3860,	3880,	3910,	3900,	» προνομ.	105,	—	—	—	—	—
1931 Παραγωγ.	3750,	3800,	—	—	—	—	Οἰκοπενητικὰ						
β) εἰς τραπεζ.							«Ἐνωσις»	122,	—	—	—	—	—
1898 Ἐνοποιήσ.	49,	—	—	—	49	—	«Καμάρας»	610,	605,	600,	—	597,	580,
1900 Σιδ. Μελι.	49,	—	—	—	—	—	Οἰκοπενηματοπ.	230,	233,	235,	229,	230,	226,
1906 Ναυτ. Χορ.	27,	—	—	—	—	—	Οἶνων	980,	980,	995,	990,	930,	945
1917 Ἐπιτάξεως	52,50	—	—	—	—	—	Διάφορα						
1918 75 ἑκατομ.	51,50	53	—	—	—	—	Ὑπεργ. Προσδ.	4900,	—	—	—	—	—
Ἀπαλλοτριώσ.	62,50	62,75	62,25	62,50	—	62,50	«Ἐλλοὺς»	70,	—	—	—	—	—
1926 Ἐντ. Γραμ.	66,25	66,75	66,50	66,75	—	66,50	«Σέκερης»	70,	—	—	—	—	—
1927 Ἑλλ. ὁπλη.	312,50	313,	312,50	312,	311,	311,50	«Βασιλειάδης»	750,	—	—	—	—	—
Ἀνταλλάξ. 8 %	700,	698,50	699,	697,50	696	698,50	«Ἐστία»	650,	—	—	—	—	—
» 6 %	697,	—	—	697,	693,50	—	«Εὐρώτας»	150,	—	—	—	—	—
1923 Μεταναστ.	268,	269,	269,	268,50	268,	268,50	Κυλινδρ. Ἀττιν.	220,	—	—	—	—	—
1929 Πολεροπ.	53,	53,	52,75	52,75	53,25	53,38	Σύμμ. Ἀρτοπ.	375,	385,	—	390,	400,	405
1925 «Τέκτονος»	80,	—	—	—	—	—	Ἀλατος	8,	—	—	—	—	—
1931 Ἀγροτικῆς	532,	532,	—	—	—	—	Κονσερβῶν	250,	—	—	—	—	—
γ) Ἀσχειοφ.							Βιομηχ. Καπνοῦ	117,	116,	115,	114,	—	112
1885 Πατριωτικ.	4,	—	—	—	—	—	Ἀερίοφοτος	10000,	—	—	—	—	—
1920 300 ἑκατ.	137,50	136,50	136,	—	136,50	—	Ἡλεκτρικῆς	239,	297,	284,	280,	278,	—
1922 Ἀναγκαστ.	69,	69,	68,50	68,75	—	68,75	» (Ἐπικαρίας)	29,	—	—	—	—	—
1926 Ἀναγκαστ.	66,50	66,	—	65,50	—	—	Παγ. Πατησίων	90,	—	—	—	—	—
Ι. Τραπεζ.							Ψυχία Θε)νίκης	260,	—	—	—	—	—
1925 £ 1.800.000	6970,	—	—	—	—	—	» Πειραιῶς	149,	—	—	—	—	—
1904 Ἐθν. Τρ.	93,	—	95,	—	95,	—	«Ἐρμῆς»	325,	—	—	—	—	—
1912 »	90,	—	—	—	—	—	«Β.Ι.Ο.»	105,	106,	106,	105,	104,	100
1925 Κτημ. Πίστ.	314,	—	—	—	—	—	Γεωργ. Βιομηχ.	200,	—	—	200,	—	195
1926 »	310,50	310,	310,	311,	310,	308,	Ἀύτοκ. «Ἀθηνᾶ»	48,	—	—	—	—	—
1912 «ΣΠΑΠ»	3000,	—	—	—	—	—	Γενικ. ἀποθηκῶν	460,	—	—	—	—	—
1931 Ἀπασμ.	8500,	—	—	—	—	—	«Ἐνίατος»	600,	—	650,	—	630,	650
ΜΕΤΟΧΑΙ							» (Ἰδρ. Τίτλοι)	20,	—	—	—	—	—
Τραπεζικὰ							«Προμηθεὺς»	420,	—	—	—	420,	—
Ἑλλάδος	8100,	8160,	8135,	8160,	8150,	8140,							
Ἀθηνῶν	276,	—	277,	—	274,	—							
Ἐθνικῆς	59600,	59650,	59600,	59100,	59300,	59200,							
Ἐμπ. Πίστews	115	—	—	—	—	—							
Ἐμπορ. Τραπεζ.	477,	—	—	477,	475,	470,							
Καραθασίλη	2150,	—	—	1640,	—	—							
Κτηματικῆς	1700,	—	—	—	—	—							
Λαϊκῆς	6500,	—	—	—	—	—							
Λακωνίας	80,	—	—	—	345,	—							
Πειραιῶς	240,	—	—	—	—	—							
Χίου	225,	—	—	—	—	—							
Σιδηροδρ.													
Ἡλεκτρ. Σιδηρ.	595,	534,	538,	533,	530,	860,							
Θεσσαλίας	850,	865,	—	—	—	—							
«ΣΠΑΠ»	102,	104,	105,	—	—	—							
Ἀεροπορικὰ													
Ἐθν. Ἀεροπλ.	194,	196,	200,	198,	195,	—							
Διῶρ. Κορίνθου	225,	—	—	—	—	—							
«Κορυδαλλοῦ»	65	—	—	—	—	—							
«Μιχαλινῶς»	340,	—	—	—	—	—							
Βιομηχανικὰ													
«ΑΒΕΑ»	208,	—	—	—	—	—							
«Αἰολο»	360,	—	—	—	—	—							
Ἀπασμάτων	1400,	1405,	1450,	1435,	1420,	1410,							
Παλ. Ἀθηνᾶ	525,	—	—	—	—	—							
Πυριτιδοποιείου	1880,	—	—	1820,	—	1830,							
Χημ. Βιομηχ.	244,	—	—	—	—	—							
Χρυσματοφυγ.	892,	835,	836,	—	—	835,							
«Βάμβαξ»	190,	—	—	—	—	—							
«Βέριμον»	285,	290,	—	—	287,	282,							
Ἐλαιουργ. Ἀεβ.	212,	—	—	—	—	—							
«Ἐρμῆς»	10,	—	—	—	—	—							
Ἐξουσιογ.	313,	315,	316	310,	304,	301,							

ΤΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΙΜΑΙ ΑΓΟΡΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 16-22(11)1934

	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ.	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡ	ΠΕΜΠ.
Λονδίον	531,	—	—	530,	—	531,
Νέα Ὑόρκη	106,	—	—	—	—	—
Παρίσιοι	6,99	—	—	—	—	—
Ζυρίχη	84,55	—	—	—	—	—
Μιλανόν	9,07	—	—	—	—	—
Ἀμστελδάμον	71,80	—	—	—	—	71,85
Στοκχόλμη	27,30	—	—	27,25	—	—
Βρυξέλλαι	4,94	—	—	—	—	—
Βουκουρεστίον	1,—	—	—	—	—	—
Βερολίνον	40,50	—	—	—	—	—
Πράγα	4,41	—	—	—	—	—
Κων)πολις	84,	—	—	—	—	—
Βελιγράδιον	2,39	—	—	—	—	—
Σόφια	1,15	—	—	—	—	—

ΤΙΜΑΙ ΚΑΗΡΙΚΑ

Παρίσιοι	6,97	—	—	—	6,98
Βερολίνον	40,50	—	—	—	—
Πράγα	4,40	—	—	—	—
Ζυρίχη	84,50	—	—	—	—
Βρυξέλλαι	4,93	—	—	—	—

Ἐπεξηγήσεις: Ἡ παλαιά (—) δηλοῖ ὅτι οὐδεμία πράξις, οὐδὲ προσφορά ἢ ζήτησις ἐσημασμένη ἐπὶ τῆς ἀντιστοίχου ἀξίας.